

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: 6208 N Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

**Optimalizace daňového zatížení u daně z příjmů fyzických osob,
aneb legální daňové úniky**

Vedoucí diplomové práce

Ing. Hana Čermáková, Ph. D.

Autor

Pavel Kolář

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Optimalizace daňového zatížení u daně z příjmů fyzických osob, aneb legální daňové úniky vypracoval samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Českých Budějovicích dne 10. dubna 2007

.....
Pavel Kolář

Poděkování

Chtěl bych poděkovat Ing. Haně Čermákové, Ph. D. za odborné vedení, připomínky a za podnětné a cenné rady, které jsem využil v mé diplomové práci.

Abstract

I decided to devote my thesis to the optimization of tax burden of income tax – the legal tax avoidance. The main aim of this work is to point out legal possibilities how to abate the tax base of the income tax and tax liabilities of natural persons, which enables the currently valid law of income tax, as well as other rules and regulations conditioning taxation. My partial aims are to compare particular variants abating the tax base and the personal income tax, to evaluate the best possibilities and to illustrate their practical solutions on concrete situations.

The thesis is divided into three main parts. In the first part I mentioned the main significance of taxes in the budget of the Czech Republic and the incorporation of the personal income tax into the tax system. Next, I tried to clear up the matter of the personal income tax, as for example who a tax-payer is, what the object of the tax is, what belongs to the tax base, what tax rebates and nontaxable parts of the tax base are, how to calculate the tax. It concerns in particular tax-deductible items, re-deduction of property, reserves, the way of financing new property, lump expenses, collective taxation of spouses etc. The last part is focused on presentation and practical solving of problems. I tried to include such examples which concern great number of tax-payers or which are most often used in practice.

Key words

minimalization

tax

personal income tax

tax base

tax liability

Obsah:

1. Úvod	8
2. Metodika	10
3. Daň z příjmů fyzických osob a veřejné příjmy ČR	11
3.1. Veřejné příjmy v České republice	11
3.2. Daňový systém České republiky	13
4. Daň z příjmů FO	18
4.1. Poplatník daně z příjmů FO	18
4.2. Předmět daně z příjmů FO	19
4.3. Příjmy osvobozené od daně	20
4.4. Základ daně	21
4.4.1. Dílčí základ daně ze závislé činnosti a funkčních požitků	22
4.4.2. Dílčí základ daně z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti	23
4.4.3. Dílčí základ daně z kapitálového majetku	24
4.4.4. Dílčí základ daně z pronájmu	25
4.4.5. Dílčí základ daně z ostatních příjmů	26
4.5. Nezdánitelné části základu daně	26
4.6. Sazba daně	27
4.7. Slevy na dani	29
4.8. Algoritmus výpočtu daně z příjmů fyzických osob	32
5. Možnosti optimalizace	33
5.1. Položky odčitatelné od základu daně	34
5.1.1. Daňová ztráta	34
5.1.2. Náklady na výzkum a vývoj	35
5.1.3. Výdaje na výuku žáků v učilištích	36
5.2. Odpisy hmotného majetku	36
5.2.1. Rovnoměrné odpisování	38
5.2.2. Zrychlené odpisování	39
5.2.3. Zvýšení odpisové sazby	41
5.3. Odpisy nehmotného majetku	42
5.4. Rezervy	43
5.5. Financování nově pořízeného majetku	46
5.5.1. Koupě za hotové	46

5.5.2. Úvěr	47
5.5.3. Leasing	48
5.6. Uplatňování výdajů paušální částkou	50
5.7. Oprava versus technické zhodnocení	52
5.8. Společné zdanění manželů.....	54
5.9. Rozdělení příjmů a výdajů na spolupracující osobu.....	55
6. Optimalizace v praxi	57
6.1. Využívání nezdanitelných částí základu daně	57
6.2. Uplatňování slev na dani z příjmů	60
6.3. Minimální základ daně a daňová ztráta	63
6.3.1. Povinnost použití minimálního základu daně.....	63
6.3.2. Umořování daňové ztráty	65
6.4. Odpisování majetku.....	67
6.4.1. Volba metody odpisování majetku	67
6.4.2. Doba odpisování při provedení technického zhodnocení.....	69
6.5. Vytváření rezervy	74
6.6. Porovnání jednotlivých forem pořízení majetku	76
6.7. Snižování základu daně pomocí paušálních výdajů	80
6.8. Společné zdanění manželů a spolupráce osob.....	84
6.8.1. Společné zdanění manželů.....	84
6.8.2. Spolupráce osob versus společné zdanění manželů	89
6.8.3. Maximální využití daňového pásma při spolupráci osob	94
7. Závěr	97
8. Seznam použité literatury	98

1. Úvod

Ve své diplomové práci jsem se rozhodl věnovat optimalizaci daňového zatížení u daně z příjmů fyzických osob, aneb legálním daňovým únikům. Hlavním cílem této práce je především poukázat na legální možnosti snížení daňového základu u fyzických osob podle současně platných daňových zákonů a předpisů.

Dnešní daňové systémy se vyznačují existencí mnoha druhů daní v jedné zemi současně. Každý občan (poplatník) podléhá daním ze svých příjmů, ze své spotřeby i z majetku. Přitom jeden zdaňovaný objekt, např. mzdový příjem, může být zdaněn i několikrát. Ze mzdy se platí daň osobní důchodová a odvody na sociální a zdravotní pojištění. Je tedy pochopitelné, že snaha poplatníků vždy směřuje k minimalizaci jejich daňové povinnosti.

Pod pojmem daňová optimalizace je nutno rozumět takové chování daňového dlužníka, nejen daňového poplatníka, tj. osoby platící daň, ale i plátce daně, tj. osoby daň odvádějící, které ho ve svém důsledku daňovými povinnostmi co nejméně zatíží. Každý subjekt se snaží minimalizovat velikost své daňové povinnosti. Je to racionální ekonomické chování daňového subjektu. Stát s tímto chováním počítá. Minimalizace daňové povinnosti v jednom zdaňovacím období a u jedné daně nemusí být ideální vzhledem k souboru daní hrazených daňovým subjektem, popřípadě ani z hlediska delšího časového období. K volbě řešení lze dospět na základě znalostí výhod, které právní systém záměrně některým řešením přináší.

Daňovou povinnost lze minimalizovat řadou způsobů. Jedním z nich je daňová úspora. Jedná se o snížení základu daně a daně v rámci postupů stanovených zákonem, popřípadě o úpravu základu daně při dodržení podmínek stanovených zákonem. Část daňových úspor má charakter odložení daně do budoucnosti. Odložení daně má vzhledem k časovému faktoru zpravidla charakter úspory daně.

Dalším způsobem minimalizace daně je vyhnutí se dani prostřednictvím mezer ve stylizaci daňových zákonů. Dosahování těchto daňových výhod je zpravidla dočasné a riskantní. Správce daně může mít přísná měřítka při posouzení sporného případu a může být přísný ke konkrétní osobě. Dalším rizikem je, že příslušná mezera bude zaplněna nebo dojde k úplné změně řešení konkrétního problému. Při daňové optimalizaci hraje také důležitou roli informovanost o chystaných změnách. Tyto změny ovšem mohou být v procesu schvalování pozměněny, popřípadě nastat nemusí. Poslední způsob jak minimalizovat daň je daňový únik, ten je ale už protiprávní.

Daň z příjmů fyzických osob je jedna z nejsložitěji konstruovanou daní v celém daňovém systému České republiky. Je upravena zákonem č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, který řeší problematiku zdaňování fyzických i právnických osob. Konstrukce daně je složitá, a to hned z několika důvodů. Na tuto daň jsou kladeny nejvyšší požadavky. Má zohlednit sociální postavení poplatníků a tím umožnit redistribuci vytvořeného důchodu od osob s vyššími příjmy osobám s nižšími příjmy, a to spravedlivě. Má-li tento úkol splnit, zpravidla se vyžaduje, aby měla jednotnou základnu zdanění a progresivní sazbu daně, která nejlépe vyhovuje redistribuční funkci daně a principu platební schopnosti.

Daň z příjmů fyzických osob je z hlediska objektu daně strukturována, neboť zdanitelné příjmy jednotlivců jsou druhově rozlišeny. Základ daně je konstruován jako souhrn dílčích základů daně. Rozdělení předmětu daně na pět druhů příjmů není u fyzických osob samoúčelné. Rozdílná a navíc variantní pravidla při konstrukci dílčího základu daně u jednotlivých druhů příjmů vyžadují kromě jiného i to, aby poplatník nejprve přesně určil, o jaký druh příjmu se jedná, a pak teprve realizoval zdanění daného příjmu.

Svémi skladebními prvky má přispět k tomu, aby se poplatník choval v souladu se stanovenými prioritami společnosti. K tomu se využívá osvobození od daně, odpočtu od základu daně, slev na dani a mnoha dalších možností.

V první části mé práce nejprve uvádím hlavní význam daní v rozpočtu České republiky a začlenění daně z příjmů fyzických osob do daňového systému. Dále se snažím o srozumitelný výklad daně z příjmů fyzických osob, jako například, kdo je poplatníkem daně, co je předmětem daně, co patří do základu daně, jaké jsou nezdanitelné části základu daně a slevy na dani a jakým způsobem se daň vypočítá. V další kapitole popisují, jakými prostředky je možné optimalizovat daňový základ a daň. Jedná se především o odčitatelné položky od základu daně, odpisy majetku, rezervy, paušální výdaje, společné zdanění manželů aj. Poslední část je zaměřena na prezentaci praktických příkladů, které nejvíce mohou ovlivnit úspory na dani z příjmů fyzických osob.

2. Metodika

Hlavním cílem této práce je především poukázat na legální možnosti snížení daňového základu daně z příjmů a samotné daňové povinnosti u fyzických osob, které umožňuje současně platný zákon o dani z příjmů a ostatní předpisy a nařízení upravující zdanění. K dílčím cílům patří porovnání jednotlivých variant snižující základy daně a daň z příjmů fyzických osob, vyhodnocení nejlepších možností a na konkrétních situacích ukázat jejich praktické řešení.

Základní metodou, kterou jsem použil při zpracování diplomové práce, bylo studium odborné literatury. Pro správné orientování se v daném problému jsem prostudoval nejdříve dostupné literární prameny. Základním pramenem byly knihy a odborné časopisy, které se zabývají daňovou problematikou, daní z příjmů fyzických osob a možnostmi optimalizace daňové povinnosti. Ačkoli byly údaje v těchto publikacích v době tisku aktuální, bylo nutné sledovat změny, ke kterým došlo po 1 lednu 2007. Proto pro mne byly velmi používaným zdrojem též webové stránky státních i nestátních institucí, na nichž jsem našel aktuální poznatky z této oblasti.

Literární zdroje jsem poté doplnil o další potřebné informace získané konzultacemi s pracovníky na finančních úřadech, živnostníky a podnikateli, ale i rozhovory s běžnými zaměstnanci, protože i jich se optimalizace daňové povinnosti dotýká.

Většinu získaných informací jsem po pečlivém prostudování použil v praktických příkladech. Pro posouzení, která varianta přináší poplatníkům větší daňovou úsporu, byla použita metoda porovnání. Při sestavování praktické části jsem se snažil dodržet pořadí jednotlivých bodů v podobném uspořádání, jak jsou seřazeny jednotlivé paragrafy v dani z příjmů. Z nepřeberného množství možností, jakým způsobem optimalizovat vlastní daňovou povinnost, jsem vybral pouze takové případy, které se dotýkají velkého počtu poplatníků, nebo takové, které jsou využívány nejčastěji. Jedná se především o způsob odpisů, rezervy, paušální výdaje, uplatňování daňové ztráty, spolupráce osob, společné zdanění manželů a slevy na dani. V neposlední řadě jsem vyvodil příslušné závěry z řešených příkladů a doporučil návrh řešení, které je pro poplatníka nejvýhodnější.

Celá práce byla rozčleněna do tří hlavních kapitol podle věcného obsahu sdělení. Každá kapitola je pak dále rozpracována do dalších podkapitol. K diplomové práci patří i přílohy, které jsou zařazeny na jejím konci.

3. Daň z příjmů fyzických osob a veřejné příjmy ČR

Každý stát, aby mohl plnit své funkce, například zajišťovat obranu a bezpečnost, potřebuje soustředit peněžní prostředky, a proto všichni musí přispívat do společného měšce, všichni se musí podílet na veřejných příjmech.

Pod pojmem veřejné příjmy si většina lidí představí daně. Ačkoli daně skutečně veřejné rozpočty z převážné části naplňují, nejsou jediným finančním zdrojem, s kterým může vláda počítat. Hlavním úkolem daní je zajistit příjmy státního rozpočtu a rozpočtů jednotlivých stupňů územní samosprávy. Daně přispívají k provádění fiskální politiky státu.

Státní fiskální politika bezprostředně působí na veřejné finance. Veřejné finance jsou prostředky směřující do veřejného sektoru. Cílem zásahu státu do ekonomiky je snaha o spravedlivější rozdělení důchodů a bohatství, zajištění vysoké zaměstnanosti, přiměřenou stabilitu cen a přiměřenou míru ekonomického růstu.

Daně tedy pomáhají veřejným financím plnit tři funkce:

- alokační,
- redistribuční,
- stabilizační.

Alokační funkce je tradiční a nejstarší funkcí státu. V moderní společnosti alokační funkce státu souvisí se zabezpečováním veřejných statků (národní obrana, policie, soudnictví, atd.), které nemohou být zajišťovány a poskytovány prostřednictvím tržního systému.

Redistribuční funkce je spojena s přerozdělováním části hrubého domácího produktu jako státní zásah na zmírnění sociálních nerovností. K tomuto zmírňování může docházet přímo prostřednictvím různých peněžních transferů a nebo nepřímo prostřednictvím daní a konstrukcí daňových sazeb.

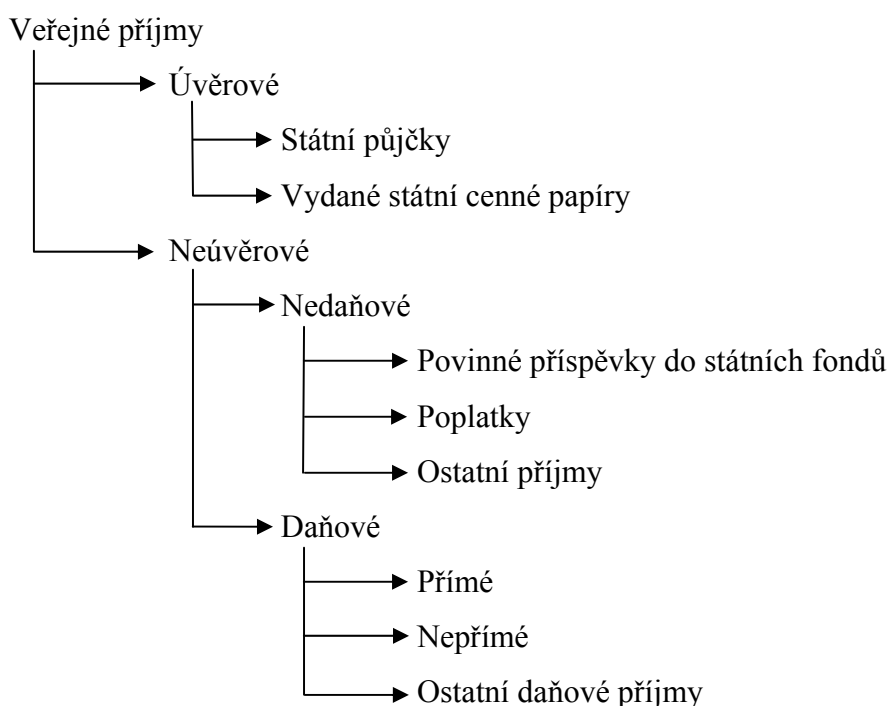
Stabilizační funkce státního rozpočtu směřuje ke stabilizaci tempa ekonomického růstu, vývoje nezaměstnanosti i cenového vývoje. Děje se to i pomocí progresse daňových sazeb.

3.1. Veřejné příjmy v České republice

Daně, které mohou být uplatňovány na území České republiky od 1. ledna 1993 taxativně vyjmenovává zákon č. 212/1993 Sb. o soustavě daní.

Daně jsou sice kvantitativně nejvýznamnějšími veřejnými příjmy, nejsou však jediným druhem veřejných příjmů. Následující přehled poskytuje rámcovou představu o začlenění daní do soustavy veřejně právních příjmů.

Schéma 1: **Soustava veřejných rozpočtů v České republice¹**

Příjmy úvěrové představují návratné platby ve prospěch veřejných rozpočtů, poskytované jinými subjekty na základě ekvivalence, neboť jim z nich plyne úrok. Půjčky jsou dobrovolné platby a jejich charakteristikou je nepravidelnost. Půjčky mohou být účelové, pokud jsou požadovány vládou na nějaký konkrétní výdajový program (např. půjčka na výstavbu komunikace v obci) nebo jsou neúčelové (např. emise obligací na krytí schodku veřejného rozpočtu).²

Nedaňové neúvěrové příjmy nebývají v současných systémech veřejných rozpočtů příliš významné. V roce 2005 se tyto příjmy podílely na celkových neúvěrových příjmech přibližně 2 %³. Jde především o povinné příspěvky do státních fondů, které subjekty hradí jednotlivým státním fondům, a poplatky za služby poskytované veřejným sektorem. Tyto poplatky jsou určitým protikladem daní v tom smyslu, že mají zprostředkovaný vztah k úhradě úkonu

¹ Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

² Hamerníková, B., Kubátová, K. Veřejné finance - učebnice

³ pramen: Statistická ročenka České republiky 2006

orgánu státní správy. Jedná se především o správní poplatky a soudní poplatky, ale také například o poplatky za užívání dálnic a silnic pro motorová vozidla (tzv. dálniční známka).

Daňové příjmy jsou nejvydatnějším veřejným příjmem. V roce 2005 se na celkových neúvěrových příjmech podílely téměř 98 %⁴. Každý subjekt je podroben více daňovým povinnostem. Souhrn všech plateb, kterými je subjekt povinen, podle zvláštních zákonů, přispívat veřejnoprávní soustavě, se nazývá celková daňová povinnost.

3.2. Daňový systém České republiky

Daň je většinou definována jako povinná, nenávratná, neekvivalentní a neúčelová platba do veřejného rozpočtu a je obvykle pravidelná. Povinnost subjektů platit daně je v současnosti určena zákonem. Vzhledem k tomu, že daně představují „zcizení“ části majetku poplatníků, nemůže je vláda vybírat, aniž by k tomu neměla oporu v zákonu. Zákon též vymezuje způsob výběru každé daně.⁵

Zdanění se liší od ostatních peněžních transakcí tím, že jeho účastníci jsou povinni se transakce účastnit, nejde tedy o dobrovolnou směnu. Tato nedobrovolnost placení daní, které jsou vlastně příspěvkem na zabezpečení veřejných statků, vyplývá zejména z charakteru těchto statků a z následných selhání tržního mechanismu. Je vhodné si uvědomit, že zdanění je a bylo součástí jakékoliv formy organizace lidské společnosti od nepaměti. Zprvu se jednalo o zdanění naturální, později došlo k monetizaci daní.⁶

Národní ekonomiky nepoužívají k naplnění veřejných rozpočtů jednu velkou daň, ale několik menších daní. Tyto daně mají mezi sebou různé vazby, v této souvislosti lze hovořit o daňovém systému nebo o soustavě daní. Pod pojmem daňový systém si tedy lze představit souhrn všech daní, které se na daném území vybírají. K naplnění státní pokladny by však stačila pouze jedna daň, bohužel každá daň má své kladné a záporné stránky. Je proto rozumné vytvořit soustavu z více daní, jejichž negativní dopady do ekonomiky se poněkud vyruší a kromě toho může systém zároveň plnit více funkcí v rámci fiskální politiky. Mezi hlavní požadavky, které se kladou na daně a dobrý daňový systém patří:

- daňová spravedlnost,
- daňová efektivnost,
- právní perfektnost,

⁴ pramen: Statistická ročenka České republiky 2006

⁵ Hamerníková, B., Kubátová, K. Veřejné finance - učebnice

⁶ Jílek, M. Veřejné finance

- jednoduchost a srozumitelnost.⁷

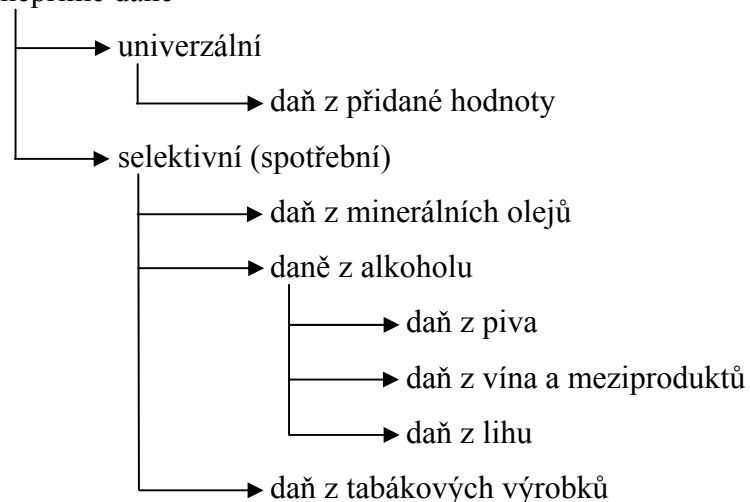
Od 1. ledna 1993 je v České republice v platnosti nová daňová soustava. Základy této daňové soustavy byly položeny usnesením vlády ČSFR v červnu roku 1990, kdy byla odsouhlasena základní koncepce nové daňové soustavy v rámci ekonomické reformy a přechodu na tržní hospodářství.

Schéma 2: **Daňový systém České republiky⁸**

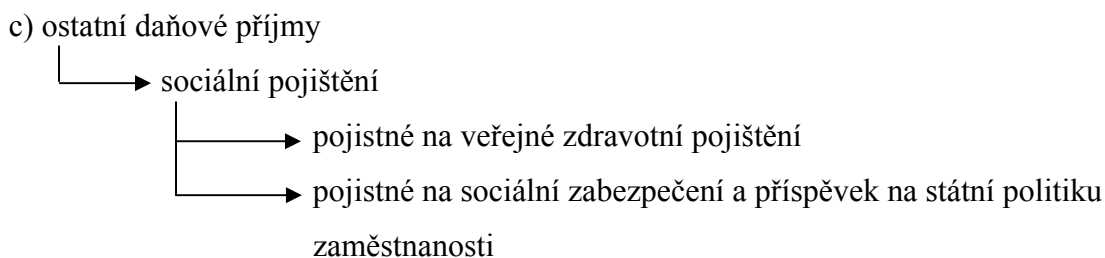
a) přímé daně

b) nepřímé daně

^{7,8} Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

Přímé daně

Přímé daně pro svoji adresnost, a tím i optimálnější možnost využití sociálních prvků, jsou velmi oblíbené. Na rozdíl od nepřímých daní, které jsou zahrnuty v cenách zboží, jsou přímé daně viditelnější, a tedy i více pocíťovány. Přímé daně mohou lépe vyhovět daňové spravedlnosti, právě pro svoji adresnost, a tím schopnost co nejlépe se přizpůsobit platebním schopnostem jednotlivých subjektů. Mají však vyšší negativní účinky na nabídku práce (při vyšším zdanění pracovního důchodu bude menší ochota pracovat, raději bude využíván volný čas) a úspory (zdanění úspor sníží užitek z nich plynoucí a poplatník může dát přednost spotřebě). Nejvýznamnější z přímých daní v posledních desetiletích jsou daně z příjmů, neboli důchodové daně, které tvoří podstatnou část rozpočtových příjmů ve velké většině zemí.

Jedná se o daň z příjmů fyzických osob, která je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen „DZP“). Jde o individuální daň, která je předepsána jednotlivé osobě, i když zohledňuje rodinné poměry poplatníka.⁹

Druhou z důchodových daní je daň z příjmů právnických osob. Pravidla pro její vyměření se také nacházejí v zákoně o DZP. Tato daň je určena pro všechny právnické osoby (s omezenou platností u veřejných obchodních společností). Předmětem daně jsou veškeré příjmy z činností a z nakládání s majetkem, u nepodnikatelských subjektů potom zejména příjmy z činností uskutečňovaných za účelem dosahování zisku. Základ daně odvozený od účetního výsledku hospodaření před zdaněním se snižuje o několik nestandardních odpočtů. Sazba daně z příjmů právnických osob je lineární. U daně z příjmů právnických osob se ve větší míře používají slevy na dani.

Poslední z přímých daní jsou daně majetkové. Mezi tyto daně patří daně z nemovitostí, daň silniční, dědická, darovací a daň z převodu nemovitostí. Daň z nemovitostí je upravena zákonem č. 338/1992 Sb. Předmětem daně je vlastnictví pozemků a staveb. Daň silniční je upravena zákonem č. 16/1993 Sb. Předmětem daně jsou silniční motorová vozidla registrovaná a provozovaná v České republice, která jsou určena k podnikání nebo jiné

⁹ Dani z příjmů fyzických osob se podrobněji věnuji v 4. kapitole této diplomové práce.

samostatně výdělečné činnosti nebo jsou používána v přímé souvislosti s podnikáním. Daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitostí jsou upraveny jedním zákonem č. 357/1992 Sb. Daň dědická a darovací se vztahuje na movité a nemovité věci, peněžní prostředky, cenné papíry, pohledávky, majetková práva a jiné majetkové hodnoty. Předmětem daně z převodu nemovitosti je úplatný převod vlastnictví k nemovitostem a bezúplatné zřízení věcného břemene nebo jiného plnění obdobného věcnému břemeni při nabytí nemovitosti darováním.

Nepřímé daně

Nepřímé daně jsou zdaněním prodeje zboží (statků a služeb) a přiznává je a odvádí je finančnímu úřadu plátce této daně (prodávající, který prodal zboží). Nepřímými jsou nazývány proto, že daň je hrazena z kapsy kupujícího (část ceny zboží), ovšem kupující nepodává žádné daňové přiznání a většinou ani nevnímá, že nějakou daň platí.

Daň z přidané hodnoty je všeobecnou daní ze spotřeby moderního typu. Je upravena zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Daň z přidané hodnoty je daň, které podléhá zboží a služby spotřebované v České republice. Jedná se o univerzální daň ze spotřeby, která jako každá nepřímá daň, plátce daně v podstatě nezatěžuje, protože ten ji vybere od svých odběratelů. Má poměrně složitou konstrukci, neboť se snaží sloučit pozitiva všeobecné obrátové daně a jednorázové daně ze spotřeby tím, že se vybírá na každém stupni zpracování, avšak pouze ve výši odpovídající nově vytvořené hodnotě. Sazba daně z přidané hodnoty je lineární a diferencovaná se dvěma úrovněmi.

Spotřební daně jsou upravovány zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Tento zákon stanovuje podmínky zdaňování minerálních olejů, lihu, piva, vína a meziproduktů, tabákových výrobků a způsob značení a prodeje tabákových výrobků. Předmětem daně je jejich výroba a dovoz. Základem daní je počet fyzických jednotek vyrobeného nebo dovezeného zboží. Sazby jsou pevné a diferencované.

Ostatní daňové příjmy¹⁰

Daňový charakter mají v ČR i další veřejné příjmy, byť nejsou zahrnuty do soustavy daní. Jedná se především o pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a příspěvky na zdravotní pojištění, dálniční poplatek, místní poplatky, soudní

¹⁰ Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

a správní poplatky. Tyto veřejné příjmy daňového charakteru však nejsou do daňové soustavy zahrnovány a jsou upraveny jinou legislativou.

Specifické postavení má obecně pojistné na sociální pojištění, které, plyne-li do veřejného rozpočtu, splňuje všechny atributy daně. Ačkoli naše zákony rozlišují mezi daněmi a pojistným, ve skutečnosti je pojistné sociálního pojištění určitým typem důchodové daně. Vzhledem k tomu, že pravidelně a trvale zatěžuje právnické i fyzické osoby, je většinou zahrnováno do celkové daňové kvóty. Toto pojištění je bližší daním než klasickému pojištění i z toho důvodu, že účastníkům nenáleží z pojištění žádné pojistné plnění.

Pojistné na veřejné zdravotní pojištění odvádějí za zaměstnance jejich zaměstnavatelé, a to tak, že jedna třetina pojistného se sráží z hrubého příjmu zaměstnance a zbývající část hradí zaměstnavatel. Vyměřovacím základem je v zásadě hrubá mzda očištěná o některé příjmy. Sazba pojistného je lineární a jednotná. Toto pojištění musí hradit i osoby, které mají příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti i celá řada dalších osob, tzv. osoby bez zdanitelných příjmů.

Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti představuje jednu platbu, ve které je obsaženo pojistné na nemocenské pojištění, pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné za zaměstnance opět odvádějí zaměstnavatelé, vyměřovací základ je téměř stejný jako u pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Zhruba jednu čtvrtinu pojistného sráží zaměstnavatel z hrubého platu zaměstnance a zbytek opět hradí zaměstnavatel za své zaměstnance. Vyměřovací základ u osob samostatně výdělečně činných je velmi podobný vyměřovacímu základu pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Osoby samostatně výdělečně činné hradí povinně pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. K nemocenskému pojištění se přihlašují dobrovolně.

4. Daň z příjmů FO

Daň z příjmů fyzických osob je univerzální daní, které podléhají veškeré zdanitelné příjmy jednotlivců. Je to v současnosti progresivní daň, která zajišťuje redistribuci důchodů od bohatších občanů k sociálně potřebným občanům. Různé možnosti nezdanitelných částek a odčitatelných položek ovlivňují chování poplatníka žádoucím směrem a současně respektují sociální postavení poplatníka.¹¹

4.1. Poplatník daně z příjmů FO

Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou fyzické osoby. V daňové teorii a praxi jsou rozlišovány dle teritoriálního vymezení zdrojů příjmů dva typy daňových poplatníků:

- 1) daňový rezident, tzn. poplatník s neomezenou daňovou povinností, jehož daňová povinnost se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Jde o fyzickou osobu, která má na území ČR bydliště, nebo se zde obvykle zdržuje, tzn. pobývá zde aspoň 183 dnů v kalendářním roce, a to souvisle nebo v několika obdobích, včetně části dnů a dnů příjezdu a odjezdu,¹²
- 2) daňový nerezident, tzn. poplatník s omezenou daňovou povinností, jehož daňová povinnost se vztahuje pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR. U fyzických osob jde o osoby, které v ČR nemají bydliště a obvykle se zde nezdržují. Za nerezidenta se považuje osoba, která se na území ČR zdržuje pouze za účelem studia nebo léčení, i když pobývají v ČR déle než uvedených 183 dní. Dále sem patří fyzické osoby, které jsou podle smluv o zamezení dvojího zdanění považovány za daňového cizozemce.¹³

Kritéria pro vymezení daňového rezidentství jsou ve všech státech obdobná. Proto se může stát osobám, které mají bydliště v jiném státě (ale přitom se v ČR převážně zdržují), že jsou považováni za daňové rezidenty nejen v ČR, ale i v jiném státě. Uvedenou situaci lze řešit dvěma způsoby:

¹¹ Čermáková, H. Praktikum k daním

¹² § 2 odst. 2 a 4 zákona o DZP

¹³ § 2 odst. 3 zákona o DZP

- a) pomocí dohod o zamezení dvojího zdanění. Jsou to mezistátní dvoustranné nebo vícestranné smlouvy, jejichž obsahem je sjednání postupů, které zabrání dvojímu neomezenému zdanění příjmů a majetku u osob podléhajících důchodovým a majetkovým daním současně v obou nebo více smluvních státech. Smyslem smluv je nalézat taková řešení, aby poplatník nemohl zdaněním utíkat přes hranice na straně jedné, a aby nebyl znevýhodňován svými zahraničními aktivitami na straně druhé. Postup určování daňového rezidentství je tento:
1. kritérium – osoba je rezidentem v tom státě, kde má vlastní obytný dům nebo byt. Pokud však osoba má bydliště v obou smluvních státech, nastupuje další kritérium,
 2. kritérium – posuzujeme, ve kterém státě má osoba rodinu, majetek atd.,
 3. kritérium – občanství.
- b) nebyla uzavřena dohoda o zamezení dvojího zdanění. Potom použije daňový rezident ČR některou z metod zamezení dvojího zdanění:
1. metoda prostého zápočtu daně zaplacené v cizině. Přitom platí, že daň započtená nemůže být vyšší, než jakou by poplatník zaplatil podle našeho daňového zákona,
 2. vynětí s výhradou progrese, které se převážně používá u příjmů ze závislé činnosti ze zdrojů v zahraničí.¹⁴
- Poplatník si může vybrat tu metodu, která je pro něj výhodnější.

4.2. Předmět daně z příjmů FO

Dani z příjmů fyzických osob podléhají veškeré příjmy fyzických osob s výjimkou příjmů, které nejsou jejím předmětem. Jde nejen o příjmy peněžní, ale také naturální (oceněné zpravidla podle zákona o oceňování). I když obecně vymezit příjem je velmi složité, lze uvést, že příjmem se rozumí vše, čím dochází ke zvýšení majetku poplatníka.

Předmětem daně z příjmů jsou:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6),
- příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- příjmy z pronájmu (§ 9),

¹⁴ Čermáková, H. Praktikum k daním

- ostatní příjmy (§10).¹⁵

Mezi příjmy vyňaté ze zdanění daní z příjmů fyzických osob patří především:

- příjmy získané zděděním,
- příjmy získané darováním s výjimkou darů získaných v souvislosti se závislou činností nebo s podnikáním a jinou samostatnou výdělečnou činností,
- přijaté úvěry a půjčky.

Převážná většina darů není předmětem daně z příjmů fyzických osob. Z obavy před vyhýbáním se zdanění se ale do předmětu daně zahrnují příjmy v souvislosti s výkonem zaměstnání a dary v souvislosti s podnikáním a jinou samostatnou výdělečnou činností, například přijaté spropitné.¹⁶

4.3. Příjmy osvobozené od daně

Osvobození od daně definuje část předmětu daně, ze kterých se daň nevybírání, resp. které daňový subjekt není povinen, ale zpravidla ani oprávněn, zahrnout do základu daně. Osvobození se často váže na splnění určitých podmínek, popř. má určité horní limity, jejichž převis se už zdanit musí.

Příjmy od daně osvobozené jsou taxativně vyjmenovány v § 4 zákona o DZP. Mezi nejdůležitější osvobozené příjmy patří:

- příjmy z prodeje nemovitého majetku, osvobození se nevztahuje na obchodní majetek,
- některé příjmy z prodeje movitého majetku, osvobození se opět nevztahuje na obchodní majetek,
- náhrady škody a pojistná plnění, vyjímaje škod na obchodním majetku,
- transfery,
- většina příjmů sociálního charakteru (např. dávky státní sociální podpory, dávky nemocenského pojištění, stipendia ze státního rozpočtu, atd.),
- některý výhry,
- dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu obcí, krajů atd.,
- příjmy související se státní politikou bydlení.

¹⁵ § 3 zákona o DZP

¹⁶ Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

Jako kritérium pro osvobození je mnohdy důležitý časový test. Posuzuje se interval mezi nákupem a prodejem (např. příjmy z prodeje motorových vozidel jsou osvobozeny od daně, pokud je převod uskutečněn po více než jednom roce od nabytí).¹⁷

Mimo zde již uvedených osvobozených příjmů podle § 4 zákona o DZP jsou další osvobozené příjmy uvedeny ještě v § 6, odst. 9 zákona o DZP, které jsou opět taxativně vyjmenovány. Jedná se například o:

- hodnotu stravování a hodnotu nealkoholických nápojů,
- částky poskytnuté z fondů ze zisku, odstupné,
- příspěvek na penzijní připojištění do zákonem určené výše.

4.4. Základ daně

Základ daně z příjmů je rozdělen do pěti dílčích daňových základů: příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z pronájmu a ostatní příjmy. Toto rozdělení je nutné z toho důvodu, že u každého typu příjmů bylo nutno odděleně stanovit pravidla, podle kterých se tento příjem očistí o výdaje, jenž daňový zákon uznává. Souhrn dílčích daňových základů (po odpočtu příslušných výdajů) tvoří základ daně.

Do základu daně se nezahrnují příjmy osvobozené od daně z příjmů fyzických osob a příjmy, ze kterých se daň vybírá zvláštní sazbou daně ze samostatného základu daně dle § 36 zákona o DZP. Do základu daně se dále nezahrnují příjmy, z nichž je daň vybírána ze samostatného základu daně sazbou daně podle § 16 odst. 2 zákona o DZP.

Zvláštní sazba daně pro samostatné daňové základy je lineární, ale diferencovaná podle druhu příjmu (většinou 10 %, 15 % nebo 20 %). Nejfrekventovanější zvláštní sazbou, která se používá u příjmů tvořících samostatné základy daně, je sazba 15 %. Srážku daně provádí subjekt, který příjem vyplácí, ten je plátcem daně. Samostatný základ daně se nesnižuje o výdaje ani o odpočty (mimo výjimky výslovně uvedenými v zákoně o DZP). Skutečností, že se tímto způsobem zdaňuje každý příjem odděleně, je přizpůsobeno i zaokrouhlení. Samostatný základ daně se zaokrouhluje na celé koruny dolů a srážková daň také.¹⁸

¹⁷ Čermáková, H. Praktikum k daním

¹⁸ Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

Tabulka 1: **Rozdělení příjmů na dílčí základy daně a samostatné základy daně**¹⁹

Dílčí daňový základ	Samostatný daňový základ
Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6)	Příjmy od dalšího zaměstnavatele až do 5 000 Kč za měsíc (srážková daň 15 %)
Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7)	Příspěvek do televize, rozhlasu a periodik, pokud honorář nepřesáhne 3 000 Kč za měsíc u jednoho plátce (srážková daň 10 %)
Příjmy z kapitálového majetku (§ 8)	Dávky penzijního připojištění, plnění ze životního pojištění a soukromého důchodového pojištění, výnosy z akcií, podíly na zisku, výnosy z vkladů na vkladních knížkách a úsporných a osobních běžných účtech
Příjmy z pronájmu (§ 9)	-
Ostatní příjmy (§ 10)	Likvidační podíl kapitálové společnosti nebo družstvu, ceny z veřejných a sportovních soutěží (nejsou-li osvobozeny – srážková daň 20 %), vypořádací podíl při zániku účasti na kapitál. společnosti nebo družstvu

Mezi druhy příjmů tvořící samostatný daňový základ jsou zařazeny jen ty, které se používají u všech poplatníků. Řada dalších druhů příjmů tvoří samostatné základy daně, jen když plynou daňovým nerezidentům.

4.4.1. Dílčí základ daně ze závislé činnosti a funkčních požitků

Příjmy ze závislé činnosti se v současnosti týkají největšího počtu poplatníků (zaměstnanců). Příjmy ze závislé činnosti se rozumí příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce. Příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditní společnosti, i když nejsou povinni při výkonu práce pro družstvo nebo společnost dbát příkazů plátce. Odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob. Všechny tyto příjmy výše uvedené se považují vždy za příjmy bez ohledu na to, zda jde o příjmy pravidelné či jednorázově vyplácené, je na ně právní nárok či nikoli, jsou zaměstnanci vyplaceni či připsány k dobru, nebo spočívají v jiné formě plnění nebo je plnění poskytnuté zaměstnanci výdajem (nákladem) zaměstnavatele. Poskytuje-li zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně motorové vozidlo k používání pro služební i soukromé účely, považuje se za příjem zaměstnance částka ve výši 1 % vstupní ceny vozidla, za každý i započatý

¹⁹ Čermáková, H. Praktikum k daním

kalendářní měsíc poskytnutí vozidla. Je-li však tato částka nižší jak 1 000 Kč, považuje se za příjem 1 000 Kč.²⁰

Funkčními požitky se rozumí platy členů vlády, poslanců a senátorů Parlamentu České republiky, poslanců Evropského parlamentu a platy vedoucích ústředních úřadů státní správy. Odměny za výkon funkce v orgánech obcí, v jiných orgánech územní samosprávy, státních orgánech, občanských a zájmových sdruženích, komorách a v jiných orgánech a institucích.

Za příjmy ze závislé činnosti se považuje i naturální příjem a požitky. Do základu daně je nutno započítat i rozdíl mezi zvýhodněnou cenou pro zaměstnance a cenou obvyklou.

Za příjmy ze závislé činnosti se podle § 6 odst. 9 zákona o DZP nepovažuje:

- hodnota osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, desinfekčních a čistících prostředků,
- náhrady cestovních výdajů,
- částky přijaté zaměstnancem zálohově od zaměstnavatele, aby je jeho jménem vydal,
- atd.

4.4.2. Dílčí základ daně z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti²¹

Příjmy z podnikání jsou příjmy z takových činností, které provádí podnikatel vlastním jménem na vlastní účet. Rozumí se jimi:

- příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství - tzn. příjmy samostatně hospodařících rolníků,
- příjmy ze živnosti – tzn. příjmy fyzických osob podnikajících podle živnostenského zákona,
- příjmy z jiného podnikání – tzn. z podnikání podle zvláštního zákona (např. daňoví poradci, lékaři, advokáti atd.).

Za příjem z podnikání se považuje i podíl na zisku společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti.

K dosahování některých druhů příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti však není třeba mít vždy zvláštní oprávnění. Vždy však platí, že se nejedná o činnost, která je podnikáním. Patří sem:

²⁰ § 6 zákona o DZP

²¹ Čermáková, H. Praktikum k daním

- příjmy z převodu a využití průmyslového a jiného duševního vlastnictví a autorských práv,
- příjmy z výkonu nezávislého povolání včetně příjmů soudních znalců, tlumočnicků, správců konkurzní podstaty atd.

Poplatník, který má příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, může tyto příjmy v případě, že vede účetnictví anebo daňovou evidenci, snížit²² o výdaje na jejich dosažení, udržení a zajištění.

Má-li poplatník příjmy z podnikání dle § 7 odst. 1 zákona o DZP, potom platí, že jeho základ daně podle § 5 téhož zákona musí být roven alespoň minimálnímu základu daně. Minimální základ daně se však nevztahuje na poplatníka, spolupracujícího manžela (manželku) nebo na ostatní spolupracující osoby ve zdaňovacím období:

- ve kterém zahájil nebo ukončil podnikatelskou činnost,
- bezprostředně následujícím po zdaňovacím období, ve kterém zahájil podnikatelskou činnost,
- kterému byla daň stanovena paušální částkou,
- který byl poživitelem starobního, plného invalidního nebo částečně invalidního důchodu,
- který nedovršil na počátku zdaňovacího období věk 26 let a soustavně se připravuje na budoucí povolání studiem,
- atd.

Minimální základ daně nelze snížit o položky odčitatelné od základu daně uvedené v § 34 zákona o DZP. Pro rok 2007 činí minimální základ daně 120 800 Kč. Tato částka platí pro celé zdaňovací období. Pro část zdaňovacího období je tedy pouze ve výši 1/12 za každý měsíc.

4.4.3. Dílčí základ daně z kapitálového majetku

Zákon o DZP rozumí příjmy z kapitálového majetku, až na drobné výjimky, jen příjmy z jejich držby, tj. běžné a nikoli kapitálové příjmy. Převážná většina těchto příjmů ze zdrojů na území České republiky tvoří samostatné daňové základy a zdaňují se srážkou u zdroje²³.

²² Pokud nejsou osvobozeny od daně.

²³ Podle § 36 zákona o DZP.

Jejich oddělené zdanění je vhodné z několika důvodů, často se jedná o frekventované, ale nevelké příjmy a kromě toho se u nich objevuje vnitřní dvojitá zdanění.²⁴

Samostatné základy daně tvoří u fyzických osob zejména následující druhy příjmů:

- podíly na zisku (dividendy) z majetkového podílu na kapitálových společnostech a družstvech,
- úroky z vkladů na běžných účtech (pokud nejsou určeny k podnikání),
- úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách,
- dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem,
- podíly na zisku tichého společníka.

V rámci dílčího daňového základu podle § 8 zákona o DZP se zdaňují zejména:

- úroky z vkladů na běžných účtech (pokud jsou určeny k podnikání),
- přijaté úroky z poskytnutých úvěrů a půjček,
- úrokové a jiné výnosy z držby směnek,
- příjmy z převodu předkupního práva na cenné papíry.

V rámci těchto příjmů nelze uplatnit výdaje. Jedinou výjimku tvoří příjmy z prodeje předkupního práva na cenné papíry, kde uplatnit výdaje lze.

4.4.4. Dílčí základ daně z pronájmu

Zákon o dani z příjmů zdaňuje podle § 9 příjmy z pronájmu nemovitostí, bytů nebo jejich částí, nebytových prostor a také z pronájmu movitých věcí. Pokud je však pronajímáný majetek součástí obchodního majetku podnikatele, zdaňuje se podle § 7 zákona o DZP. Pokud jde pouze o příležitostný pronájem, zdaňuje se podle § 10 zákona o DZP.

Základem daně jsou příjmy snížené o výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Poplatník může také uplatnit výdaje paušální částkou ve výši 30 % z příjmů, nejsou-li uplatněny skutečné výdaje. Zvolený způsob uplatňování výdajů však musí poplatník použít vůči všem příjmům v tomto dílčím daňovém základu.

²⁴ Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

4.4.5. Dílčí základ daně z ostatních příjmů

Patří sem všechny zdanitelné příjmy, které nebyly zachyceny v předchozích dílčích základech daně, popř. netvořily v rámci výše uvedených druhů příjmů samostatné základy daně. Jsou to příjmy příležitostné, nahodilé. Jedná se zejména o tyto příjmy:

- z příležitostných činností (tj. příjmy nahodilé, které nejsou považovány za podnikání a ani definovány jako samostatná výdělečná činnost),
- výhry v loteriích, sázkách a jiných podobných hrách,
- ceny z veřejných soutěží a sportovních soutěží,
- ze zděděných práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, včetně práv autorských,
- příjmy ze zemědělské výroby, pokud se nejedná o podnikání.

Tyto příjmy lze snížit o prokázané výdaje nutné na dosažení příjmů, nelze však uplatnit výdaje paušální částkou.²⁵ Výdaje lze vždy uplatnit pouze do výše jednoho druhu příjmů. Vznikne-li poplatníkovi ztráta z jedné nahodilé činnosti, nelze o ni snížit základ daně z dalších příležitostných činností v tomto dílčím daňovém základu, protože do výdajů se včleňují pouze prokázané výdaje ve výši příslušného druhu příjmů. Pokud úhrn příjmů z příležitostných činností nepřesáhne u poplatníka ve zdaňovacím období 20 000 Kč²⁶, je tento příjem osvobozen v plné výši.

4.5. Nezdánitelné části základu daně²⁷

Základ daně lze v roce 2007 snížit o tyto položky:

- a) hodnotu darů, na účely taxativně vyjmenované zákonem, pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1 000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně. Jako dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2 000 Kč,
- b) úroky zaplacené ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, úroky z hypotečního úvěru, úroky z úvěru poskytnutého v souvislosti s úvěrem

²⁵ Jedinou výjimku tvoří příležitostné příjmy ze zemědělské výroby.

²⁶ Podle § 10 odst. 3 písm. a) zákona o DZP.

²⁷ § 15 zákona o DZP

ze stavebního spoření nebo s hypotečním úvěrem, použitým poplatníkem na financování bytových potřeb,

- c) platbu příspěvků poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem snížený o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst, činí 12 000 Kč,
- d) pojistné zaplacené ve zdaňovacím období na soukromá životní pojištění do úhrnné výše 12 000 Kč,
- e) zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace do výše 1,5 % zdanitelných příjmů, maximálně však do výše 3 000 Kč ve zdaňovacím období,
- f) úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, nejvýše však 10 000 Kč.²⁸

4.6. Sazba daně

Sazba daně z příjmů fyzických osob je klouzavě progresivní. Znamená to, že vyšší daně platí poplatníci s vyššími příjmy. Daň se vypočítává ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně a o položky odčitatelné od základu daně zaokrouhleného na celá sta Kč dolů. V současné době je daň rozdělena do čtyř daňových pásem, jak lze vidět v následující tabulce.

Tabulka 2: Sazba daně z příjmů fyzických osob

Základ daně		Daň	Ze základu přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	121 200	12 %	-
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 %	121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %	218 400 Kč
331 200	a více	61 212 Kč + 32 %	331 200 Kč

Zálohy na daň z příjmů²⁹

V případě, kdy poslední známá daňová povinnost přesáhne 30 000 Kč, je poplatník povinen platit zálohy na daň z příjmů. Zálohy na daň z příjmů se platí v průběhu zálohového

²⁸ Tento bod je účinný od 1. srpna 2007.

²⁹ § 38a zákona o DZP

období. Zálohové období je období od prvního dne následujícího po uplynutí posledního dne lhůty pro podání daňového přiznání za minulé zdaňovací období do posledního dne lhůty pro podání daňového přiznání v následujícím zdaňovacím období. Při stanovení výše a periodicity záloh se vychází z poslední známé daňové povinnosti. Poplatník uvedený v § 2 zákona o DZP pro účely výpočtu poslední známé daňové povinnosti však vyloučí příjmy a výdaje podle § 10 zákona o DZP (ostatní příjmy). Po skončení zdaňovacího období nebo období, za něž je podáváno daňové přiznání, se zaplacené zálohy na daň, splatné v jeho průběhu, započítávají na úhradu skutečné výše daně. Ze záloh, u nichž došlo k prodlení s placením, se na úhradu skutečné výše daně započítají pouze zálohy zaplacené do lhůty pro podání daňového přiznání.

Poplatník není povinen platit zálohy na daň, jestliže skončil činnost, z níž mu plynuly zdanitelné příjmy nebo zanikl zdroj zdanitelných příjmů, a to od splátky následující po dni, v němž došlo ke změně rozhodných skutečností; tyto skutečnosti je poplatník povinen oznámit správci daně.

Při výpočtu výše záloh se vychází ze tří pásem, jak lze vidět v následující tabulce.

Tabulka 3: **Zálohy na daň z příjmů fyzických osob**

Daňová povinnost		Výše zálohy	Datum splatnosti
od Kč	do Kč		
0	30 000	záloha se neplatí	
30 000	150 000	40 %	do 15. června a 15. prosince
150 000	∞	25 %	do 15. března, 15. června, 15. září a 15. prosince

V případě, že součástí základu daně je i dílčí základ daně ze závislé činnosti a funkčních požitků a tento dílčí základ daně je větší než 50 % z celkového základu daně, podléhá poplatník pouze zálohám na daň z příjmů ze závislé činnosti a další zálohy neplatí. Ten, u kterého dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků činí méně než 50 % základu daně, ale více než 15 % základu daně, platí zálohy na daň podle poslední známé daňové povinnosti v poloviční výši. Poplatník, jehož dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků je menší než 15 % základu daně, platí zálohy na daň z příjmů fyzických osob podle poslední známé daňové povinnosti v neredukované výši.³⁰

³⁰ Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

4.7. Slevy na dani³¹

V rámci mechanismu fungování daně z příjmů fyzických osob se uplatňují jednak klasické slevy na dani, které jsou poskytovány fyzickým osobám z titulu zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností, dále tzv. akční slevy na dani z titulu zahájení provozu registrační pokladny, dále slevy na dani mající spíše povahu úlev na dani pro příjemce investičních pobídek, slevy na dani nahrazující tzv. nezdanitelné části základu daně a v neposlední řadě tzv. daňové zvýhodnění, které lze uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu nebo kombinací slevy na dani a daňového bonusu. Uplatněné slevy na dani významně snižují daňovou povinnost poplatníka a patří mezi stěžejní solidaristické prvky daňové soustavy.

Klasické slevy na dani³²

Klasickou slevu na dani může využít poplatník daně z příjmu v případě, kdy zaměstnává pracovníky se změněnou pracovní schopností. Sleva na dani je v částce 18 000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením (ZTP) a 60 000 Kč za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením (ZTP/P). Pro výpočet výsledných slev je rozhodný průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců ZTP a ZTP/P.

Roční přepočtený průměrný počet zaměstnanců se vypočítává zvlášť za skupinu zaměstnanců ZTP i ZTP/P jako podíl celkového počtu hodin, který těmto zaměstnancům vyplývá z rozvržení pracovní doby a z délky trvání pracovního poměru v období, za které se podává daňové přiznání. Do trvání pracovního poměru se přitom nezapočítává mateřská nebo rodičovská dovolená, služba v ozbrojených silách a dlouhodobé uvolnění pro výkon veřejné funkce.

Akční slevy na dani³³

Akční slevu na dani mohou uplatnit fyzické a právnické osoby, které jsou současně povinnými subjekty (podle zákona č. 215/2005 Sb., o registračních pokladnách), a do 30. června 2006 zahájily provoz registrační pokladny. Daň za zdaňovací období, ve kterém tuto registrační pokladnu pořídily, se snižuje o polovinu její pořizovací ceny,

³¹ Vybíhal, V. Zdaňování příjmů fyzických osob 2006

³² Vybíhal, V. Zdaňování příjmů fyzických osob 2006

³³ § 35 odst. 6, 7 a 8 zákona o DZP

maximálně však o 8 000 Kč na jednu pokladnu. Tuto slevu lze uplatnit jen při prvním zahájení provozu registrační pokladny.

V případě, že tito poplatníci provedli technické zhodnocení jimi dosud používané pokladny za splnění podmínek stanovených v zákoně o registračních pokladnách do 31. prosince 2006, se daň za zdaňovací období, ve kterém bylo technické zhodnocení dokončeno, snižuje o 30 % hodnoty technického zhodnocení, maximálně však o 4 000 Kč.

Pokud nelze slevu uplatnit v roce, kdy nárok na slevu vznikl z důvodu, že poplatník vykázal daňovou ztrátu nebo daň nižší, než je sleva, lze slevu nebo zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období, ve kterém poplatník vykáže daň, nejvýše však ve třech zdaňovacích obdobích bezprostředně následujících po zdaňovacím období, ve kterém nárok na slevu vznikl.

Slevy na dani nahrazující nezdánitelné části základu daně

Od 1. ledna 2006 byly nezdánitelné částky nahrazeny slevami na dani. Tyto částky se neodečítají od základu daně, jako tomu bylo dříve, ale přímo od vypočtené daňové povinnosti. Vypočtená daň se v roce 2007 může snížit o tyto částky:

- 7 200 Kč ročně na poplatníka,
- 4 200 Kč ročně na manželku (manžela) žijící s poplatníkem v domácnosti, pokud nemá vlastní příjem přesahující za zdaňovací období 38 040 Kč; je-li manželka (manžel) držitelkou průkazu mimořádných výhod III. stupně, zvyšuje se částka 4 200 Kč na dvojnásobek. Do vlastního příjmu manželky (manžela) se nezahrnují dávky státní sociální podpory, dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči, sociální služby, státní příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem, státní příspěvky podle zákona o stavebním spoření a stipendium poskytované studujícím soustavně se připravujícím na budoucí povolání. U manželů, kteří mají majetek ve společném jmění manželů, se do vlastního příjmu manželky (manžela) nezahrnuje příjem, který plyne druhému z manželů nebo se pro účely daně z příjmů považuje za příjem druhého z manželů,
- 1 500 Kč ročně, pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod z důchodového pojištění podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění nebo zaniknul-li nárok na částečný invalidní důchod z důvodu souběhu nároku na výplatu částečného invalidního důchodu a starobního důchodu,

- 3 000 Kč ročně, pobírá-li poplatník plný invalidní důchod nebo jiný důchod z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění, u něhož jednou z podmínek přiznání je, že je plně invalidní, zanikl-li nárok na plný invalidní důchod z důvodu souběhu nároků na výplatu plného invalidního důchodu a starobního důchodu nebo je poplatník podle zvláštních předpisů plně invalidní, avšak jeho žádost o plný invalidní důchod byla zamítnuta z jiných důvodů,
- 9 600 Kč ročně, je-li poplatník držitelem průkazu ZTP/P,
- 2 400 Kč u poplatníka po dobu, po kterou se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, a to až do dovršení věku 26 let nebo po dobu prezenční formy studia v doktorském studijním programu, který poskytuje vysokoškolské vzdělání až do dovršení věku 28let.

Nejsou-li podmínky pro uplatnění slevy splněny po celé zdaňovací období, pak se započítá jedna dvanáctina slevy za každý měsíc, ve kterém podmínky pro uplatnění byly splněny k jeho počátku.³⁴

Daňové zvýhodnění³⁵

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti může mít podobu slevy na dani, popř. daňového bonusu. Daňové zvýhodnění na dítě je vlastně slevou na dani ve výši 6 000 Kč na každé vyživované dítě (12 000 Kč, pokud je dítě držitelem průkazu ZTP/P). Od jiných slev se především liší:

- týká se nejen podnikatelských subjektů, ale také zaměstnanců,
- pokud nemá poplatník dostatečnou daňovou povinnost, o daňové zvýhodnění nepřijde (daňový bonus).

Slevu na dítě může využít pouze poplatník, který splní podmínky stanovené v zákoně o DZP, tzn., že žije s dítětem ve společné domácnosti. O slevu na dítě může být vypočítaná daň snížena až do nuly. Pokud by však daň nebyla dostatečně vysoká, aby pokryla celou slevu na dani, má poplatník nárok na daňový bonus, tj. právo požádat stát, aby mu zbytek doplatil. Přitom však musí být splněny následující podmínky:

- hrubé příjmy za zdaňovací období musí u poplatníka dosáhnout alespoň šestinásobku minimální mzdy a to z § 6, 7, 8 a 9 zákona o DZP,
- daňový bonus může uplatnit pouze poplatník, který má příjmy podle § 6, 7, 8 a 9 zákona o DZP. Pokud má pouze příjmy z pronájmu, nesmí být větší než výdaje,

³⁴ § 35c zákona o DZP

³⁵ Čermáková, H. Praktikum k daním

- nárok na bonus musí činit aspoň 100 Kč,
- daňový bonus může být maximálně 30 000 Kč za zdaňovací období,
- do příjmů nezahrnujeme příjmy od daně osvobozené, příjmy, které nejsou předmětem daně a příjmy, které podléhají srážkové dani.

Daňové zvýhodnění na dítě může uplatnit pouze jeden z manželů. Pokud je ale v rodině více dětí, mohou si je manželé mezi sebe rozdělit. Výhodné je to v případech, kdy je více než pět dětí, aby se mohlo čerpat zvýhodnění na všechny děti, při splnění všech podmínek.

I tato sleva se uplatňuje v poměrné výši, pokud podmínky pro její uplatnění nejsou splněny po celé zdaňovací období. Slevu však lze uplatnit už za ten kalendářní měsíc, ve kterém daná událost nastala.

4.8. Algoritmus výpočtu daně z příjmů fyzických osob

Schéma 3:

Výpočet daně z příjmů fyzických osob

Znak	Popis
	Dílčí základ daně podle § 6 (Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky)
+	Dílčí základ daně podle § 7 (Příjmy z pod. a z jiné samostatné výdělečné činnosti)
+	Dílčí základ daně podle § 8 (Příjmy z kapitálového majetku)
+	Dílčí základ daně podle § 9 (Příjmy z pronájmu)
+	Dílčí základ daně podle § 10 (Ostatní příjmy)
=	Základ daně
-	Položky odčitatelné od základu daně dle § 34
-	Nezdanitelné částky základu daně dle § 15
=	Snížený základ daně (zaokrouhuje se na celá sta Kč dolů)
*	Sazba daně dle § 16
=	Daňová povinnost poplatníka
-	Slevy na dani dle §§ 35 až 35d
=	Daňová povinnost poplatníka po slevě
-	Uhrazené zálohy na dani
=	Zbývající doplatek (přeplatek) na dani z příjmů fyzických osob

5. Možnosti optimalizace³⁶

Je zcela přirozené, že každý daňový subjekt se snaží o minimalizaci své daňové povinnosti. Minimalizace daňové povinnosti je racionálním ekonomickým chováním daňového subjektu. Stát s tímto chováním nejen počítá, ale snaží se ho i využít k tomu, aby nasměroval aktivitu daňového subjektu žádoucím směrem. Minimalizace daně se může vyskytovat v celé řadě podob od těch, které zákonodárce nejen předpokládá, ale i vítá, až po trestně právní jednání daňových subjektů.

Prvním stupněm minimalizace daňové povinnosti je využívání daňových úspor. Daňová úspora vzniká tím, že daňový subjekt využívá možností snížení základu daně a daně v rámci všech alternativních postupů stanovených daňovým zákonem, případně všech povolených způsobů úpravy daňového základu při splnění zákonem stanovených podmínek. Prostor pro daňové úspory může být také z hlediska státu motivován snahou snížit administrativní náklady výběru daně. Např. možnost uplatňování výdajů procentem z příjmů. Zjednodušené uplatňování výdajů přitom znamená podstatné snížení výdajů na správu daně. Část daňových úspor má také charakter odložení daně do budoucnosti, například prostřednictvím tvorby rezerv na budoucí výdaje nebo zrychleným odpisováním majetku.

Dalším stupněm ve škále způsobů minimalizace daňové povinnosti je vyhnutí se dani. Vyhnutí se dani představuje minimalizaci daně prostřednictvím vyhledávání zákonodárcem nezamýšlených skulin ve stylizaci daňových zákonů. Jestliže se konkrétní způsob využívání nedokonalé formulace daňového zákona začne využívat v širším měřítku, vede to zpravidla ke změně daňového zákona, proto je dosahování těchto nezamýšlených výhod zpravidla jen dočasné. Takové jednání není v rozporu se zákonem ve smyslu trestní postizitelnosti, je však nemorální.

Na konci spektra způsobů minimalizace daňové povinnosti stojí daňový únik, který je protiprávním jednáním daňového subjektu s cílem neoprávněně zkrátit velikost daňové povinnosti. Je-li takové jednání úmyslné a zároveň vede k většímu krácení rozpočtových příjmů, může se jednat i o trestný čin zkrácení daně či obdobné trestné činy. Daňové úniky omezují předpokládaný daňový výnos a jsou pro společnost škodlivé. Snaha o daňové úniky je také jedním z faktorů vzniku tzv. šedé ekonomiky. Každý stát musí proti daňovým únikům bojovat, a to prostřednictvím jejich vyhledávání a sankcionalizací.

³⁶ Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

5.1. Položky odčitatelné od základu daně

Odčitatelné položky jsou charakteristické tím, že pokud není základ daně poplatníka tak velký, aby je mohl zcela využít za zdaňovací období, za které mu vznikl na ně nárok, odpočty nepropadají. Za přesně stanovených omezení lze převést nárok na odpočet do dalších zdaňovacích období. Tyto odčitatelné položky vyjadřují podporu podnikatelských aktivit. Nárok na ně může vzniknout pouze fyzickým osobám, které provozují podnikatelskou činnost, nebo mají příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti či z pronájmu. Jedná se o daňovou ztrátu, náklady (výdaje) na výzkum a vývoj a část nákladů (výdajů) na výchovu učňů.

5.1.1. Daňová ztráta³⁷

Zákon o DZP umožňuje za určitých podmínek odečíst od základu daně daňovou ztrátu. Daňová ztráta se ovšem nedá najít v účetnictví, ale v daňovém přiznání k dani z příjmů. Účetní ztráta vykázaná v účetnictví se nemůže nikdy stát odčitatelnou položkou od základu daně. Je proto nutné, aby si poplatník vedl o daňové ztrátě a jejím uplatnění přesnou mimoúčetní evidenci.

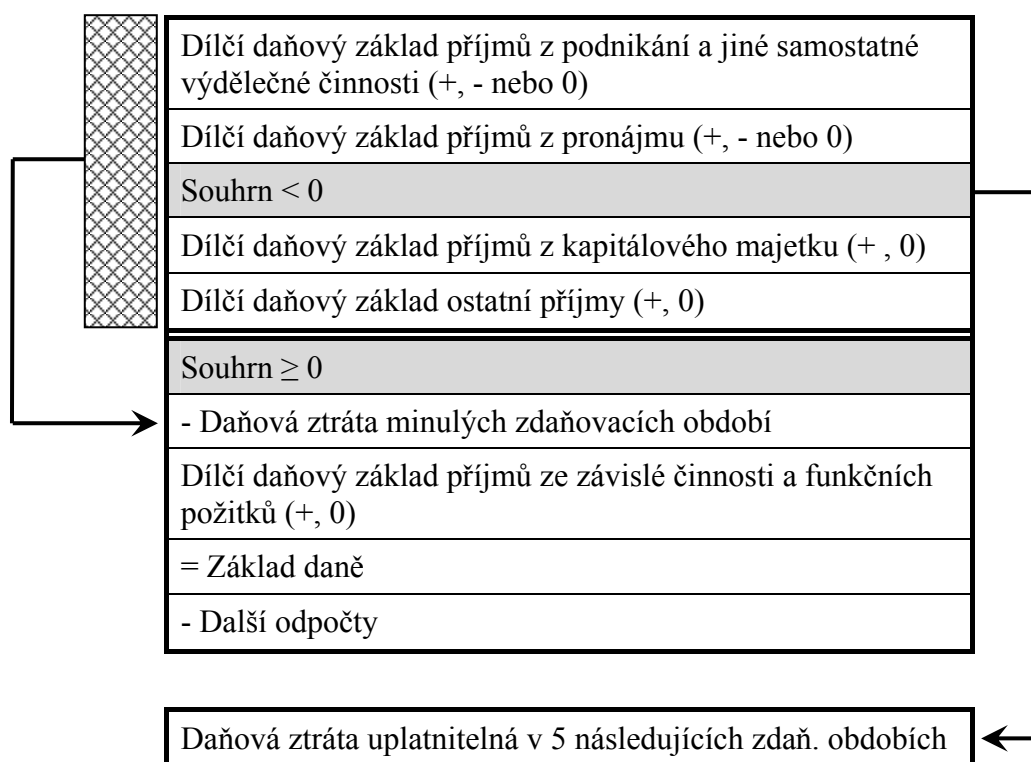
Daňová ztráta vzniká tehdy, jestliže součet dílčího daňového základu z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti a dílčího daňového základu z pronájmu je záporné číslo. Znamená to tedy rozsah, ve kterém výdaje (náklady) převýšily příjmy za zdaňovací období. Daňová ztráta je specifická tím, že je možno o ni snížit nikoli základ daně, ale pouze souhrn dílčích daňových základů s výjimkou dílčího daňového základu příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků. Základ daně z příjmů fyzických osob nemůže tedy být nižší než dílčí základ daně ze závislé činnosti a funkčních požitků.

Vyměřenou daňovou ztrátu lze uplatnit jako nestandardní odpočet v maximálně pěti následujících zdaňovacích obdobích po tom období, za které byla vyměřena.³⁸ V rámci uvedeného období ji může poplatník uplatnit celou nebo po libovolných částech v tom zdaňovacím období, ve kterém je to pro něj nejvýhodnější. Zákon o DZP také nenařizuje, že by měla být přednostně použita nejstarší neuplatněná ztráta, ale ponechává zcela na libovůli poplatníka, jakou ztrátu použije.

³⁷ Pilařová, I. Ztráta jako odčitatelná položka od základu daně

³⁸ Daňovou ztrátu vyměřenou naposledy za zdaňovací období 2003 je možno použít až v následujících sedmi zdaňovacích obdobích.

Schéma 4: **Uplatnění ztráty z minulých let jako odčitatelné položky**

5.1.2. Náklady na výzkum a vývoj

Výzkum a vývoj jsou aktivity s nejistým výsledkem, které však mohou významně ovlivnit ziskovost i samotnou budoucnost podnikatele. Poplatníci mají možnost od základu daně odečíst 100 % výdajů (nákladů) vynaložených při realizaci projektů výzkumu a vývoje, které mají podobu experimentálních či teoretických prací, projekčních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výroby funkčního vzorku či prototypu produktu nebo jeho části a na certifikaci výsledků dosažených prostřednictvím projektů výzkumu a vývoje. To znamená, že za splnění určitých podmínek je možné odečíst náklady vynaložené na projekty výzkumu a vývoje od základu daně ještě jednou.

Zákon o DZP pro definici projektu výzkumu a vývoje pro daňové účely odkazuje na zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, který výzkum a vývoj definuje jako systematickou tvůrčí práci konanou za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití, přičemž tyto znalosti by měly obsahovat ocenitelný prvek novosti a měly by řešit vědeckou či odbornou nejistotu.

Oprávněné náklady lze zahrnout do odčitatelné položky v příslušném roce, pokud se jedná o náklady vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů, pokud byly v účetnictví

vedeny odděleně od ostatních nákladů a pokud na ně nebyla třeba jen zčásti poskytnuta veřejná podpora. V případě, že se nemůže odčitatelná položka na výzkum a vývoj v roce, kdy na ni vznikl nárok, uplatnit z důvodu, že není dostatečně vysoký základ daně, případně je vykázána daňová ztráta, lze odpočet nebo jeho zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období, ve kterém je vykázán kladný základ daně. Nejvýše je však možné odčitatelnou položku využít ve třech zdaňovacích obdobích bezprostředně následujících po zdaňovacím období, ve kterém nárok na odpočet vznikl.

5.1.3. Výdaje na výuku žáků v učilištích

Poplatníci mohou od základu daně odečíst 30 % výdajů (nákladů) vynaložených podle § 24 odst. 2 písm. j) bodu 3 zákona o DZP na výuku žáků ve studijních a učebních oborech středních odborných učilišť a učebních oborech učilišť, které jsou součástí výchovně vzdělávací soustavy a tyto obory jsou uvedeny v obecně závazném právním předpisu. Podle zmiňovaného ustanovení zákona o DZP jde o výdaje (náklady) vynaložené na provoz středních odborných učilišť a vzdělávacích zařízení, pokud je není povinen hradit příslušný orgán státní správy, nebo výdaje na výchovu žáků učilišť, vzdělávání a rekvalifikaci pracovníků zabezpečovanou jinými subjekty.³⁹

Nelze-li odpočet nebo jeho část uplatnit v roce, kdy nárok na odpočet vznikl z důvodu, že poplatník vykázal daňovou ztrátu nebo základ daně snížený o nezdánitelné částky a o daňovou ztrátu nižší než odpočet, lze odpočet nebo jeho zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období, ve kterém je vykázán kladný základ daně.

Poplatníci si mohou uplatnit výdaje (náklady) na výuku učňů jako výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů a ještě k tomu si z těchto výdajů mohou uplatnit, jako odčitatelnou částku od základu daně, částku ve výši 30 %.

5.2. Odpisy hmotného majetku

Podstatou odpisování je postupné přenášení hodnoty (ceny) majetku, získaného koupí či jiným způsobem, do nákladů (výdajů), přičemž dochází k ovlivňování výše základů daně několik let, dokud nedojde k úplnému odepsání hodnoty (ceny) majetku. Odpisování majetku je tedy opakem situace, kdy pořízení majetku přímo ovlivní základ daně jeho zaúčtováním

³⁹ § 34 odst. 3 zákona o DZP

do nákladů (výdajů). Je třeba vždy umět správně rozlišit, zda se hovoří o majetku, jehož pořízení lze zaúčtovat do nákladů (výdajů) a jednorázově tak snížit základ pro odvod daně z příjmů, či o majetku, který je nutno odpisovat a ovlivňovat tím základ daně několik let. První varianta je z hlediska daňového poplatníka jasně výhodnější. Jednorázové ovlivnění základu daně konkrétní sumou je jistě efektivnější, než tuto sumu rozmělnit do několika následujících let a to nejen s ohledem na snižující se sazby daně. Jestliže se však v běžné praxi zamění tyto dvě kategorie, tedy majetek, který je nutno odpisovat se zaúčtuje jednorázově do nákladů, dochází ke zkreslení daňového základu, potažmo i snížení samotné daně z příjmů.⁴⁰

Prostřednictvím daňových odpisů se náklady (výdaje) na pořízení majetku přenášejí do výsledku hospodaření, resp. do základu daně z příjmů. Hmotný majetek, který je nezbytné daňově odpisovat, je dán vstupní cenou vyšší než 40 000 Kč a dobou použitelnosti delší než 1 rok. Zákon o DZP předem zařazuje jednotlivé druhy majetku do odpisových skupin a vyžaduje přesné dodržování maximální částky, kterou lze v jednotlivých letech odepsat. Daňové odpisování představuje právo, nikoliv povinnost, proto poplatník odpisovat pro daňové účely nemusí vůbec nebo může počátek odpisování posunout a dokonce může i odpisování přerušit.

V prvním roce odpisování zatřídí poplatník hmotný majetek do odpisových skupin. Zatřídění se provádí podle charakteru hmotného majetku do odpisové skupiny stanovené předpokládanou dobou odpisování. Doba daňového odpisování je stanovena zákonem s odlišným časovým intervalem pro jednotlivé odpisové skupiny.⁴¹ Způsob odpisování nemá na dobu odpisování vliv.

Poplatník provádí rovnoměrné nebo zrychlené odpisování. Způsob odpisování pro každý nově pořízený hmotný majetek stanoví vlastník a nelze jej změnit po celou dobu jeho odpisování. Odpisování je možné nejvýše do vstupní ceny nebo do zvýšené vstupní ceny. Pokud je to pro poplatníka výhodné, může použít sazby nižší, než jsou sazby uvedené v zákoně, nebo dokonce odpisování úplně přerušit. Při přerušení odpisování se odpisy nezahrnou do nákladů a neovlivní tak daňový základ v příslušném roce (odpis bude daný rok roven nule). O uplatněné roky přerušení se však prodlužuje doba odpisování. Po obnovení odpisování se pokračuje tak, jako kdyby odpisování nebylo přerušeno.

Pokud ovšem uplatňuje poplatník výdaje paušálem z příjmů, nesmí po tuto dobu přerušit odpisování. V období, kdy jsou výdaje uplatňovány paušální částkou, se vedou odpisy

⁴⁰ Čermáková, H. Odpisy majetku nově

⁴¹ Konkrétní lhůty odpisování platné v roce 2007 uvádím v příloze 1.

evidenčně a snižují zůstatkovou cenu majetku tak, jako by odpisy do daňových výdajů byly zahrnovány. Přerušeni odpisování má pro účetní jednotku význam zejména tehdy, kdy by plně uplatnění odpisů vedlo k daňové ztrátě nebo by účetní jednotce nedovolilo uplatnit odpočty od základu daně a slevy na dani v plné výši.

Technické zhodnocení

S odpisy hmotného majetku úzce souvisí i technické zhodnocení, neboť zvyšuje vstupní cenu hmotného majetku a prodlužuje dobu odpisování, pokud za zdaňovací období jeho výše u jednoho majetku překročí 40 000 Kč. Technickým zhodnocením se pro účely zákona o DZP rozumí výdaje na dokončené nástavby, přístavby a stavební úpravy. Dále pak výdaje na rekonstrukci, při které se mění technické parametry a výdaje na modernizaci, jíž se zvyšuje vybavenost nebo použitelnost majetku. Je-li provedeno v prvním roce odpisování, vstupuje hodnota technického zhodnocení do vstupní ceny majetku. Dojde-li k technickému zhodnocení majetku až v letech následujícím po jeho zahrnutí do majetku poplatníka, pak se vstupní cena zvýší o výdaje vynaložené na toto technické zhodnocení a změní se na zvýšenou vstupní cenu, která bude dále základnou pro odpisování.

Jak již plyne z výše uvedené charakteristiky, technické zhodnocení prodlužuje dobu odpisování, a proto je vhodné modernizaci, dovoluje-li to povaha věci, rozložit tak, aby v jednom roce nebyl překročen limit 40 000 Kč a technické zhodnocení prakticky nevzniklo. Tyto náklady by se celé proúčtovaly do příslušného účetního období v plné výši.

5.2.1. Rovnoměrné odpisování

Při uplatnění rovnoměrného způsobu odpisování je základ daně poplatníka zatížen odpisovými náklady majetku prakticky po téměř celou dobu odpisování ve stejné výši. Výjimku představují odpisy majetku za zdaňovací období, ve kterém je majetek odpisován poprvé. Odpis tohoto prvního roku odpisování je ve srovnání s odpisy dalších let výrazně nižší, zohledňuje totiž skutečnost, že pořízený hmotný majetek nebyl poplatníkem využíván po celé zdaňovací období.⁴²

Rovnoměrně se odpisuje vždy ze vstupní ceny (případně ze zvýšené vstupní ceny), a to prostřednictvím odpisových sazeb.⁴³ Výhoda této metody odpisování spočívá v jednoduchosti

⁴² Fišerová, E., Chalupa, R., et al. Abeceda účetnictví pro podnikatele 2006

⁴³ Odpisové sazby pro rovnoměrné odpisování uvádím v příloze 1.

výpočtu, na druhé straně neumí respektovat fakt, že majetek je zpravidla nejvíce využíván v prvních letech používání.

Při rovnoměrném odpisování se stanoví odpisy hmotného majetku za dané zdaňovací období ve výši jedné setiny součinu jeho vstupní ceny a přiřazené roční odpisové sazby pro první nebo další roky odpisování.

$$D = \frac{\text{Vstupní cena} * \text{roční odpisová sazba}}{100}$$

Při rovnoměrném odpisování ze zvýšené vstupní ceny hmotného majetku se stanoví odpisy tohoto majetku za dané zdaňovací období ve výši jedné setiny součinu jeho zvýšené vstupní ceny a přiřazené roční odpisové sazby platné pro zvýšenou vstupní cenu.

$$D = \frac{\text{Zvýšená vstupní cena} * \text{sazba pro zvýšenou vstupní cenu}}{100}$$

5.2.2. Zrychlené odpisování

V případě zrychleného odpisování dochází k uplatnění odpisů po dobu odpisování majetku nerovnoměrně. Větší část hodnoty majetku je do nákladů promítnuta v průběhu prvních let odpisování, v dalších letech se výše uplatňovaných odpisů snižuje.

Zrychlené odpisování představuje možnost dosahování daňových úspor, resp. odkladu daně zejména v období těsně po pořízení majetku. Tato metoda používá odpisové koeficienty⁴⁴ místo odpisových sazeb, s jejichž využitím prostřednictvím výpočtového algoritmu stanovuje roční daňový odpis.

Při zrychleném odpisování se stanoví odpisy hmotného majetku takto:

- a) v prvním roce odpisování jako podíl jeho vstupní ceny a přiřazeného koeficientu pro zrychlené odpisování v prvním roce,

⁴⁴ Odpisové koeficienty pro zrychlené odpisování uvádím v příloze 1.

$$D = \frac{\textit{Vstupní cena}}{\textit{Koeficient pro 1. rok odpisování}}$$

- b) v dalších zdaňovacích obdobích jako podíl dvojnásobku jeho zůstatkové ceny a rozdílu mezi přiřazeným koeficientem pro zrychlené odpisování platným v dalších letech odpisování a počtem let, po které byl již odpisován.

$$D = \frac{2 * (\textit{Vstupní cena} - \textit{Oprávký})}{\textit{Koeficient pro další roky odpisování} - \textit{pocet let odpisů}}$$

Při zrychleném odpisování majetku zvýšeného o jeho technické zhodnocení se odpisy stanoví:

- a) v roce zvýšení zůstatkové ceny jako podíl dvojnásobku zvýšené zůstatkové ceny majetku a přiřazeného koeficientu zrychleného odpisování platného pro zvýšenou zůstatkovou cenu,

$$D = \frac{2 * (\textit{Zvýšená vstupní cena} - \textit{Oprávký})}{\textit{Koeficient pro zvýšenou zůstatkovou cenu}}$$

- b) v dalších zdaňovacích obdobích jako podíl dvojnásobku zůstatkové ceny majetku a rozdílu mezi přiřazeným koeficientem zrychleného odpisování platným pro zvýšenou zůstatkovou cenu a počtem let, po které byl odpisován ze zvýšené zůstatkové ceny.

$$D = \frac{2 * (\textit{Zvýšená vstupní cena} - \textit{Oprávký})}{\textit{Koeficient pro zvýšenou zůstatkovou cenu} - \textit{pocet let odpisů}}$$

5.2.3 Zvýšení odpisové sazby⁴⁵

Počínaje zdaňovacím obdobím započatým v roce 2005 přinesl zákon o DZP možnost zvýšení odpisové sazby, čímž došlo alespoň k částečné kompenzaci zániku tzv. reinvestičních odpočtů. V případě vybraného majetku lze odpisy prvního roku navýšit na úkor odpisů let následujících. Při využití této možnosti je výsledným efektem jiné rozložení odpisů v čase s akcentem na první rok odpisování. Pro tento účel stanoví zákon o DZP tři tabulky ročních odpisových sazeb,⁴⁶ které jsou přiřazeny jednotlivým odpisovým skupinám.

Možné užití zvýšených ročních odpisových sazeb je u poplatníka podmíněno prvním vlastnictvím předmětného majetku, který má být odpisován. Za prvního vlastníka je pro daný účel považován pouze poplatník, který si jako první pořídil nový hmotný movitý majetek, který dosud nebyl užíván k určenému účelu a u předchozího vlastníka byl zbožím. Za prvního vlastníka hmotného movitého majetku se považuje i poplatník, který tento majetek pořídil nebo vyrobil ve vlastní režii. Není-li tato podmínka splněna, není poplatník zvýšené roční odpisové sazby oprávněn použít, a pokud chce daňové odpisy uplatnit, je povinen přistoupit k uplatnění ročních odpisových sazeb tzv. standardních.

Pokud poplatník splní podmínku, být prvním vlastníkem, je oprávněn u převážné většiny hmotného majetku využít zvýšeného odpisu v prvním roce odpisování. Výjimku představuje pouze hmotný majetek výslovně uvedený v zákoně o DZP. Zvýšený odpočet nelze uplatnit např. u letadel (pokud nejsou využívána provozovateli letecké dopravy a leteckých prací na základě vydané koncese a provozovateli leteckých autoškol), u motocyklů a osobních automobilů (pokud nejsou využívána provozovateli silniční motorové dopravy a provozovateli taxislužby, provozovateli autoškol nebo pokud se nejedná o osobní automobily v provedení speciální vozidlo podskupiny sanitní a pohřební), dále hmotný majetek označený ve standardní klasifikaci produkce (dále jen SKP) kódem 29.7 (přístroje pro domácnost, jinde neuvedené) a kódem 35.12 (rekreační a sportovní čluny).

Hmotnému majetku lze v prvním roce navýšit odpisové sazby o:

- 20% (u poplatníka s převážně zemědělskou a lesní výrobou, který je prvním vlastníkem stroje označeného v SKP kódem 29.3),
- 15% (u poplatníka, který je prvním vlastníkem zařízení pro čištění a úpravu vod označeného v SKP kódem 29.24.1),

⁴⁵ Fišerová, E., Chalupa, R., et al. Abeceda účetnictví pro podnikatele 2006

⁴⁶ Tabulky odpisových sazeb se zvýšeným odpisem uvádím v příloze 2.

- 10% (u poplatníka, který je prvním vlastníkem hmotného majetku zatříděného v odpisových skupinách 1 až 3, s výjimkou hmotného majetku uvedeného v § 31 odst. 2, 3 a 5 zákona o DZP).

5.3. Odpisy nehmotného majetku

U nehmotného majetku jsou rovněž stanovena specifická pravidla pro daňové odpisování. Nehmotný majetek se vždy odpisuje časově, a to buď po dobu, na kterou byl pořízen, pokud je právo jeho využití časově omezeno, anebo po dobu stanovenou zákonem o DZP, který dobu odpisování stanoví diferencovaně. Odpisování vždy začíná v měsíci následujícím po měsíci, ve kterém byl nehmotný majetek zaevidován.

Podle § 32a zákona o DZP se odpisují zřizovací výdaje, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, software, ocenitelná práva a jiný majetek, který je veden v účetnictví jako nehmotný majetek vymezený zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, pokud vyhovuje určitým charakteristikám. Mezi ně patří zejména:

- byl nabyt úplatně, vkladem společníka nebo tichého společníka nebo člena družstva, přeměnou, darováním nebo zděděním, nebo vytvořen vlastní činností za účelem obchodování s ním nebo k jeho opakovanému poskytování,
- vstupní cena je vyšší než 60 000 Kč,
- doba použitelnosti je delší než jeden rok; přitom dobou použitelnosti se rozumí doba, po kterou je majetek využitelný pro současnou činnost nebo uchovatelný pro další činnost nebo může sloužit jako podklad nebo součást zdokonalovaných nebo jiných postupů a řešení včetně doby ověřování nehmotných výsledků.

Narozdíl od hmotného majetku, kde jsou stanoveny roční daňové odpisy majetku, odpisuje se nehmotný majetek daňově měsíčními odpisy. A to:

- audiovizuální díla 18 měsíců,
- software a nehmotné výsledky výzkumu a vývoje 36 měsíců,
- zřizovací výdaje 60 měsíců,
- ostatní nehmotný majetek 72 měsíců.

Nehmotný majetek může kromě vlastníka odpisovat poplatník, který k němu nabyt právo užívání za úplatu. U tohoto majetku se stanoví roční odpis jako podíl vstupní ceny a doby sjednané kupní smlouvou.

Odpisovat je nejdříve možné počínaje následujícím měsícem po dni, v němž byly splněny podmínky pro odpisování. Při zahájení odpisování v průběhu zdaňovacího období lze uplatnit odpisy pouze ve výši připadající na toto zdaňovací období.

Na nehmotném majetku je také možné provést technické zhodnocení, za které se považují výdaje na ukončené rozšíření vybavenosti nebo použitelnosti nehmotného majetku anebo zásahy, které mají za následek změnu účelu nehmotného majetku, pokud po ukončení u jednotlivého nehmotného majetku převyší částku 40 000 Kč. Poplatník pokračuje v odpisování nehmotného majetku ze zvýšené vstupní ceny snížené o již uplatněné odpisy od měsíce následujícího po měsíci, v němž bylo technické zhodnocení ukončeno, a to rovnoměrně bez přerušení po zbývající dobu odpisování, nejméně však:

- audiovizuální díla 9 měsíců,
- software a nehmotné výsledky výzkumu a vývoje 18 měsíců,
- ostatní nehmotný majetek 36 měsíců.

Technické zhodnocení provedené na již odepsaném nehmotném majetku se odpisuje samostatně po dobu, již výše uvedené minimální doby odpisování.

5.4. Rezervy⁴⁷

Rezervy jsou dalším účetním nástrojem, který slouží k zahrnování nákladů do období, se kterým věcně a časově souvisí. Rezervy, jejich tvorba a čerpání je odrazem zásady opatrnosti v účetnictví. U rezerv je většinou znám pouze účel (titul), zatímco hodnotová výše a období, jehož se rezerva týká, se pouze odhaduje.

Rezervy se považují za cizí zdroj, ačkoliv se nevykazují jako závazky (dluhy), protože v okamžiku jejich vzniku a tvorby neexistuje faktický dluh vůči třetí osobě v právním slova smyslu. Z hlediska obchodního práva tedy rezervy nejsou definovány jako závazek (dluh), jedná se o účetní kategorii podle § 26 odst. 3 zákona o účetnictví.

Rezervami se pro účely účetních předpisů rozumí:

- a) účetní rezervy podle zákona o účetnictví
 - rezerva na rizika a ztráty,
 - rezerva na daň z příjmů,
 - rezerva na důchody a podobné závazky,
 - rezerva na restrukturalizaci,

⁴⁷ Ryneš, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka

b) zákonné rezervy

- zákonné rezervy podle zvláštních právních předpisů.

O výši účetních rezerv nelze snižovat základ daně, protože jejich tvorba na vrub nákladů se nepovažuje za daňový náklad. Nejsou proto pro daňovou optimalizaci využitelné a dále se jim věnovat nebudu.

Rezervy podle zvláštních předpisů, neboli zákonné rezervy se tvoří způsobem a k tomu účelu stanoveným zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Tyto rezervy znamenají kromě „odložení části hospodářského výsledku do cizího kapitálu“ ještě odložení daňové povinnosti. Náklady účtované v souvislosti s tvorbou rezervy snižují základ daně z příjmů v období jejího zaúčtování. Naopak v období čerpání, resp. rozpouštění rezervy dochází ke zvýšení základu daně z příjmů. Tyto zákonné rezervy se tvoří pouze na majetek, ke kterému má účetní jednotka vlastnické právo nebo právo hospodaření nebo pokud jako nájemce tohoto majetku je k tomuto majetku smluvně vázán ve smyslu platných právních předpisů.⁴⁸

Fyzická osoba může tvořit daňově uznatelné rezervy na opravy hmotného majetku, rezervu na pěstební činnost a ostatní rezervy uvedené v § 10 výše jmenovaného zákona. V této práci se budu dále věnovat pouze rezervě na opravu hmotného majetku, protože tato rezerva se z výše jmenovaných rezerv nejčastěji využívá při optimalizaci daně z příjmu fyzické osoby.

Rezerva na opravy hmotného majetku

Rezervu na opravy, jež je daňově účinným nákladem, lze tvořit pouze na opravy majetku, který zcela naplňuje povahu hmotného majetku podle § 26 odst. 2 zákona o DZP a jehož doba odpisování je stanovena tímto zákonem na 5 a více let, což odpovídá majetku zařazenému do 2. až 6. odpisové skupiny.

Rezervy na opravy hmotného majetku se nesmí tvořit pouze jedno zdaňovací období. Tvorba musí být nejméně dvouletá. Není také možné tvořit rezervy na takové úkony, které nemají charakter opravy, jako jsou například náklady na údržbu, technické zhodnocení či pořízení majetku.

Rezervy mohou tvořit pouze ti poplatníci daně z příjmů, kteří:

- mají k hmotnému majetku právo vlastnické,

⁴⁸ Louša, F., et al. Meritum – účetnictví podnikatelů 2006

- jsou nájemci hmotného majetku na základě smlouvy o nájmu podniku, přičemž k opravám tohoto majetku jsou smluvně písemně zavázáni.

Způsob tvorby rezerv a jejich výše musí být prokazatelné. Poplatník je v souvislosti s podáním daňového přiznání povinen vždy prověřit odůvodněnost jejich tvorby a jejich skutečný stav porovnat s výší uplatnitelnou podle zákona o rezervách. Je tedy povinen sledovat, zda majetek, na jehož opravu je rezerva tvořena, je stále v jeho účetní evidenci, zda potřeba opravy nadále trvá a v jaké výši se náklady na opravu dále předpokládají. Jsou-li rezervy tvořeny, musí být o této tvorbě vždy účtováno. Rezerva tedy nemůže být tvořena mimo účetní evidenci.

Výše rezervy na opravy hmotného majetku se stanoví podle jednotlivého hmotného majetku určeného k opravě a charakteru této opravy. Výše rezervy ve zdaňovacím období je rovna podílu rozpočtu nákladů na opravu a počtu zdaňovacích období, která uplynou od zahájení tvorby rezervy do předpokládaného termínu zahájení opravy. Do počtu zdaňovacích období rozhodných pro účely výpočtu výše rezervy se zahrnuje zdaňovací období, kdy dojde k zahájení tvorby rezervy. Do tohoto počtu zdaňovacích období se nezahrnuje předpokládané zdaňovací období, kdy dojde k zahájení opravy.

Není-li oprava zahájena nejpozději ve zdaňovacím období následujícím po zdaňovacím období, ve kterém se při výpočtu výše rezervy předpokládalo zahájení opravy, rezerva se zruší v tomto následujícím zdaňovacím období. Rezerva nebo její zůstatek se zruší i tehdy, jestliže nebyla vyčerpána nejpozději ve zdaňovacím období, které následuje po zdaňovacím období, ve kterém byla oprava zahájena.

Za zahájení opravy se pro účely zákona o rezervách považuje termín, ve kterém se fyzicky začnou provádět práce přímo na věci, která je předmětem opravy. Provádí-li se oprava mimo provozovnu poplatníka jinou osobou, rozumí se zahájením opravy převzetí věci do opravy touto osobou.

Rezerva na opravu hmotného majetku se nesmí vytvářet v případech hmotného majetku:

- který je určen k likvidaci,
- u něhož jde o opravy v důsledku škody či jiné nepředvídané nebo nahodilé události,
- u něhož jde o opravy, které se pravidelně opakují každý rok,
- na pořízení majetku,
- na technické zhodnocení majetku.

Vzhledem k tomu, že tvorba rezervy představuje možnost odložení daňové povinnosti do následujících let, je stanoven i maximální počet let,⁴⁹ po které lze rezervu na opravy hmotného majetku tvořit, a to diferencovaně podle zatřídění majetku do odpisové skupiny.

5.5. Financování nově pořízeného majetku

Podnikatel, ale i soukromá fyzická osoba, stojí často před zásadním ekonomickým rozhodnutím, zda pořídit určitý majetek za hotové, nebo raději pro pořízení využít úvěr nebo si tento majetek pronajmout (leasing). Každá z těchto možností má své výhody i nevýhody. Je proto třeba věnovat dostatek času, pozornosti a obezřetnosti při výběru vhodné varianty financování.

5.5.1. Koupě za hotové

Předpokladem koupě majetku v hotovosti je, že subjekt má k dispozici volné finanční prostředky. Přesto i v situaci, kdy jsou volné peněžní prostředky k dispozici, nemusí být koupě za hotové automaticky nejvhodnější formou pořízení majetku. Je totiž nutno zvažovat také alternativní metody pořízení (úvěr, leasing) a tzv. náklady obětované příležitosti.⁵⁰

Poplatník tento majetek odpisuje a tím přenáší výdaje spojené s jeho pořízením prostřednictvím odpisů do nákladů, čímž snižuje daňový základ. Navíc pokud je poplatník prvním vlastníkem, může v prvním roce navýšit daňové odpisy podle § 31 a § 32 zákona o DZP o 10, 15 nebo 20 % vstupní ceny majetku.

Mezi hlavní výhody koupě za hotové patří:

- nezvyšuje se zadluženost subjektu,
- majetek přechází okamžitě do vlastnictví podnikatele,
- nevznikají žádné závazky a náklady spojené např. s úhradou úroků,
- majetek se přenáší do nákladů ve formě odpisů, které snižují daňový základ.

K hlavním nevýhodám patří:

- možné efektivnější využití těchto finančních prostředků,
- vysoký jednorázový výdaj, který může negativně ovlivnit likviditu podniku.

⁴⁹ Přehled o maximálním počtu let, na které lze rozdělit rezervu podle jednotlivých odpisových skupin, uvádím v příloze 3.

⁵⁰ Náklady obětované příležitosti jsou obvykle definovány jako prospěch, o který je dotyčný subjekt připraven tím, že se rozhodne pro jinou alternativu.

5.5.2. Úvěr

Při koupi majetku na úvěr má subjekt oproti koupi za hotové jednu velkou výhodu, a sice, že nepotřebuje větší množství volných finančních prostředků. Ty si obstarává půjčkou prostřednictvím banky či jiné úvěrové instituce.

Banky poskytují úvěry ve dvou formách. První je hotovostní úvěr, u kterého banka nezkoumá účel použití zapůjčených prostředků a peníze převede na běžný účet klienta. Druhou formou je úvěr bezhotovostní (neboli účelový), u kterého banka zkoumá nejprve účel půjčky a až na základě jeho vyhodnocení úvěr poskytne či nikoli. Rovněž čerpání úvěru je od platby v hotovosti jiné – dlužník zde s penězi reálně nedisponuje, ale banka například proplácí faktury.

Z pohledu daně z příjmu může vlastník pořízený majetek odpisovat a tím přenášet výdaje spojené s jeho pořízením do nákladů, čímž snižuje daňový základ. Navíc pokud je poplatník jeho prvním vlastníkem může v prvním roce zvýšit daňové odpisy podle § 31 a § 32 zákona o DZP o 10, 15 nebo 20 % vstupní ceny majetku. Úroky z úvěru jsou za podmínek stanovených v § 24 odst. 2 písm. zi) zákona o DZP daňově uznatelným nákladem (výdajem), snižují tedy základ daně.

K hlavním výhodám úvěru patří:

- majetek lze pořídit i bez dostatečného množství vlastních finančních prostředků,
- vlastníkem majetku je jeho pořizovatel, tedy podnikatel,
- vlastník majetku odpisuje, čímž si snižuje daňový základ,
- volné finanční prostředky lze efektivněji využít a použít na jinou aktivitu podniku,
- úroky jsou daňově uznatelným nákladem.

Hlavní nevýhody jsou především:

- s poskytnutím úvěru vznikají další závazky vůči vnějšmu okolí a náklady spojené s jeho získáním,
- úvěr je spojen s vyšší úrokovou sazbou a úroky z něj jsou poměrně vysoké,
- vypracování podrobné analýzy podnikatelského záměru a poměrně složitý úvěrový proces.

5.5.3. Leasing

Podstata leasingu spočívá ve smluvním nájemním vztahu, kdy vlastník (pronajímatel) přenechá uživateli (nájemci) hmotný majetek do užívání bez převedení vlastnictví a bez vynaložení většího množství finančních prostředků ze strany uživatele. Z finančního hlediska to znamená, že uživatel může leasingem získat předmět užívání, aniž by měl připraveny hotové peníze či úvěr na jeho dosažení. Přijímá prakticky jen závazek platit nájemné za používaný předmět v rámci dohodnuté doby nájmu. Úhrada nájemného za předmět leasingu je součástí nákladů nájemce,⁵¹ tudíž na rozdíl od úvěrových splátek snižuje daňovou základnu. Z hlediska účelu leasingu ho lze dále členit na leasing operativní a finanční.⁵²

Operativní leasing

Operativní leasing je taková forma pronájmu, při níž je nájemci na základě nájemní smlouvy dán k dispozici majetek k užívání a po skončení nájemního vztahu, zpravidla krátkodobého, dochází k jeho navrácení zpět pronajímateli. Nájemce užívá najatý majetek. Po dobu trvání nájemního vztahu je pouze jeho ekonomickým uživatelem. Po skončení nájemní smlouvy se předmět nájmu vrací pronajímateli, který ho může pronajmout dalšímu nájemci, prodat nebo jinak využít. Nájemní smlouvou pronajímatel přenechává nájemci za úplaty věc, aby ji dočasně užíval. Základním znakem nájmu je tedy jeho úplatnost a základní povinností nájemce je hradit nájemné. Úhrada nájemného může být realizována jak peněžní, tak i nepeněžní formou (např. opravami najatého majetku). Nájemné, které pronajímateli přísluší, představuje z účetního hlediska náklad časově rozlišovaný po dobu trvání nájmu. Je-li najatý majetek využíván k dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, je nájemné současně i nákladem daňově účinným.⁵³

Finanční leasing

Pro finanční leasing je typické, že jde o dlouhodobý pronájem majetku, kdy pronajímatel převádí ekonomicky na nájemce některá rizika a výnosy, spojené s fungováním zařízení. Doba leasingu se v podstatě kryje s dobou ekonomické životnosti pronajímaného majetku a leasingové splátky pokrývají pořizovací cenu pronajatého zařízení a ziskovou marži pronajímatele. Daňové zákony většinou stanoví minimální dobu trvání finančního leasingu.

⁵¹ Za předpokladu dodržení všech podmínek zákona o DZP.

⁵² Louša, F., et al. Meritum – účetnictví podnikatelů 2006

⁵³ Fišerová, E., Chalupa, R., et al. Abeceda účetnictví pro podnikatele 2006

Leasingová smlouva nemůže být za normálních podmínek vypověditelná. Pronajímatel neposkytuje vedle finanční služby žádné další služby. Starost o servis, opravu, údržbu a pojištění přechází na nájemce.⁵⁴

Aby bylo možno nájemné z finančního pronájmu hmotného majetku zahrnovat do daňových nákladů, musí být splněny současně tři podmínky:

1. doba trvání pronájmu musí být delší než 20 % doby odpisování předmětu pronájmu podle zákona o DZP. Zároveň ale u movitých věcí musí pronájem trvat alespoň tři roky a u nemovitostí alespoň osm let. Z tohoto úhlu pohledu finanční pronájem začíná, až když má nájemce k dispozici předmět pronájmu v provozuschopném stavu, tj. nikoli podpisem smlouvy či zaplacením první částky nájemného,
2. kupní cena po skončení nájemní smlouvy nesmí být vyšší než zůstatková cena při rovnoměrném daňovém odpisování v době prodeje. V případě, kdy pronájem trval tak dlouho, že zůstatková cena předmětu pronájmu v den prodeje už bude nulová, pak se k podmínce kupní ceny nepřihlíží vůbec,
3. po ukončení finančního pronájmu bude odkoupený majetek zahrnut do obchodního majetku dosavadního nájemce.⁵⁵

Nájemné u finančního leasingu s následnou koupí pronajaté věci je nutno pro daňové účely vždy časově rozlišovat, tedy i u poplatníků vedoucích daňovou evidenci, a to tak, že výdaje na pořízení majetku formou finančního pronájmu se rovnoměrně rozpočítají na každý i započatý kalendářní měsíc, nebo na každý den trvání pronájmu od okamžiku, kdy je nájemci předmět pronájmu předán v provozuschopném stavu.

Mezi výhody využití leasingu zejména patří:

- pro pořízení majetku není nutný kapitál na jednorázové vynaložení všech prostředků na investici,
- nájemce si může rozložit splátky podle platební schopnosti,
- leasingové splátky zahrnuje nájemce do daňově uznatelných nákladů,⁵⁶
- vyřízení leasingové smlouvy je mnohdy rychlejší než získání úvěru od banky.

Mezi nevýhody leasingu jde zařadit především:

- ve splátkách je nutné zaplatit finanční službu a zisk leasingové společnosti,

⁵⁴ Valach, J. Investiční rozhodování a dlouhodobé financování

⁵⁵ Vančurová, A., Láchová, L. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva

⁵⁶ Při dodržení podmínek stanovených zákonem o DZP.

- po skončení leasingu získá nájemce předmět zcela nebo téměř odepsaný, takže ztrácí výhodu uplatnění daňových odpisů, i když předmět dále užívá (týká se pouze finančního leasingu),
- nájemce má omezená užívací práva, protože předmět je majetkem leasingové společnosti.

5.6. Uplatňování výdajů paušální částkou⁵⁷

Poplatník daně z příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti se může rozhodnout, zda uplatní výdaje prokazatelně (skutečně) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, nebo zda výdaje uplatní procentem z příjmů, který činí:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- 60 % z příjmů ze živností řemeslných,
- 50 % z příjmů ze živnosti s výjimkou příjmů ze živností řemeslných,
- 40 % z příjmů z jiného podnikání podle zvláštních předpisů, z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných práv autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem s výjimkou příjmů za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu nebo televize plynoucích ze zdrojů na území České republiky. Dále z příjmů z jiného podnikání podle zvláštních předpisů a z příjmů z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů a z příjmů znalce, tlumočnicka, zprostředkovatele kolektivních sporů, zprostředkovatele kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona, rozhodce za činnost podle zvláštních právních předpisů.⁵⁸

Pokud poplatník uplatňuje výdaje procentem z příjmů, je povinen vést pouze záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností. Rovněž je povinen vést evidenci hmotného a nehmotného majetku, který lze odpisovat.

Ve výdajích uplatněných procentem z příjmů jsou již zahrnuty veškeré výdaje poplatníka vynaložené v souvislosti s dosahováním příjmů z podnikání a z jiné samostatné

⁵⁷ Macháček, I. Paušály mají svá úskalí

⁵⁸ § 7 odst. 9 zákona o DZP

výdělečné činnosti. Navíc lze uplatnit pouze pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění, a to v prokázané výši, avšak pouze do výše pojistného vypočteného sazbou (bez jejího zvýšení z maximálního základu pro toto pojištění). Osoba samostatně výdělečně činná, která není nemocensky pojištěna a pojistí se na denní dávku při pracovní neschopnosti u soukromé pojišťovny, může navíc uplatnit toto pojistné v prokázané výši, pouze však do výše pojistného na zákonné nemocenské pojištění.

Pokud se poplatník rozhodne, že namísto prokazatelných (skutečných) výdajů je pro něj výhodnější přejít na stanovení výdajů formou paušálu, vztahuje se na něj povinnost úpravy základu daně - a to za zdaňovací období předcházející zdaňovanému období, ve kterém ke změně způsobu uplatňování výdajů došlo.

Poplatníci, kteří vedou účetnictví, musí provést následující úpravy přecházejícího zdaňovacího období:

- zvýšení základu daně o zůstatky vytvořených rezerv a opravných položek vytvořených podle zákona o rezervách, o výnosy příštích období a výdaje příštích období,
- snížení základu daně o příjmy příštích období a náklady příštích období,
- nájemné u finančního leasingu lze do základu daně zahrnout pouze v poměrné výši připadající ze sjednané doby na příslušné zdaňovací období.

Poplatníci, kteří vedou jen daňovou evidenci, musí provést následující úpravy předcházejícího zdaňovacího období:

- zvýšení základu daně o výši pohledávek s výjimkou pohledávek uvedených v § 24 odst. 2 písm. y) zákona o DZP a zaplacených záloh, o zůstatky vytvořených rezerv podle zákona o rezervách, o cenu nespotřebovaných zásob (při jejich dalším prodeji se pak zahrne do základu daně pouze rozdíl, o který převyšuje cena, za kterou byly nespotřebované zásoby prodány, cenu nespotřebovaných zásob zahrnutých do základu daně),
- snížení základu daně o závazky s výjimkou přijatých záloh,
- nájemné u finančního leasingu lze do základu daně zahrnout pouze v poměrné výši připadající ze sjednané doby na příslušné zdaňovací období.

Tyto úpravy základu daně za předcházející zdaňovací období nemají vliv na vyměřovací základ pro výpočet obou druhů pojistného předcházejícího období.

Využívání této možnosti optimalizace je výhodné v případech, kdy na konci zdaňovacího období podnikatel zjistí z daňové evidence, případně účetnictví, že výdaje skutečně vynaložené jsou nižší, než částka vypočtená příslušným procentem z příjmů.

5.7. Oprava versus technické zhodnocení⁵⁹

Technickým zhodnocením se rozumí nástavby, přístavby, stavební úpravy, rekonstrukce a modernizace majetku. Toto vymezení platí pro nemovitý majetek i pro movité věci. Pro technické zhodnocení dlouhodobého nehmotného majetku z věcného hlediska platí obdobně ustanovení o technickém zhodnocení dlouhodobého hmotného majetku, avšak s ohledem na nehmotnou povahu majetku.

Rekonstrukcí se rozumí zásah do majetku, který má za následek změnu účelu použití nebo technických parametrů. Modernizací se rozumí rozšíření vybavenosti nebo použitelnosti majetku. Důsledně je nutné jak z účetních, tak z daňových důvodů odlišovat opravy a udržování od technického zhodnocení. Technické zhodnocení je vázáno na limit vynaložených finančních prostředků podle § 33 odst. 1 zákona o DZP, změnu kvality a účelu používaného dlouhodobého majetku, zejména nemovitostí.

Za opravy lze považovat takové zásahy do majetku, kterými se odstraňuje částečné fyzické opotřebení nebo poškození za účelem uvedení do předchozího nebo provozuschopného stavu. Hovoří-li se o opravách, znamená to, že dochází pouze k odstraňování opotřebení nebo částečného poškození a nikoliv úplného zničení. Rovněž tak je nutno rozlišovat rozdíl mezi fyzickým a morálním opotřebením. Za opravu nelze považovat např. náhradu stávajícího počítačového mikroprocesoru mikroprocesorem modernějším a výkonnějším. Opravami nesmí v zásadě dojít ke změně technických parametrů předmětu. Opravou, respektive udržováním, se zpomaluje fyzické opotřebení, předchází se jeho následkům a odstraňují se drobné závady.⁶⁰

Požizovací cena vlastního dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku se zvyšuje o případné technické zhodnocení, pokud částka výdajů na technické zhodnocení u jednotlivého majetku převyší v průběhu jednoho účetního období částku 40 000 Kč. V případě, že náklady na technické zhodnocení jsou nižší než stanovený finanční limit, může

⁵⁹ Ryneš, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka

⁶⁰ Fišerová, E., Chalupa, R., et al. Abeceda účetnictví pro podnikatele 2006

se účetní jednotka rozhodnout, zda bude toto technické zhodnocení účtovat do provozních nákladů nebo také zvýší pořizovací cenu dlouhodobého majetku.

Technické zhodnocení na cizím majetku, které v úhrnu za účetní období převyší částku 40 000 Kč a současně účetní jednotka (obvykle v pozici nájemce) je oprávněna o něm účtovat a odpisovat ho, je považováno za dlouhodobý majetek. Technické zhodnocení na cizím majetku, k jehož účtování a odpisování je oprávněna jiná osoba než vlastník majetku (obvykle nájemce), se odepíše v průběhu používání technického zhodnocení. Pořizovací cena tohoto technického zhodnocení se účtuje na účtu, na kterém by se účtoval pronajatý majetek, kdyby byl ve vlastnictví nájemce. Při ukončení nájmu nájemce zaúčtuje případnou zůstatkovou cenu do nákladů. Případné náklady na uvedení najetého majetku do předchozího stavu účtuje nájemce do ostatních provozních nákladů.

Výdaje na technické zhodnocení ovlivňují náklady prostřednictvím odpisů, tedy z úzce daňového hlediska je jejich vynaložení méně výhodné. Oprava je totiž narozdíl od technického zhodnocení běžný provozní náklad a v plné míře vstupuje do základu daně v okamžiku uskutečnění nákladu. Je tedy zřejmé, že se většina podnikatelů snaží dostat co nejvíce výdajů (nákladů) do kategorie náklady na opravu. V řadě případů je však hranice mezi opravou a technickým zhodnocením velmi úzká a nezřetelná, navíc v praxi často dochází ke kombinaci oprav a technického zhodnocení.

Oblastí, kde lze provést optimalizaci, jsou výdaje na dokončená technická zhodnocení, které ve zdaňovacím období nepřesáhnou u jednoho majetku částku 40 000 Kč. Vhodným rozložením vynakládaných výdajů lze docílit toho, že nedojde ke vzniku technického zhodnocení a částky mohou být zahrnuty přímo do daňových nákladů. U technického zhodnocení je také důležitý způsob odpisování. Týká se to zejména majetku zařazovaného do vyšších odpisových skupin majetku. Technické zhodnocení provedené na majetku odpisovaném zrychleně totiž výrazně prodlužuje dobu odpisování i u poměrně malého technického zhodnocení. To plyne z konstrukce výpočtu odpisů zrychleným způsobem, kdy pro dobu odpisování po provedení technického zhodnocení je rozhodující koeficient pro zvýšenou zůstatkovou cenu, a nikoliv hodnota technického zhodnocení. Naproti tomu u rovnoměrného odpisu se doba odpisování prodlužuje v závislosti na vztahu hodnoty technického zhodnocení a sazby pro zvýšenou vstupní cenu, v tomto případě není prodloužení obvykle příliš velké.

5.8. Společné zdanění manželů

Společné zdanění manželů mohou využít pouze a jedině manželé, tedy nikoli například druh s družkou. Druhou podmínkou je vyživování alespoň jednoho dítěte žijícího s nimi ve společné domácnosti. Za vyživované dítě se považuje nezletilé dítě nebo zletilé do dovršení věku 26 let, když nepobírá plný invalidní důchod a studuje nebo z důvodu nemoci či úrazu nemůže pracovat či studovat. Podmínky pro uplatnění společného zdanění manželů však stačí splnit až poslední den zdaňovacího období.⁶¹

Pokud se manželé rozhodnou pro uplatnění společného zdanění, musí oba podat vlastní daňové přiznání včetně přílohy číslo 5, ve kterém uvede každý svou polovinu společného základu daně. Daňové přiznání musí být podáno ve stejné lhůtě do konce března (s daňovým poradcem do konce června). Je přitom možné, aby jeden podal přiznání například v lednu a druhý v březnu, ale oba to musí stihnout do konce března (června). Po uplynutí doby pro podání daňového přiznání nelze způsob stanovení základu daně a daně formou společného zdanění uplatněný v daňovém přiznání měnit. V dodatečném daňovém přiznání tedy nemohou manželé způsob stanovení daně změnit na klasický způsob, tj. na způsob, kdy každý z manželů uvede do daňového přiznání své příjmy a ty poté zdaní.

Společným základem daně se rozumí součet dílčích základů daně podle § 6 až 10 zákona o DZP u obou manželů. Společný základ daně se sníží o nezdanitelné části základu daně podle § 15 zákona o DZP za oba manžele. Nezdanitelné části základu daně může uplatnit i ten z manželů, který před společným zdaněním neměl zdanitelné příjmy mimo příjmy od daně osvobozených a příjmů zdaňovaných zvláštní sazbou daně, jestliže jinak splňuje podmínky stanovené pro jejich uplatnění. Vykáží-li manželé nebo některý z nich ve zdaňovacím období, ve kterém uplatnili společné zdanění, u příjmů z podnikání a samostatné výdělečné činnosti nebo z pronájmu daňovou ztrátu, může ji odečíst od základu daně ten z manželů, který ji vykázal, v následujících zdaňovacích obdobích, pokud v těchto zdaňovacích obdobích neuplatní společné zdanění. Pokud tedy chce poplatník uplatnit daňovou ztrátu, nemůže ve stejném zdaňovacím období uplatnit společné zdanění manželů a naopak.⁶²

Společné zdanění se může uplatnit také v případě, že jeden z manželů pobírá podporu v nezaměstnanosti, je dlouhodobě nemocný nebo na mateřské dovolené, tedy v situacích, kdy nemůže mít žádné vlastní příjmy. Jestliže jeden z manželů nemá žádné vlastní příjmy a nemá

⁶¹ Hruška, P. 100 způsobů jak si snížit daně

⁶² § 13a zákona o DZP

nárok na nemocenskou, na mateřské dávky, ani na podporu v nezaměstnanosti, doba společného zdanění se mu nezapočítává do důchodu, ať už starobního nebo invalidního. Výjimkou je případ, kdy je na rodičovské dovolené a pečuje tedy o dítě do 4 let (o postižené dítě do 18 let) nebo o bezmocnou osobu.

Pokud je alespoň jeden z manželů osobou samostatně výdělečně činnou, nemůže uplatnit společné zdanění manželů v případě, kdy:

- má daň stanovenou paušální částkou,
- má povinnost minimálního základu daně,
- je spolupracující osobou nebo rozděluje příjmy na spolupracující osobu,
- rozděluje na několik částí příjmy dosažené za více zdaňovacích období,
- mu byl poskytnut příslib investiční pobídky,
- má povinnost uplatnit postup při prohlášení nebo zrušení konkursu.

Tento způsob zdanění je výhodný především u takových manželů, kteří se liší ve výši zdanění z titulu progresivní daně z příjmů fyzických osob. U manželů, kteří mají přibližně stejný základ daně pozbývá možnost společného zdanění smysl.

5.9. Rozdělení příjmů a výdajů na spolupracující osobu⁶³

Příjmy dosažené při podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti provozované za spolupráce druhého z manželů a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení se rozdělují tak, aby podíl připadající na spolupracujícího manžela (manželku) nečinil více než 50 %. Částka připadající na spolupracujícího manžela (manželku), o kterou příjmy přesahují výdaje, smí činit nejvýše 540 000 Kč při spolupráci po celé zdaňovací období nebo 45 000 Kč za každý i započatý měsíc této spolupráce.

Spolupracující manžel (manželka) je považován (považována) rovněž za osobu samostatně výdělečně činnou, tedy za osobu se zdanitelnými příjmy. Má tedy nárok na nemocenské či mateřské dávky, také na podporu v nezaměstnanosti, pokud nemá vlastní příjmy a druhý manžel svou činnost ukončí. Spolupracující osoba je povinna platit minimální pojistné na zdravotní a sociální pojištění a minimální daň, pokud je spolupráce její hlavní činností. Oběma manželům se doba spolupráce započítává jako odpracovaná do důchodu, bez ohledu na věk dětí. Na spolupracujícího manžela (manželku) je možné převést nanejvýš polovinu příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Z ostatních příjmů to

⁶³ § 13 zákona o DZP

ovšem už možné není. Příjmy podle § 7 zákona o DZP si manželé mohou rozdělit v jakémkoli poměru podle vlastního uvážení. Nikoli tedy pouze na poloviny, jako u společného zdanění. Platí pouze to, že podíl spolupracujícího manžela (manželky) nesmí být vyšší než podíl podnikajícího manžela (manželky) a nesmí překročit 45 000 Kč za jeden měsíc spolupráce.

V případech spolupráce ostatních osob žijících v domácnosti s poplatníkem, se příjmy dosažené při podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti rozdělují na spolupracující osoby tak, aby jejich podíl na společných příjmech a výdajích činil v úhrnu nejvýše 30 %. Částka připadající v úhrnu na spolupracující osoby, o kterou příjmy přesahují výdaje, smí činit nejvýše 180 000 Kč při spolupráci po celé zdaňovací období nebo 15 000 Kč za každý i započatý měsíc spolupráce.

Příjmy a výdaje nelze rozdělovat na děti až do ukončení jejich povinné školní docházky a na děti v kalendářních měsících, ve kterých je na ně uplatňováno daňové zvýhodnění, nebo na manžela (manželku), je-li na něj (na ni) ve zdaňovacím období uplatněna sleva na dani.

Možnosti rozdělení příjmů na spolupracující osoby je výhodné využít, jestliže jsou daňové základy zúčastněných osob zdaňovány různými sazbami daně dle § 16 zákona o DZP.

6. Optimalizace v praxi

6.1. Využívání nezdanitelných částí základu daně

Metoda optimalizace daňové povinnosti pomocí minimalizace daňového základu s využitím nezdanitelných částí základu daně je mezi poplatníky velmi oblíbená a často využívána. Daň z příjmů u fyzických osob je lineárně progresivní, zajímá mě proto, zda bude mít různě vysoký základ daně vliv na celkovou úsporu daně při využití stejně vysokých nezdanitelných částí základu daně.

PŘÍKLAD 1

Pan Nerad dosáhl v roce 2007 základu daně z podnikání ve výši 452 347 Kč. Je bezplatným dárce krve a ve sledovaném období měl celkem 3 odběry. Využívá snížení základu daně z titulu platby příspěvků na penzijní připojištění a zaplaceného pojistného na soukromé životní pojištění. Za rok 2007 zaplatil na penzijním připojištění celkem 18 000 Kč a 12 000 Kč na soukromém životním pojištění. Na úrocích z hypotečního úvěru, který mu slouží k financování bytové potřeby, zaplatil 35 000 Kč. Veškeré zákonné podmínky pro uplatnění odpočtů splnil.

ŘEŠENÍ:

Tabulka 4: **Daňová povinnost pana Nerada**

Text	Částky
Základ daně	422 347 Kč
Bezplatné dárce krve	- 6 000 Kč
Důchodové připojištění	- 12 000 Kč
Životní pojištění	- 12 000 Kč
Úroky z úvěru	- 35 000 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	357 300 Kč
Daň	69 564 Kč
Sleva na poplatníka	- 7 200 Kč
Daňová povinnost	62 364 Kč

Doplňující výpočty:

dárcovství krve: $2\,000 * 3 = 6\,000$ Kč

vypočtená daň: $61\,212 + (357\,300 - 331\,200) * 32\% = 69\,564$ Kč

PŘÍKLAD 2

Pan Petru je zaměstnán v truhlářské dílně. U svého zaměstnavatele má podepsané prohlášení k dani. V roce 2007 tvořil jeho základ daně ze závislé činnosti 213 265 Kč. Ostatní údaje jsou shodné s předcházejícím příkladem 1.

ŘEŠENÍ:

Tabulka 5: **Daňová povinnost pana Petru**

Text	Částky
Základ daně	213 265 Kč
Bezplatné dárcovství krve	- 6 000 Kč
Důchodové připojištění	- 12 000 Kč
Životní pojištění	- 12 000 Kč
Úroky z úvěru	- 35 000 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	148 200 Kč
Daň	19 674 Kč
Sleva na poplatníka	- 7 200 Kč
Daňová povinnost	12 474 Kč

Doplňující výpočty:

vypočtená daň: $14\,544 + (148\,200 - 121\,200) * 19\% = 19\,674$ Kč

PŘÍKLAD 3

Pan Mladý vykázal v roce 2007 dílčí základ daně ze závislé činnosti ve výši 94 240 Kč. U zaměstnavatele má podepsané prohlášení k dani. V tomto roce začal také soukromě podnikat a jeho dílčí základ daně z podnikání dosáhl výše 23 321 Kč. Ostatní údaje jsou shodné s příkladem 1.

ŘEŠENÍ:

Tabulka 6: **Daňová povinnost pana Mladého**

Text	Částky
Základ daně	117 561 Kč
Bezplatné dárcovství krve	- 6 000 Kč
Důchodové připojištění	- 12 000 Kč
Životní pojištění	- 12 000 Kč
Úroky z úvěru	- 35 000 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	52 500 Kč
Daň	6 300 Kč
Sleva na poplatníka	- 7 200 Kč
Daňová povinnost	0 Kč

Doplňující výpočty:

základ daně: $94\,240 + 23\,321 = 117\,561$ Kč

vypočtená daň: $52\,500 * 12\% = 6\,300$ Kč

ZÁVĚR:

Největší daň z příjmů 62 364 Kč zaplatí pan Nerad (příklad 1), který dosáhl nejvyššího základu daně. Se snižujícím se základem daně klesá i daňová povinnost poplatníků. V případě pana Mladého (příklad 3) bude dokonce daňová povinnost nulová.

Díky tomu, že pan Nerad, pan Petru a pan Mladý zdaňují své základy daně rozdílnými sazbami daně, dosahují odlišných úspor na dani z příjmu, při uplatnění nezdanitelných položek odčitatelných od základu daně. Dosažená výše úspory každého z poplatníků je zobrazena v následující tabulce:

Tabulka 7: **Úspory na dani z příjmů jednotlivých poplatníků**

Text	pan Nerad	pan Petru	pan Mladý
Nezdanitelné položky celkem	65 000 Kč	65 000 Kč	65 000 Kč
Sazba daně	32 %	19 %	12 %
Úspora na dani	20 800 Kč	12 350 Kč	7 800 Kč

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že největší úspory na dani z příjmů dosáhne pan Nerad 20 800 Kč, který svůj základ daně zdaňuje nejvyšší sazbou daně. Naopak pan Mladý, který

také odečte od základu daně stejně vysokou část, ušetří na dani z příjmů 7 800 Kč. Rozdíl v daňové úspoře při zdanění 32 % a 12 % je **13 000 Kč** ($20\,800 - 7\,800 = 13\,000$).

Při využívání odčitatelných položek od základu daně lze konstatovat, že největších úspor na dani z příjmů se dosáhne, pokud jsou daňové základy zdaňovány nejvyšší sazbou daně.

6.2. Uplatňování slev na dani z příjmů

Od 1. ledna 2006 došlo k značnému rozšíření slev na dani z příjmů, které si mohou poplatníci odečíst od vypočítané daně. Tyto slevy nahradily do té doby používané odčitatelné položky od základu daně. Zajímalo mě proto, zda bude mít rozdílná výše základu daně nějaký vliv na uplatňování slev na dani, a jak mohou tyto slevy ovlivnit konečnou daňovou povinnost poplatníků.

PŘÍKLAD 4

Pan Dvořák, který je částečně invalidní, dosáhl za rok 2007 základu daně z podnikatelské činnosti ve výši 281 568 Kč. Příjmy z ostatních základů daně neměl. Je ženatý a jeho žena je druhým rokem na mateřské dovolené. Její příjmy za rok 2007 nepřekročily částku 38 040 Kč. Společně vyživují tři nezletilé děti, které s nimi žijí ve společné domácnosti. Na všechny tři děti uplatňuje daňové zvýhodnění manžel.

ŘEŠENÍ:

Tabulka 8: **Daňová povinnost pana Dvořáka**

Text	Částky
Dílčí základ daně	281 568 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	281 500 Kč
Daň	48 787 Kč
Sleva na poplatníka	- 7 200 Kč
Sleva na manželku	- 4 200 Kč
Sleva na částečnou invaliditu	- 1 500 Kč
Sleva na děti	- 18 000 Kč
Daňová povinnost	17 887 Kč

Doplňující výpočty:

vypočtená daň: $33\,012 + (281\,500 - 218\,400) * 25\% = 48\,787$ Kč

daňová povinnost: $48\,787 - 7\,200 - 4\,200 - 1\,500 - 18\,000 = 17\,887$ Kč

PŘÍKLAD 5

Paní Snaživá v roce 2007 měla příjmy ze závislé činnosti v částce 194 250 Kč. U zaměstnavatele má podepsané prohlášení k dani. V roce 2005 utrpěla úraz a od té doby je částečně invalidní. Její manžel přišel o práci a jeho příjmy v daném roce nepřekročily částku 38 050 Kč. Společně vyživují tři děti, které s nimi žijí ve společné domácnosti. Daňové zvýhodnění na děti uplatňuje paní Snaživá.

ŘEŠENÍ:

Tabulka 9: **Daňová povinnost paní Snaživé**

Text	Částky
Dílčí základ daně	194 250 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	194 200 Kč
Daň	28 414 Kč
Sleva na poplatníka	- 7 200 Kč
Sleva na manžela	- 4 200 Kč
Sleva na částečnou invaliditu	- 1 500 Kč
Daň po slevách mimo slev na děti	15 514 Kč
Sleva na děti	15 514 Kč
Daň po slevách	0 Kč
Daňové zvýhodnění na dítě (bonus)	2 486 Kč
Daňová povinnost	0 Kč

Doplňující výpočty:

vypočtená daň: $14\,544 + (194\,200 - 121\,200) * 19\% = 28\,414$ Kč

daň po slevách mimo slev na děti: $28\,414 - 7\,200 - 4\,200 - 1\,500 = 15\,514$ Kč

daňový bonus: $18\,000 - 15\,514 = 2\,486$ Kč

PŘÍKLAD 6

Pan Beránek v roce 2007 zahájil soukromou lékařskou praxi. Dosáhl zdanitelných příjmů 480 000 Kč a z důvodu vybavení ordinace drobným hmotným majetkem, který

nesplňuje limit pro zařazení jako hmotný majetek, daňově uznatelných výdajů ve výši 386 000 Kč. Uplatňuje slevu na dani na částečnou invaliditu. Je ženatý, jeho žena je na mateřské dovolené a její příjmy za rok 2007 nepřesáhly 38 050 Kč. Vyživují tři děti, které s nimi žijí ve společné domácnosti. Daňové zvýhodnění na děti uplatňuje pan Beránek .

ŘEŠENÍ:

Tabulka 10: **Daňová povinnost pana Beránka**

Text	Částky
Zdanitelné příjmy	480 000 Kč
Prokazatelné výdaje	386 000 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	105 000 Kč ⁶⁴
Daň	12 600 Kč
Sleva na poplatníka	- 7 200 Kč
Sleva na manžela	- 4 200 Kč
Sleva na částečnou invaliditu	- 1 500 Kč
Daň po slevách	0 Kč
Daňové zvýhodnění na dítě (bonus)	18 000 Kč
Daňová povinnost	0 Kč

Doplňující výpočty:

vypočtená daň: $105\,000 \cdot 12\% = 12\,600$ Kč

daň po slevách mimo slev na dítě: $12\,600 - 7\,200 - 4\,200 - 1\,500 = -300 = 0$ Kč

ZÁVĚR:

Nejvyšší daň zaplatí pan Dvořák (příklad 4) a to 17 887 Kč. V ostatních dvou případech poplatníci žádnou daň platit nebudou. Není to však způsobeno optimálnějšími využíváním slev na dani, ale pouze různě vysokou daní vypočítanou v roce 2007. Velikost základu daně nemá žádný vliv na výši snížení daňové povinnosti při využívání institutu slev na dani. Vypočtenou daň si mohou všichni tři poplatníci snížit o stejně vysokou část.

Jedinou zvláštnost u slev na dani z příjmů představuje daňové zvýhodnění na vyživované dítě. V situacích, kdy je daňová povinnost nižší než daňové zvýhodnění

⁶⁴ Podle § 7c odst. 3 písm. a) zákona o DZP se povinnost minimálního základu daně na pana Beránka nevztahuje.

na dítě, finanční úřady vzniklý přeplatek poplatníkovi vrátí. Stát se tímto snaží pomáhat sociálně slabším poplatníkům.

V mém zadání tato situace nastala dvakrát. V příkladu 5, kde z daňového zvýhodnění na děti v částce 18 000 Kč, je uplatněno 15 514 Kč jako sleva na daň a zbývající část **2 486 Kč** představuje daňový bonus (přeplatek na dani) a v příkladu 6, kde přeplatek představuje celou výši daňového zvýhodnění a to **18 000 Kč**.

Slevy na dani představují spravedlivější snižování daňové povinnosti než např. odčitatelné položky od základu daně. Na velikost slevy nemá žádný vliv daňová sazba. Vypočítaná daň se snižuje u všech poplatníků o stejně vysoké částky, bez ohledu na to, jak vysokého základu daně dosáhli.

6.3. Minimální základ daně a daňová ztráta

6.3.1. Povinnost použití minimálního základu daně

V případech, kdy fyzická osoba má příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti a její celkový základ daně je za zdaňovací období menší než zákonem stanovený minimální základ daně, musí použít minimálního základu daně. Není přitom rozhodující, zda tito poplatníci vedou daňovou evidenci nebo uplatňují výdaje procentem z příjmů anebo jsou účetní jednotkou a vedou účetnictví. Zajímalo mě proto, jaký vliv má minimální základ daně na výslednou daňovou povinnost poplatníka, jak lze tuto daňovou povinnost snížit, a zda existuje nějaké řešení, jak se tomuto instrumentu zcela vyhnout.

PŘÍKLAD 7

Pan Burian je zaměstnán jako pomocný dělník ve strojírenství a současně podniká v truhlářství na základě živnostenského oprávnění. Z živnosti dosáhl za zdaňovací období roku 2007 dílčího základu daně ve výši 67 300 Kč. Ze zaměstnání dosáhl po odpočtu pojistného na sociální a zdravotní pojištění dílčího základu daně ve výši 51 000 Kč. V roce 2006 vykázal daňovou ztrátu 40 000 Kč. Hodlá uplatnit jako odpočet od základu daně provedené platby příspěvků na soukromé životní pojištění v částce 6 000 Kč a bezplatné dárkovství krve. Za rok 2007 daroval dvakrát krev.

ŘEŠENÍ:

Varianta A – základ daně je nižší než minimální základ daně

Tabulka 11: **Daňová povinnost pana Buriana**

Základ daně ze závislé činnosti	51 000 Kč
Základ daně z podnikání	67 300 Kč
Celkový základ daně	118 300 Kč
Minimální základ daně	120 800 Kč
Ztráta z minulých let	0 Kč
Bezplatné dárcovství krve	- 4 000 Kč
Soukromé živnostní pojištění	- 6 000 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	110 800 Kč
Daň	13 296 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč
Daňová povinnost	6 096 Kč

Doplňující výpočty:

dárcovství krve: $2\,000 * 2 = 4\,000$ Kč

vypočítaná daň: $110\,800 * 12\% = 13\,296$ Kč

Varianta B – základ daně je vyšší než minimální základ daně

Pan Burian si dobrovolně navýší svůj základ daně z podnikání o částku 2 700 Kč na celkovou výši 70 000 Kč. Z pohledu daňového úřadu se jedná o legální krok. Poplatník si může svůj základ daně navyšovat o libovolnou část.

Tabulka 12: **Daňová povinnost pana Buriana**

Základ daně ze závislé činnosti	51 000 Kč
Základ daně z podnikání	70 000 Kč
Celkový základ daně	121 000 Kč
Ztráta z minulých let	- 40 000 Kč
Bezplatné dárcovství krve	- 4 000 Kč
Soukromé životní pojištění	- 6 000 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	71 000 Kč

Daň	8 520 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč
Daňová povinnost	1 320 Kč

Doplňující výpočty:

vypočítaná daň: $71\,000 * 12\% = 8\,520\text{ Kč}$

ZÁVĚR:

Vzhledem k tomu, že pan Burian dosáhne u varianty A pouze základu daně ve výši 118 300 Kč, bude u něho použit institut minimálního základu daně. Jeho daňová povinnost bude činit 6 096 Kč. Pokud si ale pan Burian dobrovolně navýší základ daně nad stanovenou hranici minimálního základu daně, jako je tomu u varianty B, omezení vyplývající z minimálního základu daně se ho již nebudou týkat. Může uplatnit ztrátu z minulých let a jeho daňová povinnost bude 1 320 Kč. Na dani z příjmů ušetří celkem **4 776 Kč** ($6\,096 - 1\,320 = 4\,776$). Tento krok je především výhodné udělat v situaci, kdy daňovou ztrátu již není možné převádět do dalších zdaňovacích období.

Minimální základ daně neznamená, že poplatník má stanovenou minimální daňovou povinnost, jak je mnohdy chybně chápáno. Minimální základ daně lze snížit o odčitatelné položky podle § 15 zákona o DZP a vypočítaná daň se dále ještě snižuje o slevy na dani. Výsledná daňová povinnost je pak často velmi malá, nebo úplně nulová.

6.3.2. Umořování daňové ztráty

Pokud podle účetnictví, daňové evidence nebo podle záznamů o příjmech a výdajích přesáhnou u poplatníka daně z příjmů fyzických osob daňově uznatelné výdaje dosažené zdanitelné příjmy uvedené v § 7 a § 9 zákona o DZP, je rozdíl ztrátou. O vzniklou ztrátu se může snížit úhrn dílčích základů daně, nejdéle však do pěti zdaňovacích období, následujících bezprostředně po období, ve kterém vznikla. Na následujících příkladech se snažím prezentovat takové situace, kdy lze, a naopak, za jakých okolností nelze základ daně snížit o ztrátu z minulých let a jaký daňový dopad to má na poplatníka.

PŘÍKLAD 8

Pan Příkryl za zdaňovací období roku 2006 dosáhl daňové ztráty 80 000 Kč z podnikání ve stavební výrobě, způsobené prováděnými opravami v provozovně a vysokými daňovými odpisy vozového parku. V roce 2007 se ze ztráty dostal a vykázal základ daně z podnikání 20 000 Kč. Celoročně pronajímá chatu v Krkonoších. Po odpočtu výdajů, které investoval do opravy chaty, činí jeho základ daně z pronájmu 70 000 Kč. V březnu roku 2007 prodal svůj osobní automobil, který nebyl zařazen do jeho obchodního majetku, za cenu 320 000 Kč. Auto koupil v červenci roku 2006 za 285 000 Kč (dílní základ daně z ostatních příjmů 35 000 Kč).

ŘEŠENÍ:

Tabulka 13: **Daň z příjmů pana Příkryla**

Základ daně z podnikání	20 000 Kč
Základ daně z pronájmu	70 000 Kč
Základ daně z ostatních příjmů	35 000 Kč
Celkový základ daně	125 000 Kč
Ztráta z minulých let	- 80 000 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	45 000 Kč
Daň	5 400 Kč

Doplňující výpočty:

vypočítaná daň: $45\,000 \cdot 12\% = 5\,400$ Kč

PŘÍKLAD 9

Pan Šikmý vykázal v daňovém přiznání za zdaňovací období roku 2007 základ daně z podnikání ve výši 20 000 Kč. Současně v tomto zdaňovacím období dosáhl základu daně ze zaměstnání ve výši 105 000 Kč po odpočtu pojistného na sociální a zdravotní pojištění. Za zdaňovací období roku 2006 mu zůstal neuplatněný zbytek daňové ztráty ve výši 80 000 Kč.

ŘEŠENÍ:

Tabulka 14: **Daň z příjmů pana Šikmého**

Základ daně z podnikání	20 000 Kč
Základ daně ze závislé činnosti	105 000 Kč
Celkový základ daně	125 000 Kč
Ztráta z minulých let	- 20 000 Kč⁶⁵
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	105 000 Kč
Daň	12 600 Kč

Doplňující výpočty:

vypočítaná daň: $105\,000 \cdot 12\% = 12\,600$ Kč

ZÁVĚR:

Pan Příkryl v příkladu 8 neměl žádný příjem ze závislé činnosti, může si tak odečíst od základu daně celou ztrátu z podnikání, vzniklou v minulých letech. Jeho daň z příjmů za rok 2007 proto bude pouze 5 400 Kč. V příkladu 9 má pan Šikmý stejný základ daně jako pan Příkryl a to 125 000 Kč, jeho daň z příjmů je ale o **7 200 Kč** ($12\,600 - 5\,400 = 7\,200$) vyšší. Daňovou ztrátu z minulých let může totiž uplatnit pouze ve výši 20 000 Kč, tj. do výše dílčího základu daně z podnikání. Zbývající část daňové ztráty z minulých let nemůže pan Šikmý odečíst od dílčího základu daně ze závislé činnosti. O zbývající část ztráty ale nepřijde, může ji přenést do dalších čtyř zdaňovacích období.

6.4. Odpisování majetku

6.4.1. Volba metody odpisování majetku

Hodnota dlouhodobého majetku se přenáší do daňově uznatelných nákladů prostřednictvím daňových odpisů, které se stanovují pomocí metody rovnoměrného nebo zrychleného odpisování. Pokusil jsem se zjistit, jakým způsobem ovlivňují odpisy daň z příjmů, a porovnáním odpisových metod stanovit, který postup výpočtu odpisů přináší poplatníkům větší úsporu na daňové povinnosti.

⁶⁵ O ztrátu nelze snížit dílčí základ daně ze závislé činnosti podle § 34 zákona o DZP.

PŘÍKLAD 10

Pan Šimek je živnostník, podnikající v oblasti výroby dřevěného nábytku. Z důvodu zvyšujících se zakázek musel v roce 2007 zakoupit další univerzální dřevoobráběcí stroj. Neměl však dostatek finančních prostředků na nákup nového zařízení a proto koupil lacinější, krátkou dobu používaný stroj za 450 000 Kč. Zařízení je zařazeno do druhé odpisové skupiny s dobou odpisování 5 let. Pan Šimek dlouhodobě dosahuje vysokého základu daně, který zdaňuje sazbou daně 32 %. Předpokládá, že i v následujících zdaňovacích obdobích bude jeho základ daně podobný.

ŘEŠENÍ:

Varianta A – odpisování metodou rovnoměrných odpisů

Tabulka 15: **Rovnoměrný daňový odpis a daňová úspora**

Rok	Výpočet odpisu	Odpis	Daňová úspora (32%)
2007	$450\,000 * 11\% =$	49 500 Kč	15 840 Kč
2008	$450\,000 * 22,25\% =$	100 125 Kč	32 040 Kč
2009	$450\,000 * 22,25\% =$	100 125 Kč	32 040 Kč
2010	$450\,000 * 22,25\% =$	100 125 Kč	32 040 Kč
2011	$450\,000 * 22,25\% =$	100 125 Kč	32 040 Kč
Celkem	-	450 000 Kč	144 000 Kč

Varianta B – odpisování metodou zrychlených odpisů

Tabulka 16: **Zrychlený daňový odpis a daňová úspora**

Rok	Výpočet odpisu	Odpis	Daňová úspora (32%)
2007	$450\,000 / 5 =$	90 000 Kč	28 800 Kč
2008	$(2 * 360\,000) / 5 =$	144 000 Kč	46 080 Kč
2009	$(2 * 216\,000) / 4 =$	108 000 Kč	34 560 Kč
2010	$(2 * 108\,000) / 3 =$	72 000 Kč	23 040 Kč
2011	$(2 * 36\,000) / 2 =$	36 000 Kč	11 520 Kč
Celkem	-	450 000 Kč	144 000 Kč

ZÁVĚR:

Tabulka 17: **Porovnání daňové úspory v jednotlivých letech**

Text	2007	2008	2009	2010	2011	Suma
Lineární odpis	15 840 Kč	32 040 Kč	32 040 Kč	32 040 Kč	32 040 Kč	144 000 Kč
Zrychlený odpis	28 800 Kč	46 080 Kč	34 560 Kč	23 040 Kč	11 520 Kč	144 000 Kč
Rozdíl	-12 960 Kč	-14 040 Kč	-2 520 Kč	9 000 Kč	20 520 Kč	0 Kč

Pozn.: Rozdíl = Lineární odpis – Zrychlený odpis

Každá z variant přinese panu Šimkovi v jednotlivých zdaňovacích obdobích rozdílně vysokou úsporu na dani z příjmů. V prvním roce je úspora přibližně dvojnásobná při použití zrychleného odpisování oproti rovnoměrnému odpisování. V první třetině doby odpisování je dosaženo u zrychleného odpisu již téměř poloviny celkové daňové úspory, při rovnoměrném odpisování je to třetina celkové částky. Ve druhé polovině doby odpisování je úspora ze zrychleného odpisu nižší než u odpisu rovnoměrného, rozdíly se postupně prohlubují až do posledního roku, kdy je dosaženo maximálního rozdílu.

Při kumulaci úspor za jednotlivé roky se však dojde k částce 144 000 Kč u obou variant. Z pohledu celkového součtu je jedno, jakou metodu výpočtu odpisů pan Šimek zvolí. Rozdíl celkové daňové úspory mezi variantami bude vždy **0 Kč**, při splnění podmínky, že sazba daně bude v jednotlivých letech stejná.

Metoda zrychlených odpisů umožňuje v první části období odpisování vyšší úsporu finančních prostředků. Tyto prostředky mohou být dále použity na investice, které budou přinášet poplatníkovi další finanční příjem. Pro pana Šimka je proto lepší zvolit metodu zrychleného odpisování před rovnoměrným odpisováním.

6.4.2. Doba odpisování při provedení technického zhodnocení

Technické zhodnocení vždy zvyšuje pořizovací cenu dlouhodobého majetku a prodlužuje jeho dobu odpisování, mimo situace, kdy je provedeno na majetku, který je zařazen první rok do užívání. Delší doba odpisování znamená pro poplatníky rozmělnění daňově uznatelných nákladů do delšího časového období, a tím i značný ekonomický dopad na celkové hospodaření. Je proto zřejmé, že se většina poplatníků snaží dosahovat co nejkratší doby odpisování. Zaměřil jsem se na sledování času, o kolik let prodlužuje technické zhodnocení dobu odpisování u rovnoměrného a zrychleného odpisu. Dále jsem chtěl poukázat

na situace, kdy je možné se technickému zhodnocení zcela vyhnout, aby k prodloužení doby odpisování vůbec nedošlo.

PŘÍKLAD 11

Pan Vypočítavý podniká ve stavební výrobě na základě příslušné koncese. V podnikání se mu daří a tak se v roce 2007 rozhodl koupit stavební jeřáb o vstupní ceně 850 000 Kč. Tento stroj je zařazen do třetí odpisové skupiny s dobou odpisování 10 let. Zakoupené zařízení nebylo zcela nové a nesplnilo tak podmínku pro uplatnění zvýšeného odpočtu v prvním roce odpisování. Pan Vypočítavý předpokládá, že v roce 2012 se budou muset provést na jeřábu modernizační úpravy ve výši 120 000 Kč.

ŘEŠENÍ:

Varianta A – technické zhodnocení provedeno při rovnoměrném odpisování

Tabulka 18: **Rovnoměrný daňový odpis**

Rok	Rok odpisování	Výpočet odpisu	Odpis
2007	1.	$850\,000 * 5,5\% =$	46 750 Kč
2008	2.	$850\,000 * 10,5\% =$	89 250 Kč
2009	3.	$850\,000 * 10,5\% =$	89 250 Kč
2010	4.	$850\,000 * 10,5\% =$	89 250 Kč
2011	5.	$850\,000 * 10,5\% =$	89 250 Kč
2012	6.	$970\,000 * 10\% =$	97 000 Kč
2013	7.	$970\,000 * 10\% =$	97 000 Kč
2014	8.	$970\,000 * 10\% =$	97 000 Kč
2015	9.	$970\,000 * 10\% =$	97 000 Kč
2016	10.	$970\,000 * 10\% =$	97 000 Kč
2017	11.	$970\,000 - 888\,750 =$	81 250 Kč ⁶⁶
Celkem	-	-	970 000 Kč

⁶⁶ V posledním roce není odpis celých 97 000 Kč, ale pouze ve výši zůstatkové ceny.

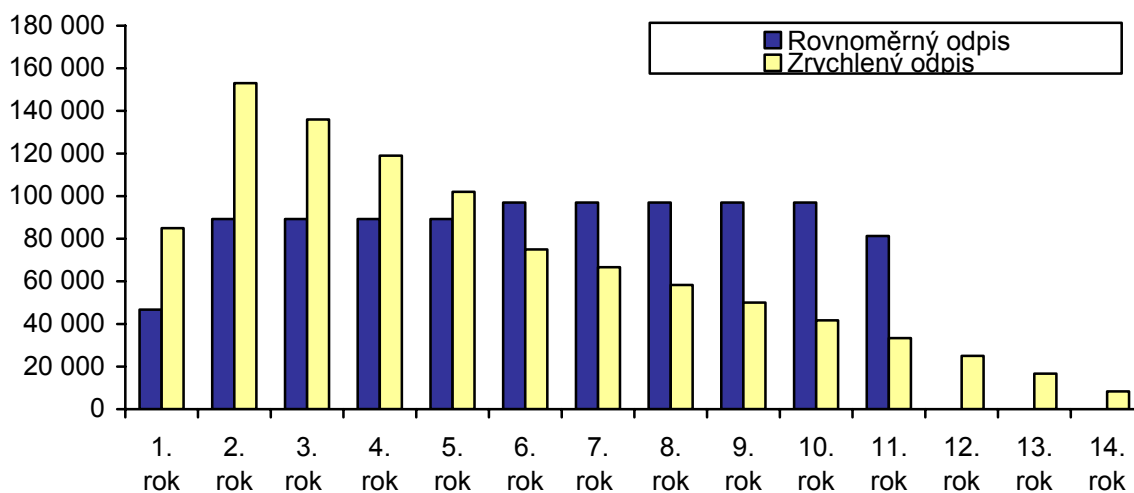
Varianta B – technické zhodnocení provedeno při zrychleném odpisování

Tabulka 19: **Zrychlený daňový odpis**

Rok	Rok odpisování	Výpočet odpisu	Odpis
2007	1.	$850\,000 / 10 =$	85 000 Kč
2008	2.	$(2 * 765\,000) / 10 =$	153 000 Kč
2009	3.	$(2 * 612\,000) / 9 =$	136 000 Kč
2010	4.	$(2 * 476\,000) / 8 =$	119 000 Kč
2011	5.	$(2 * 357\,000) / 7 =$	102 000 Kč
2012	6.	$(2 * 375\,000) / 10 =$	75 000 Kč
2013	7.	$(2 * 300\,000) / 9 =$	66 667 Kč
2014	8.	$(2 * 233\,333) / 8 =$	58 334 Kč
2015	9.	$(2 * 174\,999) / 7 =$	50 000 Kč
2016	10.	$(2 * 124\,999) / 6 =$	41 667 Kč
2017	11.	$(2 * 83\,332) / 5 =$	33 333 Kč
2018	12	$(2 * 49\,999) / 4 =$	25 000 Kč
2019	13	$(2 * 24\,999) / 3 =$	16 666 Kč
2020	14	$(2 * 8\,333) / 2 =$	8 333 Kč
Celkem	-	-	970 000 Kč

ZÁVĚR:

Graf 1: **Porovnání odpisů v jednotlivých letech**

Pokud bude pan Vypočítavý odpisovat stavební jeřáb metodou rovnoměrného odpisování a v šestém roce provede technické zhodnocení (varianta A), bude to trvat 11 let, než převede celou hodnotu stroje do daňově uznatelných výdajů. Zvolí-li si však metodu zrychleného odpisování (varianta B), doba pro úplné odepsání hodnoty stroje vzroste na 14 let. Pokud si je pan Vypočítavý jistý modernizací jeřábu v šestém roce používání, měl by raději zvolit metodu rovnoměrného odpisování. Zkrátí si tak celkovou dobu potřebnou pro úplné odepsání hodnoty majetku o **3 roky** ($14 - 11 = 3$).

Technické zhodnocení prováděné na majetku odpisovaném zrychleně výrazně prodlužuje dobu odpisování a to i u poměrně malého technického zhodnocení. Doba odpisování výrazněji roste u majetku zařazovaného do vyšších odpisových skupin. Je to způsobeno použitím koeficientu pro zvýšenou zůstatkovou cenu, který se nesmí snížit o počet let odpisů, provedených před technickým zhodnocením. Naproti tomu u rovnoměrného odpisu se doba odpisování prodlužuje v závislosti na vztahu hodnoty technického zhodnocení a sazby pro zvýšenou vstupní cenu, proto v tomto případě není prodloužení příliš velké.

PŘÍKLAD 12

Pan Barták si v roce 2006 zakoupil osobní automobil a zařadil jej do obchodního majetku. V roce 2007 by rád zvýšil zabezpečení automobilu proti krádeži a dokoupil prvky zvyšující pohodlí při řízení. Zajel proto do autoservisu, aby se dozvěděl, kolik ho plánované vylepšení bude stát. Zjistil, že za zabezpečovací zařízení zaplatí 23 000 Kč, střešní okno ho bude stát 15 000 Kč a za klimatizaci si servis naúčtuje 21 000 Kč. Rozhoduje se proto, kdy má jednotlivé prvky koupit, aby to bylo pro něj co nejvýhodnější.

ŘEŠENÍ:

Varianta A – veškeré vybavení je koupeno v roce 2007

Tabulka 20: **Průběh modernizace automobilu**

Datum	Text	Částka
21. ledna 2007	Zabezpečovací zařízení	23 000 Kč
12. června 2007	Střešní okno	15 000 Kč
5. listopadu 2007	Klimatizace	21 000 Kč
Celkem	-	59 000 Kč

Uskutečněné výdaje na modernizaci se musí posuzovat za celé zdaňovací období. Protože součet jednotlivých položek přesáhl 40 000 Kč, jedná se o technické zhodnocení, i když jednotlivé výdaje této částky nedosáhly.

Varianta B – nákup vybavení je rozloženo do dvou let

Tabulka 21: **Průběh modernizace automobilu**

Datum	Text	Částka
21. ledna 2007	Zabezpečovací zařízení	23 000 Kč
12. června 2007	Střešní okno	15 000 Kč
Celkem		38 000 Kč
15. ledna 2008	Klimatizace	21 000 Kč
Celkem	-	21 000 Kč

O technické zhodnocení se nejedná. Během jednoho zdaňovacího období nebyla dosažena částka 40 000 Kč. Stejně by to bylo i v případě, kdyby pan Barták vlastnil 2 automobily zařazené v obchodním majetku a rozdělil by mezi ně rozšiřující prvky výbavy. O technické vybavení by se pak jednalo pouze pokud by tak sám rozhodl.

ZÁVĚR:

Vhodným rozložením vynakládaných výdajů lze docílit situace, že nedojde ke vzniku technického zhodnocení a částky mohou být zahrnuty přímo do daňových nákladů. Pro pana Bartáka je proto jednoznačně lepší, když nákup jednotlivých komponent rozloží do dvou let (varianta B). Svůj základ daně si tak okamžitě může snížit o celou část hodnoty rozšiřující výbavy. Pokud veškeré vybavení nakoupí během jediného roku (varianta A), půjde o technické zhodnocení a výdaje ovlivňující základ daně se rozdrobí na více zdaňovacích období.

V průběhu zdaňovacího období se neposuzuje každý jednotlivý výdaj samostatně. Výdaje, které se vztahují ke každému jednotlivému majetku se musí posuzovat kumulovaně za celé zdaňovací období. Pokud tedy výdaje vztahující se k jednotlivému majetku přesáhnou ve zdaňovacím období částku stanovenou zákonem o DZP pro technické zhodnocení, bude se jednat o technické zhodnocení.

6.5. Vytváření rezervy

Částky vytvořených rezerv jsou považovány za daňový výdaj, který přestože nebyl v roce tvorby rezervy skutečně vynaložen, snižuje příslušný rok základ daně. Na druhé straně v období čerpání (rozpouštění) rezerv dochází k navyšování základu daně právě o tyto rozpouštěné rezervy. Snažil jsem se zjistit, jaký vliv má použití rezervy na daňovou povinnost poplatníka za celé období, kdy je o ní účtováno. Zda je výhodné její využití z titulu úspory daně z příjmu a jaké další výhody může představovat.

PŘÍKLAD 13

Pan Krátký je po pracovním úrazu v invalidním důchodu. Mimo invalidní důchod má příjem z pronájmu přízemí svého domu, ve kterém nájemce provozuje pohostinské zařízení. Roční výše nájemného, kterou mu nájemce platí, činí 330 000 Kč, přičemž celkové výdaje dosahují 110 000 Kč. V roce 2010 by chtěl provést opravu podlahových ploch v pronajímaném přízemí, které jsou již značně opotřebované.

ŘEŠENÍ:

Varianta A – pan Krátký bude vytvářet rezervy na opravu

Nejprve se musí stanovit odhad rozpočtových nákladů na provedení opravy podlahy a rozhodnout, kolik let bude rezerva tvořena. Např. za pomoci projektanta vyčíslí pan Krátký celkovou náročnost opravy na 150 000 Kč a tvorbu rezervy na 3 roky, od roku 2007 do roku 2009. Po tyto roky se může každé zdaňovací období do daňově uznatelných výdajů zahrnout 50 000 Kč na tvorbu rezervy.

V roce 2010 se začne s čerpáním výdajů na realizaci opravy ve výši 90 000 Kč a bude se pokračovat i v roce 2011, kdy si oprava vyžádá dalších 80 000 Kč. Celkem tedy bude stát oprava podlahy 170 000 Kč (o dvacet tisíc víc než vytvořená rezerva).

Tabulka 22: **Daňové řešení s tvorbou rezervy na opravu**

Text	r. 2007	r. 2008	r. 2009	r. 2010	r. 2011
Zdanitelný příjem	330 000 Kč	330 000 Kč	330 000 Kč	330 000 Kč	330 000 Kč
Výdaje bez rezervy	110 000 Kč	110 000 Kč	110 000 Kč	110 000 Kč	110 000 Kč
Tvorba rezervy	50 000 Kč	50 000 Kč	50 000 Kč	0 Kč	0 Kč
Čerpání rezervy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	90 000 Kč	60 000 Kč
Výdaje na opravu	0 Kč	0 Kč	0 Kč	90 000 Kč	80 000 Kč
Celkem výdaje	160 000 Kč	160 000 Kč	160 000 Kč	110 000 Kč	130 000 Kč
Základ daně	170 000 Kč	170 000 Kč	170 000 Kč	220 000 Kč	200 000 Kč
Daň z příjmů	23 816 Kč	23 816 Kč	23 816 Kč	33 412 Kč	29 516 Kč

Varianta B – pan Krátký provede opravu bez tvorby rezervy na opravu

Tabulka 23: **Daňové řešení bez tvorby rezervy na opravu**

Text	r. 2007	r. 2008	r. 2009	r. 2010	r. 2011
Zdanitelný příjem	330 000 Kč	330 000 Kč	330 000 Kč	330 000 Kč	330 000 Kč
Výdaje bez opravy	110 000 Kč	110 000 Kč	110 000 Kč	110 000 Kč	110 000 Kč
Výdaje na opravu	0 Kč	0 Kč	0 Kč	90 000 Kč	80 000 Kč
Celkem výdaje	110 000 Kč	110 000 Kč	110 000 Kč	200 000 Kč	190 000 Kč
Základ daně	220 000 Kč	220 000 Kč	220 000 Kč	130 000 Kč	140 000 Kč
Daň z příjmů	33 412 Kč	33 412 Kč	33 412 Kč	16 216 Kč	18 116 Kč

ZÁVĚR:

Pokud se pan Krátký rozhodne pro vytvoření rezervy, zaplatí na dani z příjmů první tři roky o **9 596 Kč** ($33\,412 - 23\,816 = 9\,596$) méně v každém zdaňovacím období. Takto ušetřené prostředky může využít pro svou osobní potřebu. Bohužel v dalších dvou letech, kdy bude prováděna oprava, nemůžou náklady vynaložené na tuto opravu do výše vytvořených rezerv snižovat základ daně. Pan Krátký proto v roce 2010 a 2011 zaplatí větší daň z příjmů, než kdyby rezervu na opravu nevytvářel.

Po sečtení všech daňových povinností lze konstatovat, že celková vyměřená daňová povinnost je přibližně stejná u obou variant, vzniklý rozdíl 192 Kč je způsoben pouze zdaněním v odlišném daňovém pásmu. Liší se pouze výše daňových povinností v jednotlivých zdaňovacích obdobích, jak lze vidět v následující tabulce:

Tabulka 24: **Daň z příjmů u jednotlivých variant**

Rok	Varianta A	Varianta B	Rozdíl
2007	23 816 Kč	33 412 Kč	- 9 596 Kč
2008	23 816 Kč	33 412 Kč	- 9 596 Kč
2009	23 816 Kč	33 412 Kč	- 9 596 Kč
2010	33 412 Kč	16 216 Kč	17 196 Kč
2011	29 516 Kč	18 116 Kč	11 400 Kč
Celkem	134 376 Kč	134 568 Kč	- 192 Kč

Pozn.: Rozdíl = Varianta A – Varianta B

Výhodu použití rezerv nelze spatřovat v daňové úspoře, která je téměř nulová. V mém příkladu představuje celková úspora na dani z příjmů částku **192 Kč**, pokud by byla vytvářena rezerva na opravu. Hlavní výhoda rezerv spočívá v přesunu části daňové povinnosti do budoucna. Uspořené finanční prostředky v období tvorby rezervy může poplatník použít ke své investiční činnosti nebo na jiné vhodné možnosti zhodnocení.

6.6. Porovnání jednotlivých forem pořízení majetku

Podnikatel stojí často před zásadním ekonomickým rozhodnutím, zda pořídit určitý majetek z volných finančních prostředků hotově, nebo raději pro pořízení využít úvěr nebo si tento majetek pronajmout formou finančního leasingu. Každá z těchto možností má své výhody i nevýhody. Rozhodl jsem se proto porovnat jednotlivé formy pořízení majetku, s cílem zjistit, jakým způsobem ovlivňují daňově uznatelné výdaje poplatníků a určit z tohoto pohledu nejvýhodnější formu pořízení.

PŘÍKLAD 14

Pan Macháček podniká jako soukromý detektiv na základě koncesní listiny. Aby byl schopen plnit vzrůstající požadavky zákazníků, zakoupil začátkem roku 2007 osobní automobil. Do obchodního majetku byl tento vůz zařazen k 15. lednu 2007. Jednalo se o nový automobil s pořizovací cenou 570 000 Kč včetně DPH.^{67,68}

⁶⁷ Odpočet DPH nelze uplatnit podle § 75 odst. 2 zákona o DZP.

⁶⁸ Zvýšení odpisu v prvním roce odpisování není možné podle § 31 odst. 5 zákona o DZP.

ŘEŠENÍ:

Varianta A – pořízení v hotovosti z vlastních peněžních prostředků

Platba je uskutečněna jednorázově, bez záloh. Majetek je ve vlastnictví pana Macháčka, který ho může odpisovat rovnoměrným nebo zrychleným způsobem. Osobní automobil je zařazen do odpisové skupiny 1a s dobou odpisování čtyři roky. Ve výpočtech je použito lineárních i zrychlených odpisů stanovených dle § 31 a § 32 zákona o DZP. Není uvažováno s účetními odpisy, neboť je sledován dopad jednotlivých forem pořízení z hlediska daňově uznatelných výdajů.

Tabulka 25: **Daňově uznatelné výdaje**

Rok	Lineární odpis	Zrychlený odpis
2007	80 940 Kč	142 500 Kč
2008	163 020 Kč	213 750 Kč
2009	163 020 Kč	142 500 Kč
2010	163 020 Kč	71 250 Kč
Celkem	570 000 Kč	570 000 Kč

Varianta B – pořízení prostřednictvím střednědobého úvěru

Pan Macháček získal střednědobý úvěr u peněžního ústavu. Úvěr byl poskytnut na celou částku 570 000 Kč a bude splatný za čtyři roky. Úroková sazba je neměnná po celou dobu splatnosti úvěru a činí 8 % p. a. Způsob pořízení byl stejný jako u varianty A.

Pro zjednodušení výpočtů uvažují, že úvěr bude splacen v pravidelných čtyř ročních stejně velkých anuitách, které se uskuteční vždy ke konci roku. Tato částka zahrnuje rozdílné splátky na umoření úvěru a splátky úroků z úvěru. Úroky se vypočítávají z klesajícího stavu úvěru. S poskytnutým úvěrem nejsou spojeny žádné další poplatky. Předpokládám, že pořízený předmět byl zařazen do užívání ještě před začátkem splácení úvěru, úroky tedy nejsou součástí vstupní ceny, ale jsou daňově uznatelným nákladem.

Tabulka 26:

Daňově uznatelné výdaje

Rok	Úrok	Lineární odpis	Daňové výdaje celkem	Zrychlený odpis	Daňové výdaje celkem
2007	45 600 Kč	80 940 Kč	126 540 Kč	142 500 Kč	188 100 Kč
2008	35 480 Kč	163 020 Kč	198 500 Kč	213 750 Kč	249 230 Kč
2009	24 551 Kč	163 020 Kč	187 571 Kč	142 500 Kč	167 051 Kč
2010	12 749 Kč	163 020 Kč	175 769 Kč	71 250 Kč	83 999 Kč
Celkem	118 379 Kč	570 000 Kč	688 379 Kč	570 000 Kč	688 379 Kč

Doplňující výpočty:

pravidelná roční anuita se vypočítá pomocí umořovatele (4 roky, 8 % p. a.)

roční anuita: $570\,000 * 0,30192 = 172\,095$ Kč

úrok se vypočítá z konečného stavu úvěru

úrok 1. rok: $570\,000 * 8\% = 45\,600$ Kč

úrok 2. rok: $443\,505 * 8\% = 35\,480$ Kč

úrok 3. rok: $306\,890 * 8\% = 24\,551$ Kč

úrok 4. rok: $159\,346 * 8\% = 12\,749$ Kč

Varianta C – pořízení formou finančního leasingu

Pan Macháček uzavřel u leasingové společnosti smlouvu o finančním pronájmu s následnou koupí najaté věci. Smlouva o leasingu je uzavřena na 3 roky. Při uzavření smlouvy byla zaplacená 30 % mimořádná splátka ve výši 171 000 Kč. Po dobu 36 měsíců jsou hrazeny pravidelné měsíční splátky ve výši 13 950 Kč. Po ukončení leasingu bude odkupní cena automobilu činit 5 000 Kč. Pro zjednodušení předpokládám, že se leasingové splátky platí jednou ročně a to na konci roku.

Tabulka 28:

Daňově uznatelné výdaje

Rok	Časově rozlišená mimo. splátka	Nájemné	Odkupní cena	Daňové výdaje celkem
2007	57 000 Kč	167 400 Kč	-	224 400 Kč
2008	57 000 Kč	167 400 Kč	-	224 400 Kč
2009	57 000 Kč	167 400 Kč	5 000 Kč	229 400 Kč
Celkem	171 000 Kč	502 200 Kč	5 000 Kč	678 200 Kč

Doplňující výpočty:

časové rozlišení mimořádné splátky: $171\ 000 : 3 = 57\ 000$ Kč

roční nájemné: $13\ 950 * 12 = 167\ 400$ Kč

ZÁVĚR:

Tabulka 29: **Porovnání daňově uznatelných výdajů**

Rok	Vlastní zdroje		Úvěr	Leasing
	Rovnoměrné odpisy	Zrychlené odpisy		
2007	80 940 Kč	142 500 Kč	188 100 Kč	224 400 Kč
2008	163 020 Kč	213 750 Kč	249 230 Kč	224 400 Kč
2009	163 020 Kč	142 500 Kč	167 051 Kč	229 400 Kč
2010	163 020 Kč	71 250 Kč	83 999 Kč	-
Celkem	570 000 Kč	570 000 Kč	688 379 Kč	678 200 Kč

Nákup z vlastních peněžních prostředků (varianta A) je nejlacinější způsob, jak automobil získat. Dochází však k odčerpání velkého množství finančních prostředků, které nemůžou být použity pro financování dalších projektů. Jedinými náklady, které mohou být daňově uznatelnými náklady, jsou odpisy. Metoda výpočtu odpisu nemá vliv na celkovou výši daňově uznatelných výdajů, rovnoměrný i zrychlený odpis během čtyř let zcela přenesou do nákladů celou pořizovací cenu 570 000 Kč. Jediný rozdíl mezi odpisy je výše odpisů v jednotlivých letech.

Při poskytnutí střednědobého úvěru je nutné platit úroky z úvěru, které zvyšují množství finančních prostředků potřebných na investici. Na nákup automobilu u varianty B je celkem potřeba 688 379 Kč. Automobil je ve vlastnictví pana Macháčka a může být odpisován jako u varianty A. Do daňově uznatelných nákladů tentokrát patří odpisy a navíc i zaplacené úroky z úvěru.

Pokud se pan Macháček rozhodne pro finanční leasing (varianta C), musí platit měsíčně leasingové splátky. Automobil nemůže odpisovat, protože předmět leasingu je po celou dobu trvání vztahu odpisován na straně leasingové společnosti. Do daňově uznatelných výdajů nájemce patří každý rok měsíční splátky a část mimořádné splátky. Mimořádná splátka nemůže první rok vstoupit do nákladů celá, musí být časově rozlišena po celou dobu trvání leasingu. Na pořízení automobilu formou finančního leasingu bude během tří let potřeba 678 200 Kč.

Nejlepší způsob, jak pořídit nový automobil, je pro pana Macháčka finanční leasing. Za hlavní výhodu lze považovat zejména rychlejší promítnutí hodnoty předmětu do daňových nákladů nájemce oproti formě klasického pořízení majetku a následného uplatňování daňových odpisů (s výjimkou majetku spadajícího do 1. odpisové skupiny), jakož i odstranění nutnosti disponovat dostatečným množstvím finančních prostředků z vlastních či úvěrových zdrojů v okamžiku koupě potřebného majetku.

6.7. Snižování základu daně pomocí paušálních výdajů

Paušální výdaje představují alternativní možnost, jak lze snížit základ daně. Poplatník daně z příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti se může rozhodnout, zda uplatní výdaje prokazatelně (skutečně) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, nebo zda výdaje uplatní procentem z příjmů. Mým cílem je ukázat, za jakých situací je pro poplatníka výhodné využít skutečně dosažené výdaje, a kdy je výhodné použít výdaje zjištěné procentem z příjmů, které nabízí zákon o DZP.

PŘÍKLAD 15

Pan Pejša podniká na základě živnostenského oprávnění na řemeslnou živnost. Za rok 2007 dosáhl zdanitelných příjmů 650 000 Kč a k tomu prokazatelných daňových výdajů ve výši 380 000 Kč. V částce prokazatelných výdajů jsou zahrnuty i částky vynaložené na sociální zabezpečení a na všeobecné zdravotní pojištění ve výši 60 000 Kč. K 31. prosinci 2006 má na základě vedení daňové evidence zaevidovanou neuhrazenou pohledávku ve výši 70 000 Kč a zásoby na skladě v hodnotě 40 000 Kč. K uhrazení pohledávky došlo v průběhu roku 2007 a je v tomto roce součástí dosažených příjmů. V roce 2006 dosáhl vysokého základu daně a podléhal sazbě daně 32 %.

ŘEŠENÍ:

Varianta A – poplatník uplatňuje výdaje v prokázané výši

Tabulka 30: **Daň z příjmů pana Pejši**

Text	Částka
Příjem z řemeslné živnosti	650 000 Kč
Skutečně dosažené výdaje	380 000 Kč

Základ daně (zaokrouhlený)	270 000 Kč
Daň	45 912 Kč

Doplňující výpočty:

vypočtená daň : $33\,012 + (270\,000 - 218\,400) * 25\% = 45\,912\text{ Kč}$

Varianta B – poplatník uplatňuje výdaje procentem z příjmů (paušální výdaje)

V případě úhrady pohledávky z roku 2006 ve zdaňovacím období roku 2007, kdy se již uplatňují výdaje procentem z příjmů, nelze příjem z této uhrazené pohledávky z roku 2006 zahrnout do základu daně. Paušální výdaje v roce 2007 se musí stanovit procentem z příjmů dosažených v roce 2007, ve kterých není zahrnuta uhrazená pohledávka z roku 2006.

Tabulka 31: **Daň z příjmů pana Pejši**

Text	Částka
Příjem z řemeslné živnosti	580 000 Kč
Paušální výdaje (řemeslná živnost 60 %)	408 000 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	172 000 Kč
Daň	24 196 Kč

Doplňující výpočty:

příjem z řemeslné živnosti: $650\,000 - 70\,000 = 580\,000\text{ Kč}$

paušální výdaje: $580\,000 * 60\% + 60\,000 = 408\,000\text{ Kč}$

vypočtená daň: $14\,544 + (172\,000 - 121\,200) * 19\% = 24\,196\text{ Kč}$

V případě, že se pan Pejša, který v roce 2006 vedl daňovou evidenci, rozhodne přejít od roku 2007 na uplatnění výdajů procentem z příjmů, musí za zdaňovací období roku 2006 podat dodatečné daňové přiznání a zvýšit základ daně roku 2006. V dodatečném daňovém přiznání musí zvýšit základ daně o výši pohledávek a o cenu nespotřebovaných zásob, tedy o částku 110 000 Kč ($70\,000 + 40\,000 = 110\,000$). V roce 2006 podléhal základ daně pana

Pejši sazbě 32 %, znamená to, že musí navíc na dani z příjmů doplatit za rok 2006 částku **35 200 Kč** ($110\,000 * 32\% = 35\,200$).⁶⁹

Pokud by se pan Pejša rozhodl pro uplatnění paušálních výdajů, musel by v roce 2008 zaplatit celkem na dani z příjmů za roky 2006 a 2007 částku ve výši **59 396 Kč** ($24\,196 + 35\,200 = 59\,396$).

ZÁVĚR:

V případě, že se pan Pejša rozhodne vykázat výdaje v prokázané výši, bude jeho daň činit 45 912 Kč. Při přechodu na uplatnění paušálních výdajů bude muset zaplatit na dani z příjmů 59 396 Kč i přes to, že vypočítané paušální výdaje jsou vyšší než skutečně dosažené výdaje, a to o 28 000 Kč ($408\,000 - 380\,000 = 28\,000$). Snížení základu daně za zdaňovací období roku 2007 při přechodu na uplatnění paušálních výdajů totiž nevyrovná zvýšení daně na základě dodatečného daňového přiznání za rok 2005. Pro pana Pejšu je výhodnější uplatnění výdajů v prokazatelné výši, čímž ušetří na dani **13 484 Kč** ($59\,396 - 45\,912 = 13\,484$) oproti využití paušálních výdajů.

PŘÍKLAD 16

Pan Výřečný měl za zdaňovací období roku 2007 dva druhy příjmů. Ze zámečnictví (řemeslná živnost) činily jeho příjmy 550 000 Kč a prokazatelně vynaložené výdaje k těmto příjmům dosáhly 370 000 Kč. Další příjem měl ze zprostředkování obchodu a služeb (ostatní živnost), ve které získal 350 000 Kč a prokazatelné výdaje k tomuto příjmu byly 40 000 Kč. Na pojistném na sociální zabezpečení a na všeobecné zdravotní pojištění zaplatil v roce 2007 jako fyzická osoba částku 110 000 Kč, tato částka není součástí prokazatelných výdajů.

ŘEŠENÍ:

Pan Výřečný musí mít způsob uplatňování výdajů u všech druhů příjmů podle § 7 zákona o DZP stejný, protože se jedná o jeden dílčí základ daně. Znamená to, že lze výdaje uplatňovat pro všechny příjmy buď v prokázané výši nebo procentem z příjmů. V žádném případě nelze kombinovat rozdílné uplatňování výdajů u jednotlivých dílčích základů daně.

⁶⁹ Do roku 2006 se ještě z tohoto doměření daně muselo platit penále ve výši 0,05 % za každý den od podání řádného daňového přiznání do zaplacení tohoto doměrku. Od daňových přiznání podávaných od roku 2007 je toto penále zrušeno.

Varianta A - poplatník uplatňuje výdaje v prokázané výši

Tabulka 32: **Daň z příjmů pana Výřečného**

Text	Částky
Příjmy z živností celkem	900 000 Kč
Skutečně dosažené výdaje celkem	520 000 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	380 000 Kč
Daň	76 828 Kč

Doplňující výpočty:

celkové příjmy: $550\,000 + 350\,000 = 900\,000$ Kč

celkové výdaje: $370\,000 + 40\,000 + 110\,000 = 520\,000$ Kč

vypočtená daň: $61\,212 + (380\,000 - 331\,200) * 32\% = 76\,828$ Kč

Varianta B – poplatník uplatňuje výdaje procentem z příjmů (paušální výdaje)

Tabulka 33: **Daň z příjmů pana Výřečného**

Text	Částky
Příjem z řemeslné živnosti	550 000 Kč
Příjem z jiné živnosti	350 000 Kč
Paušální výdaje z řemeslné živ. (60 %)	330 000 Kč
Paušální výdaje z jiné živnosti (50 %)	175 000 Kč
Pojistné na zdravotní a sociální pojištění	110 000 Kč
Základ daně (zaokrouhlený)	285 000 Kč
Daň	49 662 Kč

Doplňující výpočty:

výdaje z řemeslné živnosti: $550\,000 * 60\% = 330\,000$ Kč

výdaje z jiné živnosti: $350\,000 * 50\% = 175\,000$ Kč

základ daně: $550\,000 + 350\,000 - 330\,000 - 175\,000 - 110\,000 = 285\,000$ Kč

vypočtená daň: $33\,012 + (285\,000 - 218\,400) * 25\% = 49\,662$ Kč

ZÁVĚR:

Uplatní-li pan Výřečný za rok 2007 výdaje ve skutečné výši, bude jeho daň činit 76 828 Kč. Při přechodu na výdaje stanovené procentem z dosažených příjmů se daň sníží na 49 662 Kč. Pro pana Výřečného je možnost využití paušálních výdajů výhodnější, protože na dani z příjmů ušetří **27 166 Kč** ($76\,828 - 49\,662 = 27\,166$).

Snížení výdajů z řemeslné výroby při použití paušálních výdajů místo skutečně vynaložených výdajů o 40 000 Kč ($330\,000 - 370\,000 = -40\,000$) nevyrovná rozdíl, který vznikne při použití paušálních výdajů místo skutečně vynaložených výdajů u živnosti ze zprostředkování zboží a služeb, který je 135 000 Kč ($175\,000 - 40\,000 = 135\,000$). Realizace výdajů stanovených procentem z příjmů pro stanovení daně z příjmů bude proto výhodnější, než využití skutečně vynaložených výdajů. Celkové snížení základu daně je o **95 000 Kč** ($135\,000 - 40\,000 = 95\,000$) nižší, pokud je využito paušálních výdajů.

Další výhodou pro pan Výřečného také je, že pokud se rozhodne uplatňovat výdaje procentem z příjmů, nemusí vést daňovou evidenci. Stačí mu pouze vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s jeho výdělečnou činností.

6.8. Společné zdanění manželů a spolupráce osob

K optimalizačnímu řešení zdanění fyzických osob lze využít dle zákona o DZP dvou institutů. Jednak mohou manželé využít společné zdanění manželů anebo může podnikající fyzická osoba převést na spolupracující osobu zákonem stanovený podíl na příjmech a výdajích.

6.8.1. Společné zdanění manželů

Od roku 2005 mohou manželé, kteří vyživují alespoň jedno dítě žijící s nimi ve společné domácnosti, využít možnosti své příjmy společně zdanit. V následujících příkladech prezentuji takové situace, za kterých je výhodné využít této nové možnosti a naopak v jakých případech je lepší, aby si své příjmy manželé zdanili každý sám.

PŘÍKLAD 17

Manželé Novákovi žijí v domácnosti se třemi dětmi předškolního a školního věku. Paní Nováková byla s dětmi celý rok doma, v roce 2007 měla pouze příjmy z autorských práv 21 000 Kč.⁷⁰ Za zdaňovací období roku 2007 měl pan Novák příjmy z podnikání ve výši 715 400 Kč a skutečné výdaje dosáhly 348 450 Kč. Dále měl ještě příjem z pronájmu pozemku 70 000 Kč, doložené náklady k tomuto příjmu činily 30 000 Kč. Pan Novák během roku zaplatil pojistné na penzijní připojištění v částce 22 000 Kč a úroky z hypotečního úvěru, které dosáhly 7 900 Kč. Po celý rok uplatňoval daňové zvýhodnění na děti pan Novák.

ŘEŠENÍ:

Varianta A - manželé své příjmy zdaňují každý sám za sebe

Tabulka 34: **Daňové zatížení manželů Novákových**

Text	Pan Novák	paní Nováková
Základ daně z podnikání	366 950 Kč	21 000 Kč
Základ daně z pronájmu	40 000 Kč	0 Kč
Celkový základ daně	406 950 Kč	21 000 Kč
Důchodové připojištění	- 12 000 Kč	0 Kč
Úroky z úvěru	- 7 900 Kč	0 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	387 000 Kč	21 000 Kč
Daň	79 068 Kč	2 520 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na manželku	- 4 200 Kč	0 Kč
Sleva na dani na dítě (3 děti)	- 18 000 Kč	0 Kč
Daň po slevě	49 668 Kč	0 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	49 668 Kč	

Doplňující výpočty:

celkový základ daně pana Nováka: $(715\,400 - 348\,450) + (70\,000 - 30\,000) = 406\,950$ Kč

daň pana Nováka: $61\,212 + (387\,000 - 331\,200) * 32\% = 79\,068$ Kč

daň paní Novákové: $21\,000 * 12\% = 2\,520$ Kč

⁷⁰ Příjmy z autorských práv se nezapočítávají do min. základu daně podle § 7 odst. 1 písm. d) zákona o DZP.

Varianta B - manželé využijí možnosti společného zdanění manželů

Text	Pan Novák	paní Nováková
Základ daně z podnikání	366 950 Kč	21 000 Kč
Základ daně z pronájmu	40 000 Kč	0 Kč
Celkový základ daně	406 950 Kč	21 000 Kč
Důchodové připojištění	- 12 000 Kč	0 Kč
Úroky z úvěru	- 7 900 Kč	0 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	387 000 Kč	21 000 Kč
Společný základ daně	408 000 Kč	
Základ daně každého z manželů	204 000 Kč	204 000 Kč
Daň	30 276 Kč	30 276 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na manželku	- 4 200 Kč	0 Kč
Sleva na dani na dítě (3 děti)	- 18 000 Kč	0 Kč
Daň po slevě	876 Kč	23 076 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	23 952 Kč	

Doplňující výpočty:

společný základ daně manželů: $387\,000 + 21\,000 = 408\,000$ Kč

daň u obou manželů: $14\,544 + (204\,000 - 121\,200) * 19\% = 30\,276$ Kč

celkové daňové zatížení manželů: $876 + 23\,076 = 23\,952$ Kč

Pan Novák zaplatil v roce 2007 na důchodovém připojištění 22 000 Kč, podle §15 odst. 5 zákona o DZP si však může snížit základ daně pouze o 12 000 Kč. Vzhledem k tomu, že manželka nemá roční zdanitelné příjmy vyšší jak 38 040 Kč, může si manžel uplatnit slevu na dani na manželku ve výši 4 200 Kč podle §35ba odst. 1 písm. b) zákona o DZP.

ZÁVĚR:

Pokud se manželé rozhodnou zdaňovat své příjmy každý sám za sebe, zaplatí na dani z příjmů celkem 49 668 Kč. Jestliže využijí možnosti společného zdanění manželů, zaplatí

daň ve výši 23 952 Kč. Celková úspora, kterou můžou manželé na dani z příjmů fyzických osob dosáhnout při využití společného zdanění je **23 952 Kč** ($49\,668 - 23\,952 = 25\,716$).

Tato úspora je dosažena především díky značné rozdílnosti základů daně, kterého dosáhl každý z manželů. Při rozdělení společného základu daně na dvě poloviny dojde u paní Novákové k lepšímu využití slevy na poplatníka (ve variantě A využila pouze 2 520 Kč z 7 200 Kč, ve variantě B již došlo k plnému využití 7 200 Kč). Další úspora je dosažena u pana Nováka, který svůj základ daně zdaňuje nižší sazbou daně ve variantě B (19 %) oproti variantě A (32 %).

PŘÍKLAD 18

Manželé Veselí žijí v domácnosti se dvěma dětmi školního věku. Paní Veselá byla po celý rok zaměstnána u firmy XY, kde podepsala prohlášení. Dle mzdového listu měla hrubý příjem 196 200 Kč. Na sociálním a zdravotním pojištění jí bylo sraženo 24 525 Kč. Uplatňuje odpočet pojistného na penzijní připojištění ve výši 12 000 Kč. Pan Veselý dosáhl v roce 2007 z vlastní podnikatelské činnosti příjmů ve výši 638 000 Kč a náklady na dosažení těchto příjmů dosáhly 465 000 Kč. V tomto roce poskytl dvakrát bezplatně krev a zaplatil úroky z hypotečního úvěru ve výši 10 000 Kč. V roce 2006 se mu ovšem tolik nedařilo a dosáhl ztráty 40 000 Kč. Daňové zvýhodnění na děti uplatňuje každý z manželů (děti mají mezi sebe rozděleny).

ŘEŠENÍ:

Varianta A – manželé své příjmy zdaňují každý sám za sebe

Tabulka 36: **Daňové zatížení manželů Veselých**

Text	pan Veselý	paní Veselá
Základ daně ze závislé činnosti	0 Kč	171 675 Kč
Základ daně z podnikání	173 000 Kč	0 Kč
Celkový základ daně	173 000 Kč	171 675 Kč
Ztráty z minulých let	- 40 000 Kč	0 Kč
Bezplatné dárkovství krve	- 4 000 Kč	0 Kč
Důchodové připojištění	0 Kč	- 12 000 Kč
Úroky z úvěru	- 10 000 Kč	0 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	119 000 Kč	159 600 Kč

Daň	14 280 Kč	21 840 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na dani na dítě	- 6 000 Kč	- 6 000 Kč
Daň po slevě	1 080 Kč	8 640 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	9 720 Kč	

Doplňující výpočty:

bezplatné dárcovství krve: $2 * 2\,000 = 4\,000$ Kč

daň u pana Veselého: $119\,000 * 12\% = 14\,280$ Kč

daň u paní Veselé: $14\,544 + (159\,600 - 121\,200) * 19\% = 21\,840$ Kč

celkové daňové zatížení manželů: $1\,080 + 8\,640 = 9\,720$ Kč

Varianta B - manželé využijí možnosti společného zdanění manželů

Tabulka 37: **Daňové zatížení manželů Veselých**

Text	pan Veselý	paní Veselá
Základ daně ze závislé činnosti	0 Kč	171 675 Kč
Základ daně z podnikání	173 000 Kč	0 Kč
Celkový základ daně	173 000 Kč	171 675 Kč
Bezplatné dárcovství krve	- 4 000 Kč	0 Kč
Důchodové připojištění	0 Kč	- 12 000 Kč
Úroky z úvěru	- 10 000 Kč	0 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	159 000 Kč	159 600 Kč
Společný základ daně	318 600 Kč	
Základ daně každého z manželů	159 300 Kč	159 300 Kč
Daň	21 783 Kč	21 783 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na dani na dítě	- 6 000 Kč	- 6 000 Kč
Daň po slevě	8 583 Kč	8 583 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	17 166 Kč	

Doplňující výpočty:

daň u obou manželů: $14\,544 + (159\,300 - 121\,200) * 19\% = 21\,783$ Kč

celkové daňové zatížení manželů: $8\,583 + 8\,583 = 17\,166$ Kč

ZÁVĚR:

Celkové zatížení manželů u varianty A (zdaňují svůj příjem každý sám za sebe) činí 9 720 Kč. Při použití společného zdanění manželů (varianta B) zaplatí na dani z příjmů celkem 17 166 Kč. V daném případě vychází pro manžele optimálnější varianta A, a to o **7 446 Kč** ($17\,166 - 9\,720 = 7\,446$).

U varianty A může manžel od svého základu daně odečíst ztrátu z minulých let a dosáhnout tak nižší daňové povinnosti o 7 446 Kč (výše daně, pokud neuplatní ztrátu, je 21 726 Kč, při uplatnění ztráty dosáhne daň částky 14 280 Kč). U varianty B není možné od společného základu daně odečíst ztrátu z minulých let. O tuto ztrátu však pan Veselý nepřijde, může ji odečíst od základu daně v následujících 4 zdaňovacích obdobích, pokud v nich neuplatní opět společné zdanění.

Pokud se celkové příjmy manželů od sebe neliší nebo vykazují jen minimální rozdíly, ztrácí možnost společného zdanění svůj smysl. Daňových úspor je dosahováno především pokud jsou daňové základy manželů zdaňovány rozdílnou sazbou daně. V případě, kdy mají manželé podobné základy daně a zdaňují je stejnou sazbou daně, je pro ně úspora ze společného zdanění nulová.

6.8.2. Spolupráce osob versus společné zdanění manželů

V následujících příkladech se snažím ukázat hlavní rozdíly mezi společným zdaněním manželů a institutem spolupracujících osob. Za jakých situací je pro poplatníka, s cílem minimalizovat svojí daňovou povinnost, lepší spolupracovat, a kdy je lepší příjmy společně zdanit.

PŘÍKLAD 19

Manželé Svobodovi vyživují ve společné domácnosti studujícího syna, kterému v září 2007 bude 27 let. Za zdaňovací období roku 2007 dosáhl pan Svoboda dílčího základu daně z podnikání ve výši 350 000 Kč. Ve stejném roce měl také čistý příjem z pronájmu pozemku ve výši 80 000 Kč, který není zařazen v jeho obchodním majetku. Manželka je v domácnosti a pečuje o rodinu, v roce 2007 neměla žádný příjem. V průběhu roku 2007 zaplatil pan Svoboda pojistné na penzijní připojištění ve výši 12 000 Kč a pojistné na soukromé životní pojištění ve výši 12 000 Kč. Daňové zvýhodnění na dítě uplatňuje manžel.

ŘEŠENÍ:

Varianta A - manželé využijí možnosti spolupráce osob, pan Svoboda převede 50 % příjmů a výdajů z podnikání na manželku

Tabulka 38: **Daňové zatížení manželů Svobodových**

Text	pan Svoboda	paní Svobodová
Základ daně z podnikání	175 000 Kč	175 000 Kč
Základ daně z pronájmu	80 000 Kč	0 Kč
Celkový základ daně	255 000 Kč	175 000 Kč
Důchodové pojištění	- 6 000 Kč	0 Kč
Soukromé životní pojištění	- 12 000 Kč	0 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	237 000 Kč	175 000 Kč
Daň	37 662 Kč	24 766 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na dani na dítě	- 4 500 Kč	0 Kč
Daň po slevě	25 962 Kč	17 566 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	43 528 Kč	

Doplňující výpočty:

základ daně u pana Svobody a paní Svobodové z podnikání: $350\,000 / 2 = 175\,000$ Kč

daň u pana Svobody: $33\,012 + (237\,000 - 218\,400) * 25\% = 37\,662$ Kč

daň u paní Svobodové: $14\,544 + (175\,000 - 121\,200) * 19\% = 24\,766$ Kč

sleva na dani na dítě: $(6\,000 / 12) * 9 = 4\,500$ Kč

celkové daňové zatížení manželů: $25\,962 + 17\,566 = 43\,528$ Kč

Varianta B – manželé využijí možnosti společného zdanění manželů

Tabulka 39: **Daňové zatížení manželů Svobodových**

Text	pan Svoboda	paní Svobodová
Základ daně z podnikání	350 000 Kč	0 Kč
Základ daně z pronájmu	80 000 Kč	0 Kč
Celkový základ daně	430 000 Kč	0 Kč
Důchodové pojištění	- 6 000 Kč	0 Kč
Soukromé životní pojištění	- 12 000 Kč	0 Kč

Snížený základ daně (zaokrouhlený)	412 000 Kč	0 Kč
Společný základ daně	412 000 Kč	
Základ daně každého z manželů	206 000 Kč	206 000 Kč
Daň	30 656 Kč	30 656 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na dani na manželku	- 4 200 Kč	
Sleva na dani na dítě	- 4 500 Kč	0 Kč
Daň po slevě	14 756 Kč	23 456 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	38 212 Kč	

Doplňující výpočty:

společný základ daně manželů: $412\,000 + 0 = 412\,000$ Kč

daň u obou manželů: $14\,544 + (206\,000 - 121\,200) * 19\% = 30\,656$ Kč

celkové daňové zatížení manželů: $14\,756 + 23\,456 = 38\,212$ Kč

ZÁVĚR:

Společné daňové zatížení spolupracujících manželů činí 43 528 Kč (tento postup lze použít pouze při reálné spolupráci manželky s podnikajícím manželem). Daňové zatížení při společném zdanění manželů je v částce 38 121 Kč. Pro manžele je optimálnější, pokud upřednostní společné zdanění před spoluprací, ušetří tak na dani z příjmů fyzických osob **5 407 Kč** ($43\,528 - 38\,121 = 5\,407$).

Varianta B je výhodnější především díky tomu, že manželé si mezi sebe rozdělují společný základ daně složený ze všech dílčích základů daně. Celková částka k rozdělení je tedy 412 000 Kč. U varianty A může manžel převést na manželku maximálně 50 % příjmů a výdajů z podnikání, pan Svoboda může tedy na manželku převést pouze 175 000 Kč.

Vzhledem k tomu, že paní Svobodová nemá žádné zdanitelné příjmy, lze uplatnit u manžela při společném zdanění manželů i slevu na dani na manželku. Pokud ovšem pan Svoboda převede určitou část příjmů a výdajů na manželku, nemůže už od své vypočtené daně tuto slevu odečíst.

Pro manžele je rok 2007 také poslední, kdy mohou využít možnosti společného zdanění, protože následující rok již syn ani jediný den nebude splňovat věkovou hranici 26 let pro uplatnění společného zdanění.

PŘÍKLAD 20

Pan Musil zahájil svoji podnikatelskou činnost v roce 2006 a za zdaňovací období roku 2007 dosáhl ztráty z podnikání 50 000 Kč. Kromě podnikání je také ještě zaměstnán na částečný pracovní úvazek a jeho dílčí základ daně ze závislé činnosti byl 65 000 Kč. U zaměstnavatele podepsal prohlášení k dani. V roce 2007 daroval jednou bezplatně krev a zaplatil pojistné na penzijním připojištění v částce 14 000 Kč (nezdanitelná část základu daně činí 8 000 Kč)⁷¹. Manželka dosáhla z vlastní podnikatelské činnosti základu daně ve výši 240 000 Kč. Celý rok 2007 si platila pojistné na penzijní připojištění a to 1 000 Kč měsíčně (nezdanitelná část základu daně je 6 000 Kč)³. Manželé vyživují jedno dítě žijící s nimi ve společné domácnosti. Daňové zvýhodnění na dítě uplatňuje manželka.

ŘEŠENÍ:

Varianta A - manželé využijí možnosti spolupráce osob, paní Musilová převede 50 % svého daňového základu z podnikání na manžela

Tabulka 40: **Daňové zatížení manželů Musilových**

Text	pan Musil	paní Musilová
Základ daně ze závislé činnosti	65 000 Kč	0 Kč
Základ daně z podnikání	70 000 Kč	120 000 Kč
Celkový základ daně	135 000 Kč	120 000 Kč
Bezplatné dárcovství krve	- 2 000 Kč	0 Kč
Důchodové pojištění	- 8 000 Kč	- 6 000 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	125 000 Kč	114 000 Kč
Daň	15 526 Kč	13 680 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na dani na dítě	0 Kč	- 6 000 Kč
Daň po slevě	8 066 Kč	480 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	8 546 Kč	

Doplňující výpočty:

základ daně z podnikání u pana Musila: $(240\ 000 * 50\ %) - 50\ 000 = 70\ 000$ Kč

daň u pana Musila: $14\ 544 + (125\ 000 - 121\ 200) * 19\ \% = 15\ 526$ Kč

daň u paní Musilové: $114\ 000 * 12\ \% = 13\ 680$ Kč

⁷¹ podle § 15 odst. 5 zákona o DZP

Varianta B – manželé se rozhodli svoje příjmy zdanit s využitím možnosti společného zdanění manželů

Tabulka 41: **Daňové zatížení manželů Musilových**

Text	pan Musil	paní Musilová
Základ daně ze závislé činnosti	65 000 Kč	0 Kč
Základ daně z podnikání	0 Kč	240 000 Kč
Celkový základ daně	65 000 Kč	240 000 Kč
Bezplatné dárcovství krve	- 2 000 Kč	0 Kč
Důchodové pojištění	- 8 000 Kč	- 6 000 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	55 000 Kč	234 000 Kč
Společný základ daně	289 000 Kč	
Základ daně každého z manželů	144 500 Kč	144 500 Kč
Daň	18 971 Kč	18 971 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na dani na dítě	0 Kč	- 6 000 Kč
Daň po slevě	11 771 Kč	5 771 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	17 542 Kč	

Doplňující výpočty:

společný základ daně manželů: $55\,000 + 234\,000 = 289\,000$ Kč

daň u obou manželů: $14\,544 + (144\,500 - 121\,200) \cdot 19\% = 18\,971$ Kč

celkové daňové zatížení manželů: $11\,771 + 5\,771 = 17\,542$ Kč

ZÁVĚR:

Pokud by se manželé Musilovi rozhodli pro variantu A (spolupráce osob), zaplatili by celkem na dani z příjmů 8 546 Kč. V případě, že by svoje příjmy zdaňovali společně (varianta B), jejich celková daňová povinnost by byla 17 542 Kč. V daném případě vychází pro manžele v roce 2007 optimálnější varianta spolupráce osob před variantou společného zdanění manželů, a to o **8 996 Kč** ($17\,542 - 8\,546 = 8\,996$).

Varianta A přinese větší daňovou úsporu manželům díky tomu, že umožňuje umoření celé ztráty z podnikání manžela ve zdaňovacím období, kdy vznikla. O tuto ztrátu si ve variantě B nelze snížit společný základ daně. Dosažená ztráta však nezanikne, pan Musil si

o ni může snížit svůj základ daně v následujících zdaňovacích obdobích, nejdéle však do 5 let od vzniku ztráty a za podmínky, že nevyužije společného zdanění manželů.

6.8.3. Maximální využití daňového pásma při spolupráci osob

Při spolupráci osob jsou dány zákonem o DZP pouze maximální hranice, kolik jde rozdělit příjmů a výdajů z podnikání na spolupracující osobu. Poplatník však může rozdělit i nižší část příjmů a výdajů než takovou, která odpovídá maximální hranici. Na příkladu se pokusím zjistit, zda změnou poměru rozdělení příjmů a nákladů se dá dosáhnout nižší daňové povinnosti.

PŘÍKLAD 21

Za zdaňovací období roku 2007 dosáhl pan Kadlec dílčího základu daně z podnikání ve výši 360 000 Kč. Na úrocích z hypotečního úvěru zaplatil 18 000 Kč. Manželka byla po celý rok zaměstnána na částečný pracovní úvazek a její roční příjem po odpočtu sociálního a zdravotního pojištění byl 95 000 Kč. Prohlášení k dani u zaměstnavatele podepsala. Ve svém volném čase pomáhá manželovi s podnikáním. Manželé mají dvě vyživované děti žijící s nimi ve společné domácnosti. Jedno z dětí skončilo studium v červnu 2007 a od července bylo zaměstnáno na plný pracovní úvazek. Daňové zvýhodnění na děti uplatňuje manžel.

ŘEŠENÍ:

Varianta A – manžel převede na manželku 180 000 Kč (50 %) ze svého dílčího základu daně z podnikání

Tabulka 42: **Daňové zatížení manželů Kadlecových**

Text	pan Kadlec	paní Kadlecová
Základ daně ze závislé činnosti	0 Kč	95 000 Kč
Základ daně z podnikání	180 000 Kč	180 000 Kč
Celkový základ daně	180 000 Kč	275 000 Kč
Úroky z hypotečního úvěru	- 18 000 Kč	0 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	162 000 Kč	275 000 Kč
Daň	22 296 Kč	47 162 Kč

Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na dani na dítě	- 9 000 Kč	0 Kč
Daň po slevě	6 096 Kč	39 962 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	46 058 Kč	

Doplňující výpočty:

daň u pana Kadlece: $14\,544 + (162\,000 - 121\,200) * 19\% = 22\,296$ Kč

daň u paní Kadlecové: $33\,012 + (275\,000 - 218\,400) * 25\% = 47\,162$ Kč

sleva na děti: $6\,000 + (6\,000 / 12) * 6 = 9\,000$ Kč

celkové daňové zatížení manželů: $6\,096 + 39\,962 = 46\,058$ Kč

Varianta B – manžel převede na manželku 123 600 Kč (34,3 %) ze svého daňového základu z podnikání, využije tak plně svého daňového pásma, ve kterém je daň z příjmu 19 %

Tabulka 43: **Daňové zatížení manželů Kadlecových**

Text	pan Kadlec	paní Kadlecová
Základ daně ze závislé činnosti	0 Kč	95 000 Kč
Základ daně z podnikání	236 400 Kč	123 600 Kč
Celkový základ daně	236 400 Kč	218 600 Kč
Úroky z hypotečního úvěru	- 18 000 Kč	0 Kč
Snížený základ daně (zaokrouhlený)	218 400 Kč	218 600 Kč
Daň	33 012 Kč	33 062 Kč
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200 Kč	- 7 200 Kč
Sleva na dani na dítě	- 9 000 Kč	0 Kč
Daň po slevě	16 812 Kč	25 862 Kč
Celkové daňové zatížení manželů	42 674 Kč	

Doplňující výpočty:

základ daně z podnikání u pana Kadlece: $360\,000 - 123\,600 = 236\,400$ Kč

daň u pana Musila: $14\,544 + (218\,400 - 121\,200) * 19\% = 33\,012$ Kč

daň u paní Musilové: $33\,012 + (218\,600 - 218\,400) * 25\% = 33\,062$ Kč

celkové daňové zatížení manželů: $16\,812 + 25\,862 = 42\,674$ Kč

ZÁVĚR:

Pokud pan Kadlec rozdělí svoje příjmy a výdaje z podnikání mezi sebe a manželku rovným dílem, bude jejich společné daňové zatížení 46 058 Kč (varianta A). Při optimálním rozložení základu daně mezi pana Kadlece a jeho manželku, kdy pan Kadlec bude mít svůj základ daně 218 400 Kč, který představuje maximální možnou hranici, kde je sazba daně z příjmů ještě 19 %, bude daňové zatížení manželů 42 674 Kč (varianta B). Vhodně zvolenou poměrnou částí, která se převádí na spolupracující osobu, můžou manželé Kadlecovi ušetřit na dani z příjmů fyzických osob **3 384 Kč** ($46\,058 - 42\,674 = 3\,384$).

7. Závěr

Svoji diplomovou prací jsem se snažil o zmapování legálních možností úspor na dani z příjmů fyzických osob a o dosažení co možná největší daňové optimalizace.

Protože je tato problematika velmi rozsáhlá, vybral jsem pouze nejdůležitější body daňových úspor, které mohou nejvíce ovlivnit základ daně poplatníků, a které umožní odvést minimální výši placené daně z příjmů. Jednotlivé závěry, návrhy řešení a doporučení jsem vždy zařadil na konec modelových příkladů.

Věřím, že jsem čtenáři poskytl přehledný a srozumitelný náhled na základní aspekty daňové optimalizace. Je velmi nutné si uvědomit, že daně jsou běžnou součástí našeho života, ale jejich výše není ve všech případech stejná. Kvalitně prováděnou daňovou optimalizací lze uspořit značné finanční prostředky. Je třeba však mít na mysli, že v případě využití nelegálních postupů nelze již hovořit o optimalizaci daňové povinnosti, nýbrž o nelegálním daňovém úniku.

Pro běžnou praxi je absolutně nevyhnutelné posuzovat každý případ individuálně s přihlédnutím ke skutečnostem, jako jsou budoucí vývoj daňového subjektu, finanční zázemí, majetkové struktury, ale i osobní poměry každého z poplatníků.

Optimalizace daňové povinnosti se stává pro podnikatele, ale i ostatní fyzické osoby, velmi důležitou. Z výše uvedených praktických příkladů je patrné, že se může jednat i o velký rozdíl v objemu odvedených peněžních prostředků na dani z příjmů, které by mohly sloužit poplatníkům pro jejich vlastní potřebu. Daňové optimalizaci by se nemělo věnovat pouze při sestavování daňového přiznání, ale během celého zdaňovacího období. Například při nákupu nového hmotného majetku, kdy můžeme volit mezi nákupem a leasingem. Nákup představuje jednorázový velký finanční výdaj, naproti tomu leasing rozloží finanční výdaje do několika zdaňovacích období.

Při zpracování této diplomové práce jsem dospěl k závěru, že optimalizace daňové povinnosti u fyzické osoby je velmi složitá záležitost s nepřehledným množstvím možností optimalizace a s řadou složitých výpočtů. Poplatníci ve většině případů nemají dostatečné vědomosti, znalosti a ani čas sledovat neustále se měnící zákony a nařízení, aby byli schopni správně použít veškerých optimalizačních prostředků, které umožňuje současná legislativa. Proto bych jim raději doporučil využít služeb odborníků, jako jsou např. daňoví poradci.

8. Seznam použité literatury

Knižní publikace:

1. BĚHOUNEK, P., BONĚK, V., et al. *Lexikon – daňové pojmy*. 1. vydání, Ostrava: Sagit, a. s., 2001, ISBN 80-7208-265-5
2. ČERMÁKOVÁ, H. *Odpisy majetku nově*. 9. vydání, Ostrava: MIRAGO, 2003, ISBN 808661708-4
3. DUŠEK, J. *Daně z příjmů 2006*. 1. vydání, Praha: GRADA Publishing, a. s., 2006, ISBN 80-247-1585-6
4. FIŠEROVÁ, E., CHALUPA, R., et al. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2006*. 4. vydání, Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2006, ISBN 80-7263-329-5
5. HAMERNÍKOVÁ, B., KUBÁTOVÁ, K. *Veřejné finance – učebnice*. 2. vydání, Praha: EUROLEX BOHEMIA s. r. o., 2004, ISBN 80-86432-88-2
6. HOVORKA, M. *Jak správně a optimálně zdaňovat své příjmy*. 1. vydání, Ostrava: Sagit, a. s., 2005, ISBN 80-7208-495-9
7. JÍLEK, M. *Veřejné finance*. 2. vydání, České Budějovice: Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích, 2002, ISBN 80-7040-533-3
8. KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 16. vydání, Praha: POLYGON, 2006, ISBN 80-7273-130-0
9. KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 4. vydání, Praha: ASPI, a. s., 2006, ISBN 80-7357-205-2
10. LOUŠA, F., et al. *Meritum – účetnictví podnikatelů 2006*. 3. vydání, Praha: ASPI, a. s., 2006, ISBN 80-7357-155-2
11. MACHÁČEK, I. *Fyzické osoby a daň z příjmů*. 1. vydání, Praha: ASPI, a. s., 2006, ISBN 80-7357-227-3
12. NOVOTNÝ, P. *Daňové zákony – úplná znění platná v roce 2007*. 1. vydání, Beroun: NEWSLETTER, 2007, ISBN 80-7350-072-6
13. PELECH, P., PELC, V. *Daně z příjmů s komentářem k 1. 4. 2006*. 7. aktualizované vydání, Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2006, ISBN 80-7263-341-4
14. PILÁTOVÁ, J. *Daňové a účetní odpisy 2006*. 1. vydání, Brno: Computer Press, a. s., 2006, ISBN: 80-251-0925-9
15. RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*. 6. vydání, Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2006, ISBN 80-7263-313-9

16. ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-413-9
17. VALACH, J. *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. 1. vydání, Praha: EKOPRESS s. r. o., 2001, ISBN 80-86119-38-6
18. VALOUCH, P. *Optimální zdanění fyzických osob*. 1. vydání, Praha: GRADA Publishing, a. s., 2007, ISBN 978-80-247-1805-7
19. VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva*. 8. vydání, Praha: VOX, 2006, ISBN 80-86324-60-5
20. VYBÍHAL, V. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2006*. 2. vydání, Praha: GRADA Publishing, a. s., 2006, ISBN 80-247-1577-5

Periodika, časopisy a ostatní zdroje:

1. ČERMÁKOVÁ, H. *Praktikum k daním*. skripta v elektronické podobě, České Budějovice: 2006,
2. DRÁB, O., NESROVNAL, J., TKÁČ, R. Změna podmínek pro tvorbu rezerv na opravy hmotného majetku dle § 7 odst. 1 písm. b) zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. *Účetnictví*, 2007, č. 2, s. 48-50
3. GUSTIOVÁ, A. Náklady na výzkum a vývoj. *Ekonom*, 2006, č. 44, s. 46
4. HRUŠKA, P. 100 způsobů jak si snížit daně. *Lidové noviny*, 2007-02-16, s. 13
5. CHARVÁTOVÁ, J., ORSZÁGOVÁ, E. Praktická aplikace odčitatelné položky na výzkum a vývoj. *Daně a finance*, 2006, č. 3, s. 35-37
6. SEDLÁKOVÁ, E. Paušální výdaje. *Účetnictví*, 2006, č. 6, s. 55-58
7. SEDLÁKOVÁ, E. Společný základ daně manželů. *Účetnictví*, 2006, č. 1, s. 45-52
8. SEDLÁKOVÁ, E. Společný základ daně manželů (dokončení). *Účetnictví*, 2006, č. 2, s. 61-67
9. MACHÁČEK, I. Jak si poradit s finančním leasingem. *Profit*, 2007, č. 8, s. 32-35
10. MACHÁČEK, I. Paušály mají svá úskalí. *Profit*, 2006, č. 8, s. 44-46
11. MACHÁČEK, I. Vyberte si z řady slev! *Profit*, 2007, č. 5, s. 46-49
12. MACHÁČEK, I. Využijte výhod společného zdanění. *Profit*, 2007, č. 3, s. 50-52
13. PILÁŘOVÁ, I. Ztráta jako odčitatelná položka od základu daně. *Účetnictví v praxi*, 2006, č. 8, s. 6-9
14. VAŇKOVÁ, D., ZEMAN, M. Rozšiřují se daňově uznatelné výdaje? *Ekonom*, 2007, č. 6, s. 62-65

Právní předpisy, zákony, vyhlášky:

1. *Český účetní standard č. 4, o rezervách*
2. *Český účetní standard č. 13, o dlouhodobém nehmotném a hmotném majetku*
3. *Pokyn č. D - 300 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů*
4. *Vyhláška č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů*
5. *Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů*
6. *Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů*
7. *Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*
8. *Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů*
9. *Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*
10. *Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*

Internetové zdroje:

1. <http://www.business.center.cz> (internetový server zaměřený na zákony, právní normy, daně a poplatky v ČR)
2. <http://www.businessinfo.cz> (oficiální portál pro podnikání a export)
3. <http://www.ceskedane.cz> (internetový server poskytující poradenské a konzultační služby v daňové, finanční a účetní oblasti)
4. <http://www.du.cz> (portál pro živnostníky a drobné podnikatele)
5. <http://www.ekonom.ihned.cz> (oficiální stránka časopisu Ekonom, zabývající se ekonomikou, daněmi a financemi)
6. <http://www.finance.cz> (internetový server zabývající se tématy: daně, mzdy, pojištění, důchody, úvěry, půjčky, ekonomika, leasing)
7. <http://www.mfcr.cz> (oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR)
8. <http://www.portal.gov.cz> (portál veřejné správy České republiky)
9. <http://www.ucetniporadce.cz> (internetová stránka obsahující kompletní daňovou, účetní, obchodní a obecnou legislativu včetně výkladů, metodických návodů a rejstříku pojmů Metodické sekce Svazu účetních Praha)
10. <http://www.ucetnisvet.cz> (internetový server zabývající se nejrůznějšími problémy účetnictví, daní, práva, apod.)

Seznam příloh:

Příloha 1 – Doba odpisování majetku, roční odpisové sazby pro rovnoměrné odpisy a koeficienty pro zrychlené odpisování

Příloha 2 – Roční odpisová sazba se zvýšeným odpisem o 10, 15 a 20 % u rovnoměrného a zrychleného odpisu

Příloha 3 – Maximální doba tvorby rezervy

Doba odpisování u jednotlivých skupin majetku

Odpisová skupina	Doba odpisování
1	3 roky
1a	4 roky
2	5 let
3	10 let
4	20 let
5	30 let
6	50 let

Roční odpisové sazby u rovnoměrného odpisování

Odpisová skupina	V 1. roce odpisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	20	40	33,3
1a	14,2	28,6	25
2	11	22,25	20
3	5,5	10,5	10
4	2,15	5,15	5
5	1,4	3,4	3,4
6	1,02	2,02	2

Koeficienty pro zrychlené odpisování

Odpisová skupina	V 1. roce odpisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	3	4	3
1a	4	5	4
2	5	6	5
3	10	11	10
4	20	21	20
5	30	31	30
6	50	51	50

Roční odpisová sazba se zvýšeným odpisem o 20% - rovnoměrný odpis

Odpisová skupina	V 1. roce odpisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	40	30	33,3
2	31	17,25	20
3	24,4	8,4	10

Roční odpisová sazba se zvýšeným odpisem o 15% - rovnoměrný odpis

Odpisová skupina	V 1. roce odpisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	35	32,5	33,3
2	26	18,5	20
3	19	9	10

Roční odpisová sazba se zvýšeným odpisem o 10% - rovnoměrný odpis

Odpisová skupina	V 1. roce odpisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	30	35	33,3
1a	24,1	25,3	25
2	21	19,75	20
3	15,4	9,4	10

Zvýšený roční odpis u zrychleného odpisování

Hmotnému majetku dle jednotlivých odpisových skupin jsou přiřazeny koeficienty, které mohou být zvýšeny v odpisových skupinách 1 – 3 v prvním roce ještě o 10, 15 a 20 procent. Účetní jednotka vypočítá zvýšený roční odpis tak, že k vypočtenému zrychlenému odpisu v 1. roce ještě přičte 10, 15 nebo 20 procent ze vstupní ceny majetku.

Maximální doba tvorby rezervy

Zatřídění majetku do odpisové skupiny	Maximální doba tvorby rezervy na opravu
2. odpisová skupina	3 zdaňovací období
3. odpisová skupina	6 zdaňovacích období
4. odpisová skupina	8 zdaňovacích období
5. a 6. odpisová skupina	10 zdaňovacích období

Pozn.: K období, za které se podávalo daňové přiznání, ale zdaňovacím obdobím nebylo, se nepřihlíží.